



JOANNA PIŁAT

PROGRAM NAUCZANIA HISTORII I SPOŁECZEŃSTWA
„Z PRZESZŁOŚCI W LEPSZĄ E-PRZYSZŁOŚĆ”

W ramach projektu POKL Działanie 3.3.4. „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” realizowanego przez Zespół Gimnazjalno Szkolno Przedszkolny w Chocianowicach.

II ETAP EDUKACYJNY
SZKOŁA PODSTAWOWA





Spis treści

1. Założenia ogólne programu	3
2. Zgodność programu z podstawą programową kształcenia ogólnego	4
2.1. Treści przedmiotu HISTORIA zawarte w podstawie programowej	4
2.2. Zgodność programu z podstawą programową	11
3. Cele programu	13
3.1. Cele kształcenia	13
3.2. Cele wychowania	15
4. Treści nauczania i oczekiwane osiągnięcia uczniów	16
5. Procedury osiągania szczegółowych celów edukacyjnych	76
5.1. Osiąganie celów edukacyjnych z uwzględnieniem indywidualizacji pracy	76
5.2. Opis wybranych metod i technik nauczania	78
5.3. Metoda projektu edukacyjnego	86
6. Sposoby oceniania	89
6.1. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia	89
6.2. Ocenianie kształtujące	95





1. Założenia ogólne programu

Program nauczania historii w gimnazjum „**Z przeszłości w lepszą e-przyszłość**” powstał w ramach projektu POKL Działanie 3.3.4. „*Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych*” realizowanego przez Zespół Gimnazjalno Szkolno Przedszkolny w Chocianowicach. Celem projektu jest opracowanie i zrealizowanie interdyscyplinarnych programów nauczania w oparciu o TIK oraz stworzenie platformy e-learningowej i jej interaktywnych zasobów edukacyjnych dla szkoły podstawowej i gimnazjum.

Program jest więc jednym z elementów służących do realizacji projektu, wchodzi w skład zestawu interdyscyplinarnych autorskich programów nauczania z większości przedmiotów humanistycznych i ścisłych, które będą realizowane w Zespole Gimnazjalno Szkolno Przedszkolnym w Chocianowicach począwszy od roku szkolnego 2013/2014.

Szkoła ta już dziś posiada bogate doświadczenia we wdrażaniu w systemie edukacji nowoczesnych technologii i narzędzi TIK, posiada też odpowiednią bazę do realizacji zaawansowanych technologicznie projektów: pracownie komputerowe, tablice multimedialne, projektory, komputery, laptopy dla uczniów oraz filmy i programy edukacyjne do nauki przedmiotów.

Równie ważne jest przygotowanie szkoły w postaci zmotywowanych do podjęcia nowego wyzwania nauczycieli i uczniów. To kapitał społeczny niezbędny do osiągnięcia planowanego sukcesu. Drogą do niego jest właśnie realizacja niniejszego programu nauczania oraz praca na platformie e-learningowej polegająca na wykorzystaniu interaktywnych zasobów edukacyjnych.

Niniejszy program nauczania historii jest więc jednym z trybików maszyny, która ma prowadzić uczniów do lepszej e-przyszłości. W tym programie ta ścieżka prowadzi z przeszłości. **Nie ma przecież przyszłości bez poznania i zrozumienia przeszłości!**





2.1. Treści przedmiotu HISTORIA I SPOŁECZEŃSTWO zawarte w podstawie programowej kształcenia ogólnego

Prezentowany program nauczania jest zgodny z Rozporządzeniem Ministra Edukacji z 27 sierpnia 2012 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2012 nr 165 poz. 977), Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 7 lutego 2012 roku w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. 2012 nr 37 poz. 204) oraz z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 21 czerwca 2012 roku w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. 2012 nr 125 poz. 752).

Poniżej przytoczono fragment rozporządzenia (Dz.U. 2012 nr 165 poz. 977) zawierającego wymagania ogólne (cele) i szczegółowe (treści kształcenia) dla przedmiotu HISTORIA na III etapie edukacyjnym:

CELE KSZTAŁCENIA - WYMAGANIA OGÓLNE

Chronologia historyczna

Uczeń posługuje się podstawowymi określeniami czasu historycznego: okres, p.n.e., n.e., tysiąclecie, wiek, rok; przyporządkowuje fakty historyczne datom; oblicza upływ czasu między wydarzeniami historycznymi i umieszcza je na linii chronologicznej; dostrzega związki teraźniejszości z przeszłością.

Analiza i interpretacja historyczna

Uczeń odpowiada na proste pytania postawione do tekstu źródłowego, planu, mapy, ilustracji; pozyskuje informacje z różnych źródeł oraz selekcjonuje je i porządkuje; stawia pytania dotyczące przyczyn i skutków analizowanych wydarzeń historycznych i współczesnych.

Tworzenie narracji historycznej





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uczeń tworzy krótką wypowiedź o postaci i wydarzeniu historycznym, posługując się poznanymi pojęciami; przedstawia własne stanowisko i próbuje je uzasadnić.

Współdziałanie w sprawach publicznych

Uczeń współpracuje z innymi – planuje, dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich.

Zainteresowanie problematyką społeczną

Uczeń ma nawyk dociekania w kontekście społecznym – zadaje pytania „dlaczego jest tak, jak jest?” i „czy mogłoby być inaczej?” oraz próbuje odpowiedzieć na te pytania.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

1. Refleksja nad sobą i otoczeniem społecznym.

Uczeń:

- 1) *wyjaśnia, w czym wyraża się odmiennność i niepowtarzalność każdego człowieka;*
- 2) *podaje przykłady różnorodnych potrzeb człowieka oraz sposoby ich zaspokajania;*
- 3) *wyjaśnia znaczenie rodziny w życiu oraz wskazuje przykłady praw i obowiązków przysługujących poszczególnym członkom rodziny;*
- 4) *wyraża opinię na temat kultywowania tradycji i gromadzenia pamiątek rodzinnych;*
- 5) *charakteryzuje społeczność szkolną, z uwzględnieniem swoich praw i obowiązków;*
- 6) *podaje przykłady działań samorządu uczniowskiego w swojej szkole;*
- 7) *tłumaczy, odwołując się do przykładów, na czym polega postępowanie sprawiedliwe;*
- 8) *wyjaśnia, w czym przejawia się uprzejmość i tolerancja;*
- 9) *podaje przykłady konfliktów między ludźmi i proponuje sposoby ich rozwiązywania.*

2. „Mała Ojczyzna”.

Uczeń:

- 1) *opisuje swoją „małą Ojczyznę”, uwzględniając tradycję historyczno--kulturową i problemy społeczno-gospodarcze;*





2) zbiera informacje o rozmaitych formach upamiętniania postaci i wydarzeń z przeszłości „małej Ojczyzny”;

3) wskazuje na planie miejscowości, siedzibę władz lokalnych i na przykładach omawia zakres działań oraz sposoby powoływania władz.

3. Ojczyzna.

Uczeń:

1) wymienia i tłumaczy znaczenie najważniejszych świąt narodowych, symboli państwowych i miejsc ważnych dla pamięci narodowej;

2) wskazuje na mapie i opisuje główne regiony Polski;

3) wymienia mniejszości narodowe i etniczne żyjące w Polsce i na wybranych przykładach opisuje ich kulturę i tradycje oraz wymienia miejsca największych skupisk Polaków na świecie.

4. Państwo.

Uczeń:

1) wyjaśnia, w czym wyraża się demokratyczny charakter państwa polskiego, używając pojęć: wolne wybory, wolność słowa, wolne media, konstytucja;

2) wymienia organy władzy w Rzeczypospolitej Polskiej: parlament, prezydent, rząd, sądy i omawia najważniejszą funkcję każdego z tych organów w systemie politycznym;

3) podaje przykłady praw i obowiązków obywateli Rzeczypospolitej Polskiej;

4) omawia wybrane prawa dziecka i podaje, gdzie można się zwrócić, gdy są one łamane.

5. Społeczeństwo.

Uczeń:

1) wyjaśnia znaczenie pracy w życiu człowieka i dostrzega jej społeczny podział;

2) opisuje różne grupy społeczne, wskazując ich role w społeczeństwie;

3) podaje przykłady ważnych problemów współczesnej Polski, korzystając z różnych źródeł informacji (od osób dorosłych, z prasy, radia, telewizji, Internetu).

6. Wspólnota europejska.

Uczeń:





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

opowiada o uczestnictwie Polski we wspólnocie europejskiej, używając pojęć: Unia Europejska, europejska solidarność, stosunki międzynarodowe, oraz rozpoznaje symbole unijne: flagę i hymn Unii Europejskiej (Oda do radości).

7. Problemy ludzkości.

Uczeń:

- 1) *wyjaśnia, co oznacza powiedzenie: „świat stał się mniejszy” i wskazuje przy czyny tego zjawiska;*
- 2) *opisuje i ocenia na przykładach wpływ techniki na środowisko naturalne i życie człowieka;*
- 3) *wymienia pożytki i niebezpieczeństwa korzystania z mediów elektronicznych;*
- 4) *opowiada o przejawach nędzy na świecie oraz formułuje własną opinię o działaniach pomocowych podejmowanych przez państwa lub organizacje pozarządowe;*
- 5) *wyjaśnia na przykładach przyczyny i następstwa konfliktów zbrojnych na świecie.*

8. Historia jako dzieje.

Uczeń:

- 1) *odróżnia historię rozumianą jako dzieje, przeszłość od historii rozumianej jako opis dziejów przeszłości;*
- 2) *wyjaśnia, na czym polega praca historyka;*
- 3) *podaje przykłady różnych źródeł historycznych i wyjaśnia, dlaczego należy je chronić.*

9. Fundamenty Europy.

Uczeń:

- 1) *wyjaśnia znaczenie wynalazku pisma dla wspólnoty ludzkiej;*
- 2) *opisuje życie w Atenach peryklejskich, używając pojęć: teatr, filozofia, bogowie olimpijscy (Zeus, Atena, Apollo), mity (Herakles, Odyseusz), olimpiada;*
- 3) *charakteryzuje osiągnięcia Rzymu, używając pojęć i terminów: prawo rzymskie, drogi, wodociągi;*
- 4) *opisuje narodziny chrześcijaństwa i jego rozpowszechnianie w czasach starożytnych.*

10. Państwo polskie za Piastów.





Uczeń:

- 1) opowiada legendy o Piaście i Popielu oraz Lechu, Czechu i Rusie, a także rozpoznaje cechy charakterystyczne legendy;
- 2) wskazuje na mapie Gniezno i państwo Mieszka I;
- 3) opisuje panowanie Mieszka I, umiejscawiając je w czasie i używając pojęć: plemię, gród, drużyna, książę;
- 4) opowiada historię zjazdu gnieźnieńskiego, uwzględniając postacie: św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego i Ottona III;
- 5) wskazuje na mapie Kraków i państwo Kazimierza Wielkiego, umiejscawiając je w czasie;
- 6) opowiada o panowaniu Kazimierza Wielkiego, z uwzględnieniem powstania Akademii Krakowskiej i uczty u Wierzyńka.

11. Mnisi.

Uczeń:

- 1) opisuje klasztor średniowieczny i tryb życia mnichów, używając pojęć: zakon, reguła, ubóstwo;
- 2) charakteryzuje postać św. Franciszka z Asyżu.

12. Rycerze.

Uczeń:

- 1) charakteryzuje zamek średniowieczny i jego mieszkańców;
- 2) opisuje charakterystyczne cechy wzoru osobowego średniowiecznego rycerza.

13. Mieszczanie.

Uczeń:

- 1) opisuje miasto średniowieczne, używając pojęć: kupiec, rzemieślnik, cech, bur mistrz, samorząd miejski, rynek, mury miejskie;
- 2) porównuje warunki życia w mieście średniowiecznym i współczesnym.

14. Chłopi.

Uczeń:





- 1) *opisuje warunki życia na wsi średniowiecznej;*
- 2) *porównuje życie chłopca z życiem rycerza i mieszczanina.*

15. Odkrycie Nowego Świata.

Uczeń:

- 1) *umieszcza Krzysztofa Kolumba i jego pierwszą odkrywczą wyprawę w czasie i w przestrzeni;*
- 2) *opisuje odkrycie Krzysztofa Kolumba, używając pojęć: karawela, Nowy Świat, Indianie, broń palna;*
- 3) *wymienia następstwa wypraw odkrywczych dla Europy i dla Ameryki.*

16. Mikołaj Kopernik i jego odkrycie.

Uczeń:

- 1) *opowiada o życiu Mikołaja Kopernika, używając pojęć: uczony, astronom, odkrycie naukowe;*
- 2) *opisuje i umieszcza w czasie odkrycie Mikołaja Kopernika, wyjaśniając, co znaczy powiedzenie: „Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię”.*

17. Jadwiga i Jagiełło.

Uczeń:

- 1) *wskazuje na mapie Wielkie Księstwo Litewskie;*
- 2) *wyjaśnia przyczyny unii polsko-litewskiej;*
- 3) *charakteryzuje osobę Jadwigi i wymienia jej zasługi dla kultury polskiej;*
- 4) *opowiada o przyczynach i skutkach bitwy pod Grunwaldem.*

18. Dwór Jagiellonów.

Uczeń:

opisuje życie dworskie na Wawelu w okresie panowania Zygmuntów, używając pojęć: dwór, paziowie, komnata, arras.

19. Polski szlachcic.

Uczeń:





1) *charakteryzuje obowiązki szlachcica wobec państwa, używając pojęć: sejm, sejmik, pospolite ruszenie;*

2) *opisuje działalność gospodarzą polskiej szlachty, używając pojęć: folwark, pańszczyzna, kmiecie, spichlerz, spław rzeczny – Wisłą do Gdańska.*

20. Rzeczpospolita Obojga Narodów.

Uczeń:

1) *wyjaśnia, na czym polegała unia lubelska i wskazuje na mapie Rzeczypospolitą Obojga Narodów;*

2) *opisuje, w jaki sposób dokonywano wyboru króla, używając pojęć: elekcja, pole elekcyjne, koronacja.*

21. Rzeczpospolita w XVII w.

Uczeń:

1) *sytuuje w czasie i omawia wydarzenia potopu szwedzkiego, z uwzględnieniem obrony Częstochowy i postaci Stefana Czarnieckiego;*

2) *sytuuje w czasie i opisuje wyprawę wiedeńską Jana III Sobieskiego, używając pojęć: oblężenie, odsiecz, sułtan, husaria.*

22. Upadek I Rzeczypospolitej.

Uczeń:

1) *podaje przykłady naprawy państwa polskiego za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, z uwzględnieniem Konstytucji 3 maja;*

2) *omawia i sytuuje w czasie wydarzenia powstania kościuszkowskiego, używając pojęć: naczelnik powstania, przysięga Kościuszki, kosynierzy;*

3) *wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do upadku państwa polskiego, podaje datę III rozbioru.*

23. Formy walki o niepodległość.

Uczeń:

1) *umiejscawia w czasie powstanie listopadowe i powstanie styczniowe;*

2) *wymienia cele walki powstańców oraz przykłady represji zastosowanych wobec społeczeństwa po przegranych powstaniach;*





3) omawia, na wybranym przykładzie, walkę o język polski w nauczaniu;

4) zbiera z różnych źródeł informacje o zasługach dla rozwoju kultury polskiej: Jana Matejki, Stanisława Moniuszki, Henryka Sienkiewicza i Stanisława Wyspiańskiego.

24. Życie na emigracji.

Uczeń:

1) wskazuje na mapie państwa, które przyjęły najwięcej emigrantów z ziem polskich;

2) rozróżnia emigrację polityczną i zarobkową;

3) zbiera z różnych źródeł informacje o zasługach dla kultury polskiej: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Marii Skłodowskiej-Curie, Heleny Modrzejewskiej.

25. Miasto przemysłowe.

Uczeń:

1) opowiada o rozwoju uprzemysłowienia w XIX w., używając pojęć: maszyna parowa, kolej żelazna, statek parowy, silnik elektryczny, telegraf, fabryka;

2) wskazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione miasta na ziemiach polskich;

3) rozróżnia rzemieślnicze i fabryczne (maszynowe) formy produkcji;

4) opisuje warunki pracy w XIX-wiecznej fabryce.

26. Odrodzenie państwa polskiego.

Uczeń:

1) wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej oraz wymienia jej sąsiadów;

2) wymienia czynniki decydujące o odzyskaniu niepodległości przez Polskę;

3) zbiera informacje o zasługach dla państwa polskiego Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego.

27. Polska w okresie II wojnie światowej.

Uczeń:

1) wskazuje na mapie państwa, które dokonały agresji na Polskę;





- 2) podaje charakterystyczne cechy polityki Stalina i Hitlera wobec własnych społeczeństw i państw podbitych;
- 3) charakteryzuje życie ludności na okupowanych terytoriach Polski, z uwzględnieniem losów ludności żydowskiej;
- 4) omawia formy oporu społeczeństwa wobec okupantów;
- 5) opisuje postawę ludności cywilnej i żołnierzy powstańczej Warszawy

28. Polska Rzeczpospolita Ludowa.

Uczeń:

- 1) wskazuje na mapie granice Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i wymienia jej sąsiadów;
- 2) opowiada o Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, używając pojęć: odbudowa zniszczeń wojennych, awans społeczny i likwidacja analfabetyzmu, planowanie centralne, zależność od ZSRR, dyktatura partii komunistycznej, cenzura, opozycja demokratyczna.

29. Solidarność i powstanie III Rzeczypospolitej.

Uczeń:

- 1) wskazuje na mapie III Rzeczpospolitą i jej sąsiadów;
- 2) opisuje powstanie i działania Solidarności, używając określeń: strajk, walka bez przemocy, stan wojenny, „Okraǳy Stół”;
- 3) wyjaśnia, jakie najważniejsze zmiany zaszły w Polsce w 1989 r.

2.2. Zgodność programu z podstawą programową kształcenia ogólnego

Niniejszy program mający doprowadzić do spełnienia przez ucznia wymagań z podstawy programowej zawiera rozkład treści nauczania (podział na cezury czasowe i treści tematyczne) zaproponowany w programie nauczania „Wczoraj i dziś” wydanym przez Wydawnictwo „Nowa Era”¹. Wynika to z faktu wyboru podręcznika wydawnictwa „Nowa Era”, który będzie towarzyszył uczniowi w trakcie realizacji autorskiego programu nauczania. Zaproponowany więc podział

¹ Tomasz Maćkowski, Wczoraj i dziś – program nauczania ogólnego historii i społeczeństwa w klasach IV – VI szkoły podstawowej, Nowa Era, 2012





treści nauczania na poszczególne klasy i liczba jednostek tematycznych zostały w niniejszym programie dostosowane do układu treści w podręczniku, aby zapewnić nauczycielowi i uczniom komfortowe korzystanie z tego narzędzia. Modyfikacje w rozkładzie treści względem programu „Wczoraj i dziś” wprowadzone w tym programie wynikają z ich dostosowania do realizacji podstawy programowej bez poszerzania ich o treści poza tę podstawę wykraczające. Wydaje się bowiem, że warto w pracy z niniejszym programem większy akcent położyć na kształcenie wiedzy i umiejętności opisanych w podstawie programowej jako konieczne niż na poszerzanie treści o te wykraczające poza podstawę programową historii w szkole podstawowej, a zaplanowane dopiero na nauczanie historii i wiedzy o społeczeństwie w szkole gimnazjalnej. Dzięki temu rozkład treści nauczania lepiej będzie sprzyjał indywidualizacji nauczania i dostosowaniu technik i metod nauczania do możliwości uczniów, dla których program jest przeznaczony.

Program nauczania historii i społeczeństwa w szkole podstawowej realizowany będzie zgodnie z ramowym planem nauczania na tym szczeblu edukacyjnym w ciągu 4 godzin dydaktycznych w okresie trzech lat . Ze względu na przyjęty w Zespole Gimnazjalno Szkolno Przedszkolnym w Chocianowicach rozkład godzin historii i społeczeństwa program „Z przeszłości w lepszą e-przyszłość” przewiduje następujący podział treści nauczania w klasach IV - VI:

Klasa	Treści nauczania	Liczba godzin w tygodniu	Liczba jednostek tematycznych
klasa IV	Ja i moje otoczenie, Z historią na ty, Czas i mapa w historii, Z najdawniejszych dziejów, W starożytnej Grecji i Rzymie	1	20
klasa V	Polska pierwszych Piastów, Społeczeństwo Średniowiecza, Polska i Krzyżacy, Europejczycy odkrywają świat, W Rzeczypospolitej szlacheckiej, Upadek Rzeczypospolitej	1	23
klasa VI	Walka o odzyskanie niepodległości, Pod zaborami, Odrodzenie państwa polskiego, Między wojnami, II wojna światowa, Polska Rzeczpospolita Ludowa, Polska współczesna, Problemy ludzkości	2	35





KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego





3. Cele programu

Program „Z przeszłości w lepszą e-przyszłość” realizuje następujące wymagania ogólne związane z przedmiotem historia i społeczeństwo na II etapie edukacyjnym i zapisane w podstawie programowej kształcenia ogólnego:

Chronologia historyczna

Uczeń posługuje się podstawowymi określeniami czasu historycznego: okres, p.n.e., n.e., tysiąclecie, wiek, rok; przyporządkowuje fakty historyczne datom; oblicza upływ czasu między wydarzeniami historycznymi i umieszcza je na linii chronologicznej; dostrzega związki teraźniejszości z przeszłością.

Analiza i interpretacja historyczna

Uczeń odpowiada na proste pytania postawione do tekstu źródłowego, planu, mapy, ilustracji; pozyskuje informacje z różnych źródeł oraz selekcjonuje je i porządkuje; stawia pytania dotyczące przyczyn i skutków analizowanych wydarzeń historycznych i współczesnych.

Tworzenie narracji historycznej

Uczeń tworzy krótką wypowiedź o postaci i wydarzeniu historycznym, posługując się poznanymi pojęciami; przedstawia własne stanowisko i próbuje je uzasadnić.

Współdziałanie w sprawach publicznych

Uczeń współpracuje z innymi – planuje, dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich.

Zainteresowanie problematyką społeczną

Uczeń ma nawyk dociekania w kontekście społecznym – zadaje pytania „dlaczego jest tak, jak jest?” i „czy mogłoby być inaczej?” oraz próbuje odpowiedzieć na te pytania.

3.1. Cele kształcenia





Celem kształcenia ogólnego na II etapie edukacyjnym jest:

- 1) przyswojenie przez uczniów określonego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyki, dotyczących przede wszystkim tematów i zjawisk bliskich doświadczeniom uczniów;
- 2) zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;
- 3) kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie;²

Niniejszy program odnosi się do wszystkich trzech obszarów: wiedzy, umiejętności i postaw uczniów oraz umożliwia realizację wymagań szczegółowych określonych w podstawie programowej dla przedmiotu historia i społeczeństwo na II etapie edukacyjnym.

W trakcie realizacji programu uczniowie zdobywają wiedzę o wybranych wydarzeniach i faktach historycznych od dziejów najdawniejszych do czasów współczesnych oraz podstawową wiedzę o procesach społeczno – politycznych społeczności lokalnej, państwowej i międzynarodowej określoną w celach szczegółowych podstawy programowej. Program pozwala również na kształcenie i doskonalenie następujących umiejętności:

- czytania ze zrozumieniem różnego rodzaju tekstów źródłowych i tekstów kultury oraz ich przetwarzania w celu zdobywania wiedzy i uczestnictwa w życiu społeczeństwa
- wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji pochodzących z różnych źródeł
- odbioru i wykorzystywania środków masowego przekazu
- wykorzystania podstawowych narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz formułowania wniosków opartych na rozumowaniu matematycznym, np. analiza danych statystycznych, posługiwanie się osią czasu
- formułowania wniosków opartych na obserwacjach społeczeństwa
- posługiwania się językiem polskim i sprawnego komunikowania się w mowie i w piśmie, np. dbałość o bogactwo językowe i poprawność wypowiedzi ustnych i pisemnych

² Rozporządzenie Ministra Edukacji z 27 sierpnia 2012 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2012 nr 165 poz. 977), s. 9





- sprawnego posługiwania się technologiami informacyjno – komunikacyjnymi, np. wyszukiwania i korzystania z informacji z różnych źródeł czy przygotowania prezentacji multimedialnych
- umiejętność uczenia się jako sposobu zaspakajania naturalnej ciekawości świata, odkrywania swoich zainteresowań i przygotowania do dalszej edukacji
- efektywnego współdziałania w zespole, zwłaszcza poprzez realizację projektów zespołowych
- angażowania się w działania społeczne
- dostrzegania przejawów niesprawiedliwości i reagowania na nie

3.2. Cele wychowania

Program „Wspólnie w lepszą e-przyszłość” umożliwi uczniom rozwijanie postaw wymienionych w podstawie programowej, a w szczególności:

- rozbudzania zainteresowania historią
- ciekawości poznawczej
- poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także poszanowania dla innych kultur i tradycji
- kształtowania postawy patriotycznej i obywatelskiej
- poczucia więzi ze wspólnotą lokalną, narodową, europejską i globalną
- tolerancji wobec odmiennych poglądów i postaw oraz braku akceptacji dla rasizmu i innych form dyskryminacji
- szacunku dla innych ludzi i ich praw
- kreatywności w rozwiązywaniu problemów
- uczciwości w życiu osobistym i społecznym
- wytrwałości w poszukiwaniu i realizowaniu celów życiowych





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- poczucia własnej wartości
- odpowiedzialności za siebie i innych
- konstruktywnego zachowania w sytuacjach konfliktowych
- gotowości do uczestnictwa w kulturze
- otwartości i dialogu w kontaktach z innymi
- kultury osobistej
- poszanowania norm życia społecznego





4. Treści nauczania i oczekiwane osiągnięcia uczniów

Zamieszczone poniżej treści nauczania zostały podzielone na działy zgodnie z podziałem treści w podręczniku „Wczoraj i dziś” wydawnictwa Nowa Era, który będzie wykorzystywany na lekcjach historii jako podręcznik towarzyszący programowi. Odpowiadają one kolejnym wymaganiom szczegółowym zawartym w podstawie programowej z historii i społeczeństwa dla II etapu edukacyjnego.

	Dział programu	Liczba jednostek tematycznych
Klasa IV	I. Ja i moje otoczenie	4
	II. Z historią na ty	3
	III. Czas i mapa w historii	3
	IV. Z najdawniejszych dziejów	3
	V. W starożytnej Grecji	4
	VI. W starożytnym Rzymie	3
	Razem:	20

Klasa V	I. Polska pierwszych Piastów	3
	II. Społeczeństwo Średniowiecza	4
	III. Polska i Krzyżacy	3
	IV. Europejczycy odkrywają świat	3
	V. W Rzeczypospolitej szlacheckiej	6
	VI. XVII wiek – stulecie wojen	4
	Razem:	23

Klasa VI	I. Walka o odzyskanie niepodległości	4
	II. Pod zaborami	3
	III. Odrodzenie państwa polskiego	4
	IV. Między wojnami	4
	V. II wojna światowa	5





	VI. Polska Rzeczpospolita Ludowa	5
	VII. Polska współczesna	6
	VIII. Problemy ludzkości	4
	Razem:	35

Każdy proponowany zakres tematyczny zawiera:

- Temat lekcji
- Treści nauczania
- Odwołanie do wymagań szczegółowych z podstawy programowej realizowanych na lekcji
- Oczekiwane osiągnięcia ucznia na poziomie podstawowym (na ocenę dostateczną) i ponadpodstawowym (na ocenę bardzo dobrą)
- Propozycje metod/technik nauczania mające ułatwić uczniom zdobycie przewidzianej wiedzy i opanowanie kluczowych umiejętności na lekcji

Ze względu na specyfikę wdrażania projektu, program ten zawiera propozycje metod i technik kształcenia, które mogą być dowolnie modyfikowane przez nauczyciela i uzupełniane o dodatkowe materiały TIK zamieszczane na platformie edukacyjnej. Program nie proponuje takich materiałów, gdyż zostaną one przygotowane przez nauczyciela w trakcie realizacji programu. Metody proponowane przez autora programu są więc propozycjami przygotowanymi na tradycyjne lekcje historii i wiedzy o społeczeństwie (choć z wykorzystaniem zasobów Internetu). Wzbogacenie ich o materiały i narzędzia TIK urozmaici paletę metod i technik oraz pozwoli uczniom na skuteczne uczenie się historii i społeczeństwa w nowoczesny sposób i przygotuje ich do uczenia się i wykorzystywania wiedzy historycznej i obywatelskiej w e – przyszłości.





Tematy zawierające w całości treści nauczania wykraczające poza podstawę programową zostały wyróżnione zacieniowaniem. Nauczyciel może je zrealizować, o ile pozwolą na to warunki czasowe realizacji programu i możliwości poznawcze uczniów.

KLASA IV

ROZDZIAŁ I: JA I MOJE OTOCZENIE

Temat	Ja i moja rodzina	
Treści nauczania	niepowtarzalność i wyjątkowość każdego człowieka, potrzeby ludzkie: naturalne, bezpieczeństwa, przynależności, uznania i szacunku, samorealizacji, społeczność jako środowisko funkcjonowania człowieka, rodzina jako pierwsza społeczność w życiu człowieka, rola rodziny w życiu człowieka, rodzina dawniej i dziś	
Podstawa programowa historii	<p>z</p> <p>1. <i>Refleksja nad sobą i otoczeniem społecznym.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia, w czym wyraża się odmienność i niepowtarzalność każdego człowieka;</i></p> <p>2) <i>podaje przykłady różnorodnych potrzeb człowieka oraz sposoby ich zaspokajania;</i></p> <p>3) <i>wyjaśnia znaczenie rodziny w życiu oraz wskazuje przykłady praw i obowiązków przysługujących poszczególnym członkom rodziny;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia cechy, którymi ludzie różnią się od siebie ○ Wskazuje cechy, którymi odróżnia się od innych (np. kolegów) ○ Wskazuje potrzeby człowieka ○ Wymienia członków swojej rodziny oraz role jakie pełnią w rodzinie ○ Wymienia prawa i obowiązki członków rodziny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje przykłady zaspokajanie potrzeb przez człowieka (na swoim przykładzie) ○ Wyjaśnia, dlaczego realizacja potrzeb jest ważna ○ Wskazuje potrzeby, które zaspakaja rodzina ○ Wskazuje różnice między rodziną dawniejszą i współczesną
Proponowana metoda/technika	Pierwsza lekcja historii i społeczeństwa ma kluczowe znaczenie dla dalszej nauki ucznia. Powinna ona zaspokoić jego ciekawość związaną z tym, czego uczeń	





pracy na lekcji	<p>będzie się uczył (szczególnie ważne jest to dla uczniów klasy IV, który rozpoczynają nowy etap w swojej edukacji) na nowym przedmiocie. Pierwsza lekcja powinna też zachęcić ucznia do przychodzenia na lekcje następne, wzbudzić energię do przyszłej aktywności, zainteresować przedmiotem, pokazać uczniowi, że będzie uczył się czegoś ważnego, potrzebnego ale i ciekawego zarazem. Pierwszy temat w tym programie idealnie się do tego nadaje. Warto najpierw pokazać uczniowi, czego będzie się uczył na historii i społeczeństwie, a dopiero potem (np. na drugiej lekcji organizacyjnej) podawać zasady organizacji i pracy na lekcji, wymagania i zasady oceniania.</p> <p>Faza I: Można zacząć od gry integracyjnej, w której uczniowie poznaliby się z nauczycielem (bo sami już od trzech lat się znają), a jednocześnie dostrzegli, że są do siebie podobni i jednocześnie bardzo się od siebie różnią. Uczniowie mogą opowiadać w rundzie bez przymusu o sobie (np. dokańczając zdania: „<i>Jestem...</i>”, „<i>Nie lubię, gdy...</i>”, „<i>Uwielbiam...</i>”, itp. Uczniowie mogą też opowiadać o swoich przygodach z klas I – III (np. wycieczce), o tym co się wydarzyło, kto, jak się zachował, itp. Im bardziej naturalnie uczniowie dostrzegą podobieństwa i różnice między sobą, tym bardziej autentyczne będzie wprowadzenie do problematyki przedmiotu. Bardzo ważne są tu też pozytywne emocje, a te wywołują wspomnienia, przyjaźń, przekonanie, że inni nas słuchają, że jesteśmy częścią grupy. Dobrze by było, aby ta pierwsza lekcja odbyła się poza ławkami szkolnymi, aby uczeń poczuł się dobrze i bezpiecznie w grupie (także z nowym nauczycielem) i miał odwagę mówić.</p> <p>Faza II: Wyjaśnienie w rozmowie nauczającej o czym uczniowie będą się uczyć na historii i społeczeństwie. Można do tej fazy wykorzystać infografikę ze s. 4 – 5, a uczniowie mogą znaleźć więcej różnic między tym, jak było dawniej i tym jak jest dziś. Na koniec uczniowie powinni odpowiedzieć na pytanie: „<i>Po co uczyć się historii i społeczeństwa?</i>”</p> <p>Uwaga: wydaje się, że warto poświęcić nieco więcej czasu na pierwsze lekcje historii i społeczeństwa, aby uczniowie mogli na nich się uaktywnić, podzielić własnym doświadczeniem społecznym, poczuć, że są gospodarzami lekcji. Gdy historia i społeczeństwo będzie im się kojarzyć z wkuciem na pamięć definicji i dat, szybko tracą zainteresowanie przedmiotem. Gdy będą siedzieć w ławce i słuchać nauczyciela lub czytać podręcznik, znużą się bardzo szybko i nie będą odczuwać przyjemności z lekcji.</p>
-----------------	---

Temat	Moja szkoła
Treści nauczania	szkoła jako społeczność, uprawnienia władz szkolnych, statut szkoły, prawa i obowiązki ucznia, sposób działania rady samorządu uczniowskiego, sposoby zapobiegania konfliktom, szkoła dawniej i dziś
Podstawa programowa	1. <i>Refleksja nad sobą i otoczeniem społecznym.</i>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

historii	<p><i>Uczeń:</i></p> <p>5) <i>charakteryzuje społeczność szkolną, z uwzględnieniem swoich praw i obowiązków;</i></p> <p>6) <i>podaje przykłady działań samorządu uczniowskiego w swojej szkole;</i></p> <p>7) <i>tłumaczy, odwołując się do przykładów, na czym polega postępowanie sprawiedliwe;</i></p> <p>8) <i>wyjaśnia, w czym przejawia się uprzejmość i tolerancja;</i></p> <p>9) <i>podaje przykłady konfliktów między ludźmi i proponuje sposoby ich rozwiązywania.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje organy władz szkoły i opisuje ich zadania ○ Wie, czym jest statut szkoły ○ Podaje przykłady działań samorządu uczniowskiego w szkole ○ Wymienia prawa i obowiązki ucznia ○ Podaje przykłady konfliktów w szkole i poza nią ○ Wskazuje cechy i postawy człowieka, które sprzyjają rozwiązywaniu konfliktów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, co oznacza pojęcie: społeczność szkolna ○ Odnajduje na stronie szkoły jej statut ○ Wyjaśnia znaczenie samorządu uczniowskiego w szkole ○ Ocenia znaczenie praw i obowiązków ucznia w szkole ○ Podaje sposoby rozwiązywania konfliktów między ludźmi
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Drama: uczniowie podzieleni zostają na 4 grupy: dyrekcja, rada pedagogiczna, rada szkoły, rada samorządu uczniowskiego. Każda z grup przygotowuje informacje o swoim działaniu, prawach i obowiązkach w szkole. Po kilku minutach, grupy prezentują się przed pozostałymi uczniami (nazwa, skład, zadania i uprawnienia w szkole, obowiązki).</p> <p>Praca z podręcznikiem – zad. s. 15 (prawa i obowiązki ucznia).</p> <p>Rozmowa nauczająca lub odgrywanie scenek przygotowanych przez nauczyciela (lub analiza ilustracji z podręcznika, s. 16) – konflikty i ich rozwiązywanie.</p>	

Temat	Ojczyzna duża i mała
Treści nauczania	określenie ojczyzny jako duchowego i materialnego dorobku minionych pokoleń, „małe ojczyzny” i ich tradycje patriotyzm jako przywiązanie do ojczyzny, definicja





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	patriotyzmu lokalnego, herby jako symbole poszczególnych miast i regionów	
Podstawa programowa historii	z	<p>2. „Mała Ojczyzna”.</p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) opisuje swoją „małą Ojczyznę”, uwzględniając tradycję historyczno--kulturową i problemy społeczno-gospodarcze;</p> <p>2) zbiera informacje o rozmaitych formach upamiętniania postaci i wydarzeń z przeszłości „małej Ojczyzny”;</p> <p>3) wskazuje na planie miejscowości, siedzibę władz lokalnych i na przykładach omawia zakres działań oraz sposoby powoływania władz.</p>
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje swoją małą i dużą ojczyznę o Podaje przykłady zwyczajów i tradycji swojej małej ojczyzny o Wskazuje czym może przejawiać się patriotyzm lokalny o Wymienia możliwe źródła wiedzy o swojej małej ojczyźnie o Wskazuje na mapie swoją miejscowość oraz określa jej położenie 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia różnicę między małą i dużą ojczyznę o Wskazuje przykłady tradycji i zwyczajów różnych regionów Polski o Wyjaśnia różnicę między patriotyzmem i patriotyzmem lokalnym o Zdobywa i gromadzi informacje o swojej małej ojczyźnie o Wskazuje siedzibę władz lokalnych oraz podaje nazwisko własnego sołtysa i jego zadania
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z mapą, rozmowa nauczająca, praca z infografiką (s. 20) – przygotowanie do wykonania zadania domowego (wspólne ułożenie pytań do rozmowy).</p> <p>Zadanie domowe (indywidualizacja nauczania i oceniania): przeprowadź rozmowę z jednym z mieszkańców Twojej miejscowości na temat historii i tradycji waszej „małej” ojczyzny. Napisz notatkę z tej rozmowy do zeszytu i przygotuj się do opowiedzenia najciekawszych, Twoim zdaniem, informacji, które zdobyłeś/łaś w trakcie tej rozmowy. W opowiadaniu powiedź innymi z kim rozmawiałeś/łaś i czego ciekawego dowiedziałeś/łaś się o Twojej miejscowości.</p> <p>Opcja dodatkowa: wycieczka do karczmy regionalnej w Chocianowicach – oglądanie eksponatów. Prezentacja opowiadań uczniowskich może odbyć się w karczmie.</p>	

Temat	Mieszkamy w Polsce
Treści nauczania	pochodzenie słowa <i>Polska</i> , naród jako społeczność ludzi posługujących się tym





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>samym językiem i związanych wspólną przeszłością, polskie symbole narodowe i ich pochodzenie, krainy historyczno-geograficzne Polski, mniejszości narodowe i etniczne na terenie współczesnej Polski, Polonia na świecie</p>	
Podstawa programowa historii	z	<p>3. <i>Ojczyzna.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) wymienia i tłumaczy znaczenie najważniejszych świąt narodowych, symboli państwowych i miejsc ważnych dla pamięci narodowej;</p> <p>2) wskazuje na mapie i opisuje główne regiony Polski;</p> <p>3) wymienia mniejszości narodowe i etniczne żyjące w Polsce i na wybranych przykładach opisuje ich kulturę i tradycje oraz wymienia miejsca największych skupisk Polaków na świecie.</p>
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje Polskę na mapie Europy oraz podaje pełną nazwę państwa o Wskazuje przykłady dzieł sztuki i architektury, które należą do polskiego dziedzictwa narodowego o Wymienia polskie symbole narodowe oraz polskie święta państwowe o Recytuje słowa pierwszej zwrotki i refrenu hymnu polskiego o Wymienia przykłady mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkujących w Polsce o Wymienia podstawowe prawa mniejszości narodowych w Polsce o Wskazuje na mapie i wymienia największe skupiska Polonii w świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje elementy składające się na poczucie przynależności do narodu o Wyjaśnia okoliczności powstania hymnu polskiego o Wskazuje na mapie regiony Polski oraz krótko je charakteryzuje o Wyjaśnia kto należy do grup określanych jako mniejszości narodowe i etniczne w Polsce o Opisuje kulturę i tradycję wybranych mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce o Wyjaśnia, w jaki sposób Polonia utrzymuje kontakt z ojczyzną
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Faza I: Praca z mapą, ilustracjami z podręcznika (s. 22), tekstem źródłowym (s. 23), infografiką (s. 24)</p> <p>Dodatkowa opcja I: praca z materiałem filmowym – fragmenty informacji o obchodach świąt państwowych w Polsce (np. fragmenty wiadomości telewizyjnych)</p> <p>Dodatkowa opcja II: praca z prezentacją uczniowską (lub nauczycielską) – przykłady dziedzictwa narodowego np. w formie quizu (Zgadnij, co przedstawia</p>	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>obraz).</p> <p>Faza II: Mniejszości narodowe i Polonia na świecie – praca z mapą, podręcznikiem (s. 26), rozmowa nauczająca.</p> <p>Opcja dodatkowa: spotkanie z przedstawicielem mniejszości niemieckiej w Chocianowicach dotyczące historii mniejszości narodowej w tej miejscowości i praw mniejszości.</p>
--	---

ROZDZIAŁ II: Z HISTORIĄ NA TY

Temat	Historia – nasza przeszłość	
Treści nauczania	historia jako nauka o przeszłości, historia a baśnie i legendy, związki przyczynowo-skutkowe wydarzeń historycznych (przyczyna –dlaczego?, przebieg – w jaki sposób?, skutek – z jakim skutkiem?), efekty pracy historyków	
Podstawa programowa z historii	<p>8. <i>Historia jako dzieje.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) odróżnia historię rozumianą jako dzieje, przeszłość od historii rozumianej jako opis dziejów przeszłości;</p> <p>2) wyjaśnia, na czym polega praca historyka;</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, czym zajmuje się historia ○ Podaje przykłady postaci baśniowych, legendarnych i historycznych ○ Wyjaśnia, na czym polega praca historyka ○ Wymienia przykłady książek, filmów i gier historycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia różnicę między postaciami i wydarzeniami legendarnymi i historycznymi ○ Wskazuje na przykładach przyczyny i skutki wydarzeń historycznych ○ Ocenia znaczenie pracy historyka
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Burza mózgów: z czym kojarzy Ci się pojęcie „historia”?</p> <p>Praca z podręcznikiem: infografika (s. 32, 33 i 34) – rozmowa nauczająca: podawanie przykładów uzupełniających tekst podręcznika.</p>	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Źródła historyczne	
Treści nauczania	źródła historyczne – ich podział i przykłady, archeologia jako ważna nauka pomocnicza historii, źródła historyczne i ich przechowywanie w muzeach, skansenach i archiwach, ochrona zabytków, metody badania wiarygodności źródeł historycznych	
Podstawa programowa z historii	<p>8. <i>Historia jako dzieje.</i></p> <p>Uczeń:</p> <p>2) <i>wyjaśnia, na czym polega praca historyka;</i></p> <p>3) <i>podaje przykłady różnych źródeł historycznych i wyjaśnia, dlaczego należy je chronić.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Źródła historyczne	
	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia czym są źródła historyczne i podaje ich przykłady ○ Wyjaśnia, czym zajmuje się archeologia ○ Opisuje, w jaki sposób historyk bada źródło historyczne ○ Wskazuje miejsca, w których można znaleźć źródła historyczne ○ Wymienia zasady zachowania w muzeum 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje rodzaje źródeł historycznych i ich przykłady ○ Ocenia znaczenie pracy archeologów ○ Ocenia znaczenie badania źródła historycznego przez historyka ○ Wyjaśnia czym są muzea, skanseny i archiwa
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Rozmowa nauczająca, praca z podręcznikiem (infografika, s. 39, ilustracje s. 41, infografika s. 42 – 43).</p> <p>Opcja II: lekcja w Muzeum im. Jana Dzierżona w Kluczborku</p> <p>Praca z filmem: analiza fragmentu filmu o pracy archeologów.</p> <p>Opcja II: spotkanie z archeologiem lub wizyta na stanowisku archeologicznym w Byczynie (lub prezentacja nauczyciela poświęcona pracy archeologów w Byczynie).</p>	

Temat	Pamiętki i tradycje rodzinne
--------------	-------------------------------------





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Treści nauczania	znaczenie pamiątek rodzinnych, pojęcie rodu, tradycje rodzinne jako czynnik łączący członków rodziny, sposoby podtrzymywania tradycji, genealogia jako nauka badająca historię rodziny, drzewo genealogiczne – sposób przedstawienia historii rodziny	
Podstawa programowa z historii	1. <i>Refleksja nad sobą i otoczeniem społecznym.</i> <i>Uczeń:</i> 4) <i>wyraża opinię na temat kultywowania tradycji i gromadzenia pamiątek rodzinnych;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje przykłady pamiątek i tradycji rodzinnych ○ Opowiada o tradycjach i historii swojej rodziny ○ Wyjaśnia, w jaki sposób można podtrzymywać tradycje rodzinne 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Tworzy drzewo genealogiczne swojej rodziny ○ Ocenia znaczenie podtrzymywania tradycji rodzinnych we współczesnym świecie
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Mini projekt: Uczniowie otrzymują wcześniej zadanie do przygotowania na lekcję historii: <i>Znajdź dwa źródła historyczne opowiadające o historii Twojej rodziny, określ ich rodzaj i zaprezentuj je klasie. Opowiedz krótko o wybranym wydarzeniu lub tradycji w Twojej rodzinie. Wyjaśnij, skąd dowiedziałeś/łaś się o historii Twojej rodziny i zbadaj wiarygodność swoich źródeł.</i> Opcja dodatkowa (indywidualizacja nauczania i oceniania): Uczniowie wykonują drzewo genealogiczne swojej rodziny i organizują ich wystawę w klasie szkolnej lub w szkole.	

ROZDZIAŁ III: CZAS I MAPA W HISTORII

Temat	Czas w historii
Treści nauczania	chronologia i przedmiot jej badań, kronika jako chronologiczny zapis wydarzeń, oś czasu i umieszczanie na niej dat, podział czasu na okresy p.n.e. i n.e., cyfry rzymskie oraz ich arabskie odpowiedniki, terminy: <i>data, era, epoka historyczna, tysiąclecie, wiek</i> , epoki historyczne: starożytność, średniowiecze, nowożytność, współczesność, oraz ich daty graniczne, inne sposoby rachuby czasu





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podstawa programowa historii z	<i>Chronologia historyczna</i> <i>Uczeń posługuje się podstawowymi określeniami czasu historycznego: okres, p.n.e., n.e., tysiąclecie, wiek, rok; przyporządkowuje fakty historyczne datom; oblicza upływ czasu między wydarzeniami historycznymi i umieszcza je na linii chronologicznej; dostrzega związki teraźniejszości z przeszłością.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia podstawowe jednostki czasu: rok, wiek, tysiąclecie i wskazuje je na osi czasu ○ Wyjaśnia, na czym polega podział czasu na ery i wskazuje je na osi czasu ○ Wyjaśnia, dlaczego nie można określić dat wszystkich wydarzeń ○ Wymienia epoki historyczne i wskazuje ich cechy charakterystyczne 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Konstruuje samodzielnie oś czasu i umieszcza na niej ery, tysiąclecia, wieki i daty ○ Ocenia znaczenie datowania wydarzeń w nauce historii ○ Wskazuje cezury czasowe między epokami historycznymi i krótko je charakteryzuje
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z osiami czasu w podręczniku (i w ćwiczeniach lub zeszytcie), praca z infografiką (s. 56 – 57). Zadanie (indywidualizacja nauczania) dla chętnych: przygotowanie prezentacji (multimedialnej) o innych rachubach czasu i kalendarzach. Korelacja z matematyką.	

Temat	Obliczanie czasu w historii	
Treści nauczania	obliczanie upływu czasu między poszczególnymi wydarzeniami, określanie wieku wydarzeń, podział czasu na wieki i półwiecza	
Podstawa programowa historii z	<i>Chronologia historyczna</i> <i>Uczeń posługuje się podstawowymi określeniami czasu historycznego: okres, p.n.e., n.e., tysiąclecie, wiek, rok; przyporządkowuje fakty historyczne datom; oblicza upływ czasu między wydarzeniami historycznymi i umieszcza je na linii chronologicznej; dostrzega związki teraźniejszości z przeszłością.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń:	Uczeń:





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> o Oblicza ile lat upłynęło między wydarzeniami w tej samej erze o Określa wiek danego wydarzenia o Określa I i II połowę wieku w wypadku wydarzeń naszej ery 	<ul style="list-style-type: none"> o Oblicza ile lat upłynęło między wydarzeniami z różnych er o Określa początek i koniec wieku o Określa I i II połowę wieku w wypadku wydarzeń przed naszą erą
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z podręcznikiem i ćwiczeniami.</p> <p>Zadanie domowe: skonstruuj oś czasu wieku XX i XXI i zaznacz na niej 5 wydarzeń z historii Twojej rodziny.</p> <p>Korelacja z matematyką.</p>	

Temat	Czytamy mapę i plan	
Treści nauczania	kartografia jako nauka, podobieństwa i różnice między mapą a planem, znaczenie mapy w pracy historyka, skala i legenda mapy, informacje, jakie można odczytać z mapy, podobieństwa i różnice między mapami historycznymi a geograficznymi, najstarsze mapy świata	
Podstawa programowa historii	<p><i>Analiza i interpretacja historyczna</i></p> <p><i>Uczeń odpowiada na proste pytania postawione do tekstu źródłowego, planu, mapy, ilustracji; pozyskuje informacje z różnych źródeł oraz selekcjonuje je i porządkuje; stawia pytania dotyczące przyczyn i skutków analizowanych wydarzeń historycznych i współczesnych.</i></p> <p>3. Ojczyzna.</p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) wskazuje na mapie i opisuje główne regiony Polski;</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia, czym jest mapa, plan, legenda o Podaje przykłady map historycznych o Wskazuje na mapie jej najważniejsze elementy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia czym różnią się mapy historyczne od geograficznych o Odczytuje tytuł mapy i legendę wskazując na mapie jej treść
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z podręcznikiem, atlasem historycznym, mapami interaktywnymi.</p> <p>Zadanie domowe: Na mapie konturowej Polski zaznacz region, w którym mieszkasz (zakoloruj go i umieść ten symbol w legendzie), miejscowość, w której mieszkasz, nazwy krain historyczno – geograficznych Polski oraz dwa inne</p>	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	dowolnie wybrane miejsca (opis symboli zamieść w legendzie mapy). Korelacja z geografią.
--	---

ROZDZIAŁ IV: Z NAJDAWNIEJSZYCH DZIEJÓW

Temat	Życie pierwszych ludzi	
Treści nauczania	<i>pochodzenie człowieka, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza, życie człowieka pierwotnego, różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia, początki rolnictwa i udomowienie zwierząt, sposoby wytapiania żelaza dawniej i dziś</i>	
Podstawa programowa z historii	<i>Treści wykraczające poza podstawę programową.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia kontynent oraz wskazuje na mapie obszar występowania praludzi ○ Charakteryzuje koczowniczy i osiadły tryb życia ○ Wymienia materiał, z którego przodkowie człowieka wytwarzali narzędzia i broń oraz podaje ich przykłady 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Odczytuje z mapy kierunki rozprzestrzeniania się człowieka rozumnego ○ Wymienia umiejętności, które opanowali praludzie i ocenia ich znaczenie dla ich życia ○ Porównuje koczowniczy i osiadły tryb życia oraz wyjaśnia przyczyny zmiany trybu życia ludzi pierwotnych ○ Porównuje narzędzia z kamienia, brązu i żelaza oraz ocenia skutki zmiany sposobu ich wytwarzania
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, ilustracjami i infografiką (s. 74 – 75).	

Temat	Pierwsze cywilizacje
Treści nauczania	termin <i>cywilizacja</i> , pierwsze miasta-państwa, Egipt i Mezopotamia jako miejsca powstania najstarszych cywilizacji, życie w dolinach wielkich rzek, kultura i sztuka pierwszych cywilizacji, podział społeczeństwa w starożytnym Egipcie, terminy:





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<i>mumia, sarkofag, piramida, faraon, kanał nawadniający, znaczenie odkrycia skarbu Tutenchamona dla historyków</i>	
Podstawa programowa historii z	<i>Treści wykraczające poza podstawę programową.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia: cywilizacja ○ Wskazuje na mapie terytorium starożytnego Egiptu i starożytnej Mezopotamii oraz rzeki, nad którymi powstały te cywilizacje ○ Opisuje jak nawadniano pola w Egipcie ○ Wyjaśnia, kto stał na czele państw starożytnej Mezopotamii i Egiptu ○ Wymienia grupy społeczne starożytnego Egiptu ○ Wymienia osiągnięcia ludów Mezopotamii i Egiptu 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na osi czasu powstanie pierwszych cywilizacji ○ Wyjaśnia rolę wielkich rzek i kanałów nawadniających dla powstania pierwszych cywilizacji ○ Opisuje warunki życia i zajęcia mieszkańców Mezopotamii i Egiptu ○ Ocenia znaczenie dokonań mieszkańców starożytnego wschodu dla współczesnej cywilizacji
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Mapa mentalna: uczniowie w dwóch grupach przygotowują na dużych plakatach mapę myślową dotyczącą cywilizacji starożytnej Mezopotamii i Egiptu. Uwzględniają w niej: położenie, warunki życia, strukturę społeczną, strukturę władzy, osiągnięcia. Następnie uczniowie prezentują całej klasie swoją pracę i wspólnie wyciągają wnioski.	

Temat	Od hieroglifów do alfabetu	
Treści nauczania	powstanie pisma i jego znaczenie, pismo obrazkowe i klinowe, hieroglify egipskie, pismo alfabetyczne, historia materiałów pisarskich, współczesne pismo obrazkowe	
Podstawa programowa z historii	9. <i>Fundamenty Europy.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>wyjaśnia znaczenie wynalazku pisma dla wspólnoty ludzkiej;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, w jakim celu ludzie 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Porównuje pismo obrazkowe,





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>wynaleźli pismo</p> <ul style="list-style-type: none"> o Rozpoznaje pismo obrazkowe i klinowe oraz wyjaśnia jak powstały te dwa rodzaje pisma o Wskazuje skutki pojawienia się pisma alfabetycznego o Wymienia i rozpoznaje rodzaje materiału pisarskiego, na którym zapisywano teksty 	<p>klinowe i alfabetyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> o Ocenia znaczenie pojawienia się alfabetu o Porównuje sposób wytwarzania książek na przestrzeni wieków o Wskazuje przykłady współczesnego pisma obrazkowego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Rozmowa nauczająca, praca z ilustracjami w podręczniku.</p> <p>Zadanie domowe: Wykonaj zdjęcie lub narysuj w zeszyte współczesne piktogramy. Opisz, w jakim miejscu się znajdują i odczytaj ich sens.</p>	

ROZDZIAŁ V: W STAROŻYTNEJ GRECJI

Temat	Demokratyczne Ateny	
Treści nauczania	antyczna Grecja jako kraj żeglarzy, położenie geograficzne Grecji, terminy: <i>Hellada, Hellenowie, wielka kolonizacja, kolonia, Akropol, agora, demokracja, polis</i> , Ateny jako przykład greckiej polis, Perykles – najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten, cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej	
Podstawa programowa historii	9. <i>Fundamenty Europy.</i> z <i>Uczeń:</i> 2) <i>opisuje życie w Atenach peryklejskich(...)</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje na mapie obszar zamieszkiwany przez starożytnych Greków oraz ich cechy wspólne o Opisuje warunki życia starożytnych Greków o Wyjaśnia, w jakim celu Grecy zakładali kolonie o Opisuje życie w starożytnych Atenach 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia, czym były polis greckie i wskazuje ich przykłady na mapie o Wyjaśnia, w jaki sposób Ateńczycy zarządzili swoim państwem w V wieku p.n.e.
Proponowana metoda/technika	Faza I: gromadzenie informacji – praca z tekstem podręcznika, mapą, ilustracjami, tekstem źródłowym (s. 97) i infografiką (s. 98 – 99).	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pracy na lekcji	<p>Faza II: Drama – praca w grupach. Uczniowie podzieleni na 3 grupy przygotowują się do roli przewodników po starożytnej Helladzie i Atenach.</p> <p><i>Grupa I: Opowiedzcie turystom gdzie i w jakich warunkach naturalnych żyli mieszkańcy starożytnej Hellady. Posłużcie się mapą.</i></p> <p><i>Grupa II: Oprowadźcie turystów po starożytnych Atenach, pokażcie im na plakacie (posterze) jak wyglądało miasto i jego najważniejsze miejsca.</i></p> <p><i>Grupa III: Opowiedzcie turystom o tym, jak Ateńczycy rządzą swoją polis w V wieku p.n.e. Nie zapomnijcie wspomnieć o Peryklesie.</i></p> <p>Zadanie dla uczniów zdolnych (indywidualizacja nauczania i oceniania): Przygotuj prezentację multimedialną o współczesnych Atenach, pokaż w niej jak dziś wygląda miasto i jak żyją Ateńczycy.</p>
-----------------	---

Temat	Teatr w starożytnej Grecji	
Treści nauczania	geneza teatru greckiego, najważniejsi tragedio- i komediopisarze greccy, przebieg konkursów teatralnych, budowa greckiego amfiteatru, teatr współcześnie	
Podstawa programowa z historii	<p>9. <i>Fundamenty Europy.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>opisuje życie w Atenach peryklejskich, używając pojęć: teatr, filozofia, bogowie olimpijscy (Zeus, Atena, Apollo), mity (Herakles, Odyseusz), olimpiada;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Opisuje o czym opowiadały greckie widowiska teatralne i gdzie się odbywały ○ Wskazuje na rysunku elementy teatru greckiego i omawia ich przeznaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia jak narodził się teatr w starożytnej Grecji ○ Opisuje, w jaki sposób przebiegały uroczystości ku czci Dionizosa ○ Wskazuje różnice między tragedią i komedią ○ Porównuje teatr grecki z teatrem współczesnym
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Rozmowa nauczająca, praca z infografiką (s. 102), tekstem źródłowym (s. 103), porównywanie teatru greckiego z teatrem współczesnym – uczniowie wskazują zauważone podobieństwa i różnice między teatrem starożytnych Greków a teatrem współczesnym i zapisują je w tabeli.</p> <p>Korelacja z językiem polskim – wykorzystanie wiedzy ucznia pochodzącej z lekcji języka polskiego (teatr, teatr antyczny).</p>	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Bogowie, mity i uczeni	
Treści nauczania	terminy: <i>politeizm, mit, heros, filozofia</i> , najważniejsi greccy bogowie: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes, dwanaście prac Heraklesa, Homer i przypisywane mu dzieła, starożytna Grecja ojczyzną filozofii, osiągnięcia starożytnych Greków	
Podstawa programowa z historii	9. <i>Fundamenty Europy.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>opisuje życie w Atenach peryklejskich, używając pojęć: teatr, filozofia, bogowie olimpijscy (Zeus, Atena, Apollo), mity (Herakles, Odyseusz), olimpiada;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, w jaki sposób starożytni Grecy wyobrażali sobie swoich bogów ○ Wymienia imiona i charakteryzuje krótko najważniejszych bogów greckich ○ Opisuje, w jaki sposób Grecy oddawali cześć swoim bogom ○ Opowiada mit o Heraklesie i Odyseuszu 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia znaczenie pojęć: politeizm, mit ○ Wyjaśnia wpływ wierzeń Greków na ich życie codzienne
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem i infografiką (s. 106 – 107) Drama: uczniowie w parach przygotowują się do quizu o bogach greckich. Para losuje imię boga i przygotowuje scenkę (pantomima, wywiad, rzeźba, scenka rodzajowa), w której prezentuje swojego boga. Pozostali uczniowie mają odgadnąć imię boga oraz wymienić jego cechy pokazane w scenie. Wygrywa para, która pokazała najwięcej cech boga i przygotowała najciekawszą formę jego prezentacji. Uwaga! Zadanie to można zadać uczniom wcześniej, aby mieli możliwość przygotowanie scenki i rekwizytów w domu. Zadanie domowe: naucz się opowiadać mit o Heraklesie i o Odyseuszu. Opcja II (lekcja druga): uczniowie oglądają na lekcji fragment filmu animowanego o Heraklesie i dostrzegają w nim odniesienia do mitu, wierzeń starożytnych Greków oraz ich życia. Korelacja z językiem polskim – mity.	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Na greckim stadionie	
Treści nauczania	terminy: <i>olimpiada, igrzyska olimpijskie</i> , rola sportu w starożytnej Grecji, tradycje starożytnych igrzysk we współczesnych olimpiadach	
Podstawa programowa historii	<p>z</p> <p>9. <i>Fundamenty Europy.</i></p> <p>Uczeń:</p> <p>2) <i>opisuje życie w Atenach peryklejskich, używając pojęć: teatr, filozofia, bogowie olimpijscy (Zeus, Atena, Apollo), mity (Herakles, Odyseusz), olimpiada;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wymienia dyscypliny, które uprawiali starożytni Grecy o Wyjaśnia znaczenie pojęć: igrzyska, olimpiada oraz podaje miejsce, gdzie odbywały się najśłynniejsze igrzyska w starożytnej Grecji o Opisuje przebieg igrzysk greckich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia, jakie znaczenie miał sport w życiu Greków o Podaje datę pierwszych starożytnych igrzysk olimpijskich oraz odnowienia idei igrzysk w XIX wieku o Porównuje starożytne i współczesne igrzyska olimpijskie
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z podręcznikiem, infografiką (s. 115), praca w grupach/parach – porównywanie starożytnych i współczesnych igrzysk olimpijskich. Każdy zespół znajduje jak najwięcej podobieństw i różnic między igrzyskami i zapisuje je. Następnie każda dwójka podaje jedną różnicę lub podobieństwo aż do wyczerpania pomysłów.</p> <p>Opcja dodatkowa: uczniowie oglądają fragment uroczystości otwarcia igrzysk w Londynie i odszukują w nim odwołania do starożytnych igrzysk.</p> <p>Korelacja z wychowaniem fizycznym – współczesne igrzyska olimpijskie i rywalizacja sportowa.</p>	

ROZDZIAŁ VI: W STAROŻYTNYM RZYMIE

Temat	Rzym – droga do potęgi
Treści nauczania	geneza państwa rzymskiego, legenda o Romulusie i Remusie, ustrój republiki

36





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	rzymskiej, społeczeństwo starożytnego Rzymu, droga Rzymu do potęgi, postać Juliusza Cezara, Imperium Rzymskie i jego zasięg terytorialny, legionista jako żołnierz rzymskiej piechoty, ślady Imperium Rzymskiego zachowane do czasów współczesnych					
Podstawa programowa historii	Z	<p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>charakteryzuje osiągnięcia Rzymu, używając pojęć i terminów: prawo rzymskie, drogi, wodociągi;</i></p>				
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Wymagania podstawowe</th> <th>Wymagania ponadpodstawowe</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie Półwysep Apeniński i Rzym ○ Podaje datę i wiek założenia Rzymu według legendy ○ Opowiada legendę o założeniu Rzymu ○ Wymienia grupy społeczeństwa rzymskiego i opisuje ich prawa ○ Wyjaśnia, w jaki sposób Rzym stał się imperium ○ Opisuje wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty </td> <td> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia jak Rzymianie zarządzili swoim państwem w okresie królestwa, republiki i cesarstwa ○ Wskazuje na mapie zasięg Imperium Rzymskiego u szczytu swojej potęgi ○ Ocenia znaczenie podbojów Rzymian dla mieszkańców Italii i ludów podbitych </td> </tr> </tbody> </table>		Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie Półwysep Apeniński i Rzym ○ Podaje datę i wiek założenia Rzymu według legendy ○ Opowiada legendę o założeniu Rzymu ○ Wymienia grupy społeczeństwa rzymskiego i opisuje ich prawa ○ Wyjaśnia, w jaki sposób Rzym stał się imperium ○ Opisuje wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia jak Rzymianie zarządzili swoim państwem w okresie królestwa, republiki i cesarstwa ○ Wskazuje na mapie zasięg Imperium Rzymskiego u szczytu swojej potęgi ○ Ocenia znaczenie podbojów Rzymian dla mieszkańców Italii i ludów podbitych
	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie Półwysep Apeniński i Rzym ○ Podaje datę i wiek założenia Rzymu według legendy ○ Opowiada legendę o założeniu Rzymu ○ Wymienia grupy społeczeństwa rzymskiego i opisuje ich prawa ○ Wyjaśnia, w jaki sposób Rzym stał się imperium ○ Opisuje wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia jak Rzymianie zarządzili swoim państwem w okresie królestwa, republiki i cesarstwa ○ Wskazuje na mapie zasięg Imperium Rzymskiego u szczytu swojej potęgi ○ Ocenia znaczenie podbojów Rzymian dla mieszkańców Italii i ludów podbitych 					
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Faza I: Praca z mapami (s. 120 i 122), infografikami (s. 121 i 123) oraz tekstem podręcznika.</p> <p>Faza II: Analiza SWOT – <i>Powstanie Imperium Rzymskiego</i>: uczniowie odnajdują mocne i słabe strony powstania imperium rzymskiego oraz wynikające z nich szanse i zagrożenia.</p>					

Temat	Osiągnięcia starożytnych Rzymian	
Treści nauczania	kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja dokonań antycznych Greków, terminy: <i>bazylika, gladiator, kodeks</i> , prawo rzymskie i jego znaczenie dla współczesnego prawa europejskiego, osiągnięcia starożytnych Rzymian w dziedzinie architektury i budownictwa (Forum Romanum, Panteon, Koloseum, akwedukty, drogi, łuki triumfalne, termy)	
Podstawa programowa historii	Z	<p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>charakteryzuje osiągnięcia Rzymu, używając pojęć i terminów: prawo rzymskie, drogi, wodociągi;</i></p>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Opowiada o życiu mieszkańców starożytnego Rzymu w okresie jego rozkwitu ○ Wskazuje na planie miasta najważniejsze budowle rzymskie i opowiada o ich przeznaczeniu ○ Opisuje budowę drogi rzymskiej ○ Wyjaśnia w jaki sposób i w jakim celu tworzone prawo w Rzymie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, jaką rolę odgrywały drogi rzymskie ○ Ocenia znaczenia prawa rzymskiego i wskazuje jego ślady we współczesnym świecie ○ Wskazuje pozostałości i ślady starożytnego Rzymu we współczesnym świecie
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Opcja I: praca z filmem „Starożytni Rzymianie” (materiały edukacyjne, Nowa Era), praca z podręcznikiem: ilustracje, infografiki (s. 126 – 127 i 128).</p> <p>Opcja II: Portfolio: „<i>Co pozostawili po sobie starożytni Rzymianie dla nas?</i>”</p> <p>Uczniowie otrzymali zadanie wykonania portfolio kilka tygodni wcześniej. W teczkę gromadzili informacje, zdjęcia, opisy, itp. dotyczące osiągnięć starożytnych Rzymian (zgodnie z instrukcją otrzymaną od nauczyciela). Na lekcji następuje omówienie wcześniej sprawdzonych prac uczniowskich, nagrodzenie najciekawszych prac, odwołanie do materiałów zamieszczonych w teczkach. Film może być wtedy podsumowaniem wiedzy uczniów w Rzymie.</p> <p>Korelacja z plastyką – rzeźba, architektura.</p>	

Temat	Początki chrześcijaństwa	
Treści nauczania	politeistyczne wierzenia starożytnych Rzymian, Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej, przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie, rozwój chrześcijaństwa i zakończenie prześladowań, terminy: <i>Ewangelia, Mesjasz, apostoł, poganin, Biblia, Stary i Nowy Testament</i> , znaki pierwszych chrześcijan: chrystogram i ryba, różne odłamy chrześcijaństwa, Watykan jako siedziba głowy współczesnego Kościoła katolickiego	
Podstawa programowa z historii	<p>9. Fundamenty Europy.</p> <p>Uczeń:</p> <p>4) <i>opisuje narodziny chrześcijaństwa i jego rozpowszechnianie w czasach starożytnych.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie miejsce narodzin Jezusa i opowiada o jego działalności ○ Wyjaśnia, dlaczego chrześcijanie byli prześladowani przez Rzymian ○ Wyjaśnia, jakie znaczenie dla chrześcijaństwa miał edykt mediolański ○ Wskazuje różne odłamy chrześcijaństwa we współczesnym świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, jak narodziło się chrześcijaństwo ○ Omawia przy pomocy mapy rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa w cesarstwie rzymskim ○ Wyjaśnia przyczyny zdobywania zwolenników przez chrześcijaństwo ○ Wyjaśnia, dlaczego Watykan jest jednym z najważniejszych miejsc na świecie dla katolików
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z podręcznikiem, mapą, tekstem źródłowym (s. 133), infografiką (s. 134) i zdjęciami (s. 135).</p> <p>Metaplan: <i>Dlaczego Rzymianie prześladowali chrześcijan?</i></p> <p>Uczniowie przy pomocy nauczyciela wypełniają metaplan i wyciągają wnioski.</p> <p>Korelacja wiedzy historycznej z wiedzą z religii.</p> <p>Zadanie dla chętnych: przygotowanie prezentacji o współczesnym Watykanie (indywidualizacja nauczania i oceniania)</p>	

KLASA V

ROZDZIAŁ I: POLSKA PIERWSZYCH PIASTÓW

Temat	Początki Polski	
Treści nauczania	Słowianie i ich wierzenia, plemiona słowiańskie na ziemiach polskich, państwo Polan, prymitywne narzędzia rolnicze, polskie legendy	
Podstawa programowa historii	<p>z 10. Państwo polskie za Piastów.</p> <p>Uczeń:</p> <p>1) opowiada legendy o Piaście i Popielu oraz Lechu, Czechu i Rusie, a także rozpoznaje cechy charakterystyczne legendy;</p> <p>2) wskazuje na mapie Gniezno i państwo Mieszka I;</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, kim byli Słowianie ○ Wymienia największe plemiona, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie plemiona zamieszkujące w IX i X wieku ziemie





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>które w IX i X wieku zamieszkiwały ziemie dzisiejszej Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia czym jest legenda o Opowiada legendy o najdawniejszych dziejach państwa polskiego o Opisuje zajęcia i wierzenia dawnych mieszkańców ziem polskich 	<p>polskie</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia, jaki stosunek do legend mają historycy oraz ocenia ich znaczenie jako źródła historycznego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z mapą, osią czasu, ilustracjami (s. 8 i 9).</p> <p>Jigsaw – puzzle: Uczniowie podzieleni zostają na zespoły eksperckie. Każdy zespół korzystając z infografiki (s. 10 – 11) uczy się jednej z legend o powstaniu państwa polskiego. Po kilku minutach następuje nowy podział na trzyosobowe zespoły. Każdy z członków zespołu uczy opowiada kolegom swoją legendę i uczy ich jej, aby sami potrafili ją opowiedzieć.</p> <p>Zadanie domowe: Uczniowie mogą wykonać w domu rysunek lub plakat (np. na wystawę poświęconą początkom państwa polskiego) przedstawiający jedną z legend o początkach Polski (indywidualizacja nauczania i oceniania – zadanie takie, to szansa nawet dla najsłabszych uczniów na zdobycie pozytywnej oceny. Uczniowie chętni mogą wykonać np. komiks o tej samej tematyce. W tym celu można pokazać uczniom program komputerowy do tworzenia komiksów i nauczyć ich jego obsługi). Tematykę pracy plakatu i komiksu można rozszerzyć o wydarzenia związane z panowaniem Mieszka I.</p> <p>Korelacja z plastyką i informatyką (nauka programu do tworzenia komiksów).</p>	

Temat	Mieszko I i chrzest Polski	
Treści nauczania	ród Piastów, dynastia, założenie grodu Gniezno, ludność zamieszkująca państwo Polan, chrzest Polski	
Podstawa programowa z historii	<p>10. Państwo polskie za Piastów.</p> <p>Uczeń:</p> <p>2) wskazuje na mapie Gniezno i państwo Mieszka I;</p> <p>3) opisuje panowanie Mieszka I, umiejscawiając je w czasie i używając pojęć: plemię, gród, drużyna, książę;</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Lokuje na osi czasu datę chrztu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia, dlaczego Mieszko I





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>Polski i wskazuje wiek, w którym powstało państwo polskie</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje na mapie główne grody w państwie Polan oraz zasięg państwa Mieszka I pod koniec jego rządów o Opisuje pozycję Mieszka I w państwie o Opisuje wygląd grodu gnieźnieńskiego w X wieku oraz życie jego mieszkańców o Opisuje okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I 	<p>nazywamy władcą historycznym</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje na mapie ziemie należące do państwa Mieszka I na początku jego rządów i ziemie przyłączone przez niego o Wyjaśnia jaką rolę pełniła w państwie Mieszka I drużyna i jak była zorganizowana o Wskazuje i ocenia skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z mapą i osią czasu, tekstem źródłowym oraz infografiką (s. 16 – 17).</p> <p>Analiza SWOT – <i>Przyjęcie chrztu przez Mieszka I</i> (uczniowie szukają mocnych i słabych stron decyzji Mieszka oraz formułują szanse i zagrożenia wynikające z tej decyzji dla Mieszka i państwa polskiego).</p>	

Temat	Zjazd gnieźnieński	
Treści nauczania	misja i męczeńska śmierć biskupa Wojciecha oraz jego kanonizacja, zjazd gnieźnieński, koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski	
Podstawa programowa z historii	<p>10. Państwo polskie za Piastów.</p> <p>4) opowiada historię zjazdu gnieźnieńskiego, uwzględniając postacie: św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego i Ottona III;</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Opowiada o misji Św. Wojciecha i jego męczeńskiej śmierci o Podaje datę zjazdu w Gnieźnie i datę koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego o Opisuje przebieg zjazdu w Gnieźnie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia okoliczności przybycia Ottona III do Gniezna o Wymienia skutki i ocenia znaczenie zjazdu w Gnieźnie dla państwa polskiego o Wskazuje na mapie granice państwa polskiego w momencie śmierci Bolesława Chrobrego i ocenia konsekwencje wojen prowadzonych przez niego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z ilustracjami (zdjęcia drzwi gnieźnieńskich - s. 22 i podarunków wymienionych w Gnieźnie – s. 23), tekstem źródłowym, mapą.</p> <p>Drama: uczniowie przygotowują inscenizację zjazdu w Gnieźnie, którą prezentują w szkole (np. dla uczniów klas I – III). Uczniowie piszą tekst narratora, dialogi, wykonują scenografię, przygotowują stroje i podkład</p>	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>muzyczny.</p> <p>Inscenizacja może być również przygotowana w ramach mini projektu uczniowskiego – <i>Jak przybliżyć młodszym kolegom początki państwa polskiego?</i> lub <i>Jak zainteresować młodszych kolegów historią naszego państwa?</i></p>
--	---

ROZDZIAŁ II: SPOŁECZEŃSTWO ŚREDNIOWIECZA

Temat	W klasztorze	
Treści nauczania	wpływ chrześcijaństwa na średniowieczne społeczeństwo, zakonnicy i ich życie w klasztorach, styl romański, styl gotycki, przepisywanie średniowiecznych ksiąg, biblioteka klasztorna	
Podstawa programowa z historii	<p>11. <i>Mnisi.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) opisuje klasztor średniowieczny i tryb życia mnichów, używając pojęć: zakon, reguła, ubóstwo;</p> <p>2) charakteryzuje postać św. Franciszka z Asyżu.</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia czym były zakony oraz o Opisuje wygląd średniowiecznego klasztoru o Opisuje życie mnichów w klasztorze średniowiecznym o Opisuje działalność Św. Franciszka z Asyżu o Wskazuje cechy stylu romańskiego i gotyckiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Podaje przykłady średniowiecznych zakonów oraz wyjaśnia przyczyny ich zakładania o Wskazuje przykłady działalności współczesnych zakonów o Wyjaśnia, jakie znaczenie może mieć fakt przyjęcia przez papieża imienia Franciszek o Odróżnia budowlę romańską od gotyckiej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z podręcznikiem, ilustracjami oraz infografiką (s. 32 – 33).</p> <p>Prezentacja multimedialna (lub opowiadanie): chętni uczniowie mogą przygotować na lekcję prezentację o Franciszku z Asyżu, zakonach średniowiecznych i współczesnych (indywidualizacja nauczania i oceniania).</p>	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Epoka rycerzy	
Treści nauczania	rycerstwo, architektura zamku średniowiecznego, uzbrojenie rycerza, współczesna funkcja zamków	
Podstawa programowa z historii	<p>12. Rycerze.</p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>charakteryzuje zamek średniowieczny i jego mieszkańców;</i></p> <p>2) <i>opisuje charakterystyczne cechy wzoru osobowego średniowiecznego rycerza.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia kim był średniowieczny rycerz oraz opisuje jego wygląd i zajęcia ○ Opisuje wygląd średniowiecznego zamku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Opisuje drogę jaką musiał przebyć chłopiec, który chciał zostać rycerzem ○ Podaje przykłady średniowiecznych rycerzy oraz wymienia cechy idealnego rycerza
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Rozmowa nauczająca, praca z podręcznikiem, ilustracjami, infografikami (s. 37 i 38 – 39).</p> <p>Prezentacja multimedialna (lub opowiadanie): chętni uczniowie mogą przygotować na lekcję prezentację o wybranych rycerzach średniowiecznych, zamkach, turniejach rycerskich, itp.(indywidualizacja nauczania i oceniania).</p>	

Temat	Średniowieczne miasto	
Treści nauczania	rzemieślnicy, mieszczaństwo, funkcjonowanie cechu, lokacja, zabudowa średniowiecznego miasta i jego mieszkańcy	
Podstawa programowa z historii	<p>13. Mieszczanie.</p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>opisuje miasto średniowieczne, używając pojęć: kupiec, rzemieślnik, cech, bur mistrz, samorząd miejski, rynek, mury miejskie;</i></p> <p>2) <i>porównuje warunki życia w mieście średniowiecznym i współczesnym.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia grupy ludności zamieszkujące w średniowiecznym mieście oraz opisuje ich zajęcia ○ Opisuje wygląd średniowiecznego miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, w jaki sposób w średniowieczu zakładano miasto ○ Wyjaśnia, kto sprawował władzę w mieście ○ Wymienia zadania cechów miejskich ○ Porównuje warunki życia w średniowiecznym i współczesnym mieście
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Rozmowa nauczająca, analiza ilustracji, infografiki (s. 46 – 47), tekstu źródłowego (s. 48).</p> <p>Praca z filmem (średniowieczne miasto) lub stroną internetową Muzeum Historycznego Miasta Krakowa (http://www.mhk.pl/)</p> <p>Opcja II: wycieczka do Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.</p>	

Temat	Średniowieczna wieś	
Treści nauczania	funkcja sołtysa, lokacja wsi, średniowieczne narzędzia rolnicze, warunki życia mieszkańców wsi średniowiecznej	
Podstawa programowa z historii	<p>14. <i>Chłopi.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>opisuje warunki życia na wsi średniowiecznej;</i></p> <p>2) <i>porównuje życie chłopca z życiem rycerza i mieszczanina.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Opisuje zajęcia mieszkańców średniowiecznej wsi ○ Opisuje przebieg prac polowych w średniowieczu oraz sposoby uprawy ziemi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, jak powstawała wieś w średniowiecznej Polsce ○ Ocenia znaczenie wprowadzenie trójpolówki na wsi ○ Porównuje życie chłopca z życiem rycerza i mieszczanina
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z podręcznikiem, ilustracjami, infografikami (s. 51 i 52).</p> <p>Dyskusja: <i>Kim wolałbym być: średniowiecznym rycerzem, mieszczaninem czy chłopem?</i></p> <p>Uczniowie w trzech grupach (rycerze, mieszczanie, chłopcy) przygotowują</p>	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	argumenty do dyskusji a następnie prezentują je. Na koniec uczniowie wychodzą ze swoich ról i zajmują własne stanowisko.
--	--

ROZDZIAŁ III: POLSKA I KRZYŻACY

Temat	Krzyżacy nad Bałtykiem	
Treści nauczania	plemię Prusów, zakon krzyżacki, utworzenie państwa krzyżackiego, zjednoczenie Polski pod rządami Władysława Łokietka, konflikt polsko-krzyżacki	
Podstawa programowa z historii	<i>Treści wykraczające poza podstawę programową</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia kim byli Krzyżacy ○ Podaje rok i wyjaśnia okoliczności sprowadzenia do Polski Krzyżaków ○ Wskazuje na mapie państwo krzyżackie 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia przyczyny i skutki sprowadzenia do Polski Krzyżaków ○ Wyjaśnia przyczyny i skutki konfliktu polsko – krzyżackiego za panowania Władysława Łokietka
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, podręcznikiem. Wirtualny spacer po Malborku – http://link.nowaera.pl/hissp5_301	

Temat	Polska Kazimierza Wielkiego
Treści nauczania	panowanie Kazimierza Wielkiego, założenie Akademii Krakowskiej, ucztą u Wierzyńka
Podstawa programowa z historii	<i>10. Państwo polskie za Piastów.</i> Uczeń: <i>5) wskazuje na mapie Kraków i państwo Kazimierza Wielkiego, umiejscawiając je w czasie;</i>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	6) <i>opowiada o panowaniu Kazimierza Wielkiego, z uwzględnieniem powstania Akademii Krakowskiej i uczy u Wierzyńka.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę założenia Akademii Krakowskiej oraz wiek, w którym panował Kazimierz Wielki ○ Wymienia osiągnięcia Kazimierza Wielkiego we wzmocnieniu wewnętrznym państwa polskiego ○ Wyjaśnia znaczenie powiedzenia: „Kazimierz Wielki – zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną” ○ Opisuje przebieg uczy u Wierzyńka ○ Wyjaśnia, kim byli żacy oraz czego i jak uczyli się na Akademii Krakowskiej ○ Wskazuje na mapie państwo Kazimierza Wielkiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia działania Kazimierza Wielkiego zmierzające do wzmocnienia pozycji państwa polskiego w Europie ○ Ocenia znaczenie powstania Akademii Krakowskiej ○ Wyjaśnia, dlaczego potomni nadali Kazimierzowi przydomek Wielki ○ Wskazuje na mapie ziemie przyłączone do państwa polskiego przez Kazimierza Wielkiego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z tekstem podręcznika, mapą, ilustracjami: uczniowie w grupach odnajdują osiągnięcia Kazimierza Wielkiego wzmocniające państwo polskie wewnątrz i na zewnątrz.</p> <p>Ćwiczenie wskazywania związków przyczynowo – skutkowych – podręcznik s. 58, 67 i 69</p>	

Temat	Jadwiga i Jagiełło
Treści nauczania	objęcie tronu przez Jadwigę, unia polsko-litewska, Jagiełło na tronie polskim, odnowienie Akademii Krakowskiej, wielka wojna z zakonem krzyżackim, bitwa pod Grunwaldem, pokój w Toruniu, odzyskanie Pomorza Gdańskiego oraz Warmii przez Polskę
Podstawa programowa z historii	<p>17. <i>Jadwiga i Jagiełło.</i></p> <p>Uczeń:</p> <p>1) <i>wskazuje na mapie Wielkie Księstwo Litewskie;</i></p> <p>2) <i>wyjaśnia przyczyny unii polsko-litewskiej;</i></p>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>3) <i>charakteryzuje osobę Jadwigi i wymienia jej zasługi dla kultury polskiej;</i></p> <p>4) <i>opowiada o przyczynach i skutkach bitwy pod Grunwaldem.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje daty unii w Krewie, bitwy pod Grunwaldem i umieszcza je na osi czasu ○ Wskazuje na mapie Wielkie Księstwo Litewskie oraz miejsce bitwy pod Grunwaldem ○ Wyjaśnia kim była Jadwiga – królowa Polski oraz opisuje jej zasługi dla rozwoju kultury polskiej ○ Wyjaśnia, na czym polegała unia z Litwą w XIV wieku ○ Opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem oraz wskazuje jej skutki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia przyczyny oraz ocenia skutki unii polsko – litewskiej w XIV wieku ○ Wyjaśnia przyczyny wojny z Krzyżakami za panowania Władysława Jagiełły ○ Wskazuje na mapie i ocenia postanowienia I pokoju toruńskiego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Rozmowa nauczająca, praca z mapą i osią czasu, obrazem historycznym (s. 71), infografiką (s. 72 – 73) oraz tekstem źródłowym (s. 70).</p> <p>Analiza SWOT: <i>Unia w Krewie</i></p> <p>Praca z fragmentem filmu „Krzyżacy” – korelacja międzyprzedmiotowa z językiem polskim.</p>	

ROZDZIAŁ IV: EUROPEJCZYCY ODKRYWAJĄ ŚWIAT

Temat	Wielkie odkrycia geograficzne
Treści nauczania	przyczyny odkryć geograficznych, średniowieczne wyobrażenia o świecie, opłynięcie Afryki, odkrycie drogi morskiej do Indii, odkrycie Ameryki, podróż Magellana dowodząca kulistości Ziemi, kierunki wypraw odkrywczych
Podstawa programowa z historii	<p>15. <i>Odkrycie Nowego Świata.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>umieszcza Krzysztofa Kolumba i jego pierwszą odkrywczą wyprawę w czasie i w przestrzeni;</i></p>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	2) opisuje odkrycie Krzysztofa Kolumba, używając pojęć: karawela, Nowy Świat, Indie, broń palna;	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje przyczyny wielkich odkryć geograficznych ○ Podaje rok pierwszej wyprawy Kolumba i wskazuje jej trasę na mapie ○ Opowiada o przebiegu wyprawy Kolumba i jej skutkach 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia wynalazki, które umożliwiły rozpoczęcie wielkich odkryć geograficznych ○ Opowiada o wyprawach Bartolomeo Diaza, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana i wskazuje na mapie ich trasy
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, ilustracjami, infografiką (s. 80 – 81). Zadanie dodatkowe dla chętnych (indywidualizacja nauczania i oceniania): uczniowie mogą przygotować prezentację o współczesnych podróżach morskich i porównać je do podróży morskich w okresie wielkich odkryć geograficznych.	

Temat	Skutki odkryć geograficznych	
Treści nauczania	cywilizacje Azteków, Majów i Inków, podboje konkwistadorów, zniszczenie kultury Indian, działalność misjonarzy, funkcjonowanie plantacji, rola niewolników, pozytywne i negatywne skutki odkryć geograficznych, towary kolonialne	
Podstawa programowa z historii	15. Odkrycie Nowego Świata. Uczeń: 3) wymienia następstwa wypraw odkrywczych dla Europy i dla Ameryki.	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Opisuje działalność konkwistadorów w nowo odkrytym świecie ○ Wskazuje skutki odkryć geograficznych dla ziem nowo odkrytych i dla Europy 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Opisuje osiągnięcia cywilizacji Majów, Azteków i Inków ○ Ocenia skutki odkryć geograficznych dla ziem nowo odkrytych i dla Europy
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Faza I: Przygotowanie do debaty: praca z tekstem podręcznika. Faza II: Debata „za” i „przeciw” – <i>Jak ocenić skutki wielkich odkryć geograficznych?</i> Jedna grupa uczniów przygotowuje do debaty argumenty pokazujące pozytywne skutki odkryć, druga – negatywne. Na koniec uczniowie	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>zajmują swoje stanowisko w tym sporze.</p> <p>Zadanie domowe: <i>Napisz list jako uczestnik jednej z wypraw odkrywczych przełomu XV i XVI wieku. Opisz w nim trasę swojej podróży, jej cele i warunki, w jakich się odbywa.</i></p>
--	--

Temat	Odrodzenie nauki	
Treści nauczania	wynalezienie druku, zmiana sposobu myślenia o świecie i człowieku w epoce renesansu, humanizm renesansowy, teoria Mikołaja Kopernika	
Podstawa programowa z historii	<p>16. <i>Mikołaj Kopernik i jego odkrycie.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>opowiada o życiu Mikołaja Kopernika, używając pojęć: uczony, astronom, odkrycie naukowe;</i></p> <p>2) <i>opisuje i umieszcza w czasie odkrycia Mikołaja Kopernika, wyjaśniając, co znaczy powiedzenie: „Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię”.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje przemiany w kulturze, do których doszło w XIV – XVI wieku w Europie ○ Wymienia nazwiska najwybitniejszych przedstawicieli epoki odrodzenia ○ Opowiada o życiu i odkryciu Mikołaja Kopernika ○ Wyjaśnia znaczenie sformułowania: „wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię” 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia znaczenie pojęć: odrodzenie i humanizm ○ Opisuje twórczość Leonarda da Vinci ○ Podaje datę i ocenia znaczenie odkrycia Kopernika dla nauki
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Rozmowa nauczająca, praca z podręcznikiem, ilustracjami i galerią postaci historycznych (s. 97).</p> <p>Drama: <i>Konferencja prasowa z Kopernikiem</i> (zadanie w podręczniku: s. 96).</p>	

ROZDZIAŁ V: W RZECZYPOSPOLITEJ SZLACHECKIEJ





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Ostatni Jagiellonowie	
Treści nauczania	kultura odrodzenia w Polsce, arras, znaczenie mecenatu dla rozwoju sztuki, ważne postacie życia dworskiego w okresie panowania ostatnich Jagiellonów	
Podstawa programowa z historii	18. Dwór Jagiellonów. <i>Uczeń:</i> <i>opisuje życie dworskie na Wawelu w okresie panowania Zygmuntów, używając pojęć: dwór, paziowie, komnata, arras.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia imiona dwóch ostatnich królów z dynastii Jagiellonów ○ Opisuje życie mieszkańców dworu na Wawelu oraz jego renesansową przebudowę ○ Wskazuje przykłady mecenatu królewskiego w Polsce ostatnich Jagiellonów ○ Wymienia nazwiska wybitnych przedstawicieli literatury polskiej w XVI wieku 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia okoliczności rozwoju w Polsce kultury odrodzenia ○ Ocenia znaczenie mecenatu królewskiego dla rozwoju kultury polskiej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z osią czasu, ilustracjami i infografiką (s. 102 – 103). Zadanie dla chętnych: Uczniowie mogą przygotować na lekcję prezentacje o wybranych przykładach sztuki i architektury renesansowej w Polsce oraz o siedzibie Prezydenta RP i jej znaczeniu (indywidualizacja nauczania i oceniania).	

Temat	Na sejmiku i na sejmie
Treści nauczania	szlachta i jej przywileje, funkcja sejmu walnego, zwoływanie pospolitego ruszenia, demokracja szlachecka, herb szlachecki, podział szlachty polskiej na grupy różniące się statusem i zamożnością, tradycyjny strój szlachecki
Podstawa programowa z historii	19. Polski szlachcic. <i>Uczeń:</i> <i>1) charakteryzuje obowiązki szlachcica wobec państwa, używając pojęć: sejm,</i>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<i>sejmik, pospolite ruszenie;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje proces powstania w Polsce stanu szlacheckiego ○ Wskazuje prawa i obowiązki szlachcica ○ Wyjaśnia w jaki sposób szlachta miała wpływ na sprawy państwa 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Opisuje zróżnicowanie stanu szlacheckiego w Polsce ○ Wyjaśnia, na czym polegała demokracja szlachecka i ocenia jej znaczenie ○ Wskazuje szlacheckie tradycje współczesnego sejmu polskiego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>I faza: praca z podręcznikiem, ilustracjami, tekstem źródłowym (s. 111) – wykonywanie mapy mentalnej – <i>Polska szlachta i jej znaczenie w XVI wieku.</i></p> <p>II faza: analiza materiałów ze strony internetowej Sejmu RP – <i>Poznaj Sejm Rzeczpospolitej Polskiej</i> (http://opis.sejm.gov.pl/pl/index.php)</p> <p>a. Wirtualny spacer po Sejmie</p> <p>b. Film: Sejm RP – tradycja i współczesność</p>	

Temat	Wisłą do Gdańska	
Treści nauczania	wzrost znaczenia gospodarczego Polski, folwark szlachecki, praca pańszczyźniana, spływ wiślany, rozwój Gdańska	
Podstawa programowa z historii	<p>19. <i>Polski szlachcic.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>opisuje działalność gospodarczą polskiej szlachty, używając pojęć: folwark, pańszczyzna, kmiecie, spichlerz, spław rzeczny – Wisłą do Gdańska.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia czym był folwark oraz opisuje jego budowę ○ Opisuje pracę chłopów na folwarkach szlacheckich ○ Wymienia towary, którymi handlowano w Gdańsku ○ Wskazuje na mapie największe rzeki Rzeczpospolitej wykorzystywane do spławiania 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia przy pomocy mapy, w jaki sposób handlowano zbożem w Polsce XVI wieku ○ Opisuje rozkwit Gdańska w XVI wieku i jego przyczyny





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	towarów oraz porty rzeczne
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Rozmowa nauczająca, praca z infografiką (s. 116 – 117), ilustracjami i mapą.

Temat	Państwo wielu narodów	
Treści nauczania	unia lubelska, Rzeczpospolita Obojga Narodów, narodowości, religie i wyznania w I Rzeczypospolitej, tolerancja religijna po uchwaleniu konfederacji warszawskiej, grupy wyznaniowe we współczesnej Polsce	
Podstawa programowa z historii	20. Rzeczpospolita Obojga Narodów. <i>Uczeń:</i> 1) wyjaśnia, na czym polegała unia lubelska i wskazuje na mapie Rzeczypospolitą Obojga Narodów;	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę oraz wymienia postanowienia unii lubelskiej ○ Wymienia grupy narodowościowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów ○ Wyjaśnia, jakie postanowienia zawierała konfederacja warszawska 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje przyczyny i skutki unii lubelskiej ○ Ocenia znaczenie konfederacji warszawskiej dla tolerancji religijnej na ziemiach polskich
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z tekstem podręcznika, ilustracjami, obrazem historycznym (s. 122) i mapą. Praca w grupach: Wykonanie plakatów zachęcających obcokrajowców do zamieszkania w XVI - wiecznej Polsce (zadanie z podręcznika, s. 126) Zadanie dla chętnych: uczniowie mogą przygotować prezentację o kościołach i związkach wyznaniowych we współczesnej Polsce (indywidualizacja nauczania i oceniania oraz korelacja z przedmiotem religia).	

Temat	Wolna elekcja
Treści nauczania	wolna elekcja, sejm elekcyjny, artykuły henrykowskie, <i>pacta conventa</i> , <i>liberum</i>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	vefo, wybory prezydenckie we współczesnej Polsce	
Podstawa programowa z historii	20. Rzeczpospolita Obojga Narodów. <i>Uczeń:</i> 2) opisuje, w jaki sposób dokonywano wyboru króla, używając pojęć: elekcja, pole elekcyjne, koronacja.	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Podaje datę pierwszej wolnej elekcji w Polsce oraz wyjaśnia okoliczności zmiany sposobu wyboru króla o wskazuje, kto miała wpływ na wybór króla w Polsce od 1573 roku i opisuje sposób jego wyboru 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o wskazuje przyczyny osłabienia władzy królewskiej i kryzysu państwa polskiego w XVII wieku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Faza I: Drzewo decyzyjne: <i>Komu powierzyć władzę królewską po wygaśnięciu dynastii Jagiellonów?</i> Rozmowa nauczająca: <i>Czy szlachta podjęła słuszną decyzję w sprawie wolnej elekcji i prawa kandydowania królów z obcych dynastii? Jakie skutki miała ta decyzja dla pozycji króla i funkcjonowania państwa w XVII wieku?</i> Faza II: Prezentacja ucznia na temat wyborów prezydenckich we współczesnej Polsce oraz analiza oficjalnej strony Prezydenta RP (http://www.prezydent.pl/)	

Temat	XVII wiek – stulecie wojen
Treści nauczania	potop szwedzki, obrona Jasnej Góry podczas najazdu szwedzkiego, wojny prowadzone przez Rzeczypospolitą w XVII w., bitwa pod Wiedniem, znaczenie husarii
Podstawa programowa z historii	21. Rzeczpospolita w XVII w. <i>Uczeń:</i> 1) sytuuje w czasie i omawia wydarzenia potopu szwedzkiego, z uwzględnieniem obrony Częstochowy i postaci Stefana Czarnieckiego; 2) sytuuje w czasie i opisuje wyprawę wiedeńską Jana III Sobieskiego, używając pojęć: oblężenie, odsiecz, sułtan, husaria.





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje daty potopu szwedzkiego i odsieczy wiedeńskiej i umieszcza je na osi czasu ○ Wskazuje na mapie obszary walk ze Szwecją i z Turkami ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia: potop szwedzki ○ Opisuje przebieg odsieczy wiedeńskiej ○ Wskazuje skutki wojen XVII wieku dla Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Opisuje przebieg i skutki potopu szwedzkiego ○ Wyjaśnia przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Turcją w XVII wieku ○ Wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę w XVII wieku ○ Ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej w XVII wieku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Faza I: praca z podręcznikiem, mapą, tekstem źródłowym (s. 133) – selekcja informacji do metaplanu.</p> <p>Faza II: Metaplan: <i>Rzeczpospolita w XVII wieku.</i></p>	

ROZDZIAŁ VI: UPADEK RZECZYPOSPOLITEJ

Temat	Czasy reform	
Treści nauczania	ostatnia wolna elekcja, konfederacja barska, I rozbiór Rzeczypospolitej, protest Rejtana, reforma oświaty, Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej, obiady czwartkowe	
Podstawa programowa z historii	22. <i>Upadek I Rzeczypospolitej.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>podaje przykłady naprawy państwa polskiego za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, z uwzględnieniem Konstytucji 3 maja;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę elekcji ostatniego króla oraz I rozbiór Rzeczypospolitej ○ Wymienia reformy wprowadzone w Polsce przez Stanisława Augusta Poniatowskiego ○ Wymienia państwa biorące udział w I rozbiórce Polski i wskazuje na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ocenia znaczenie reform wprowadzonych w Polsce przez Stanisława Augusta Poniatowskiego ○ Wyjaśnia okoliczności I rozbiór Polski oraz ocenia jego skutki ○ Ocenia znaczenie powołania KEN





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>mapie terytoria utracone przez Polskę</p> <ul style="list-style-type: none"> o Charakteryzuje postawę Tadeusza Rejtana na sejmie rozbiorowym o Podaje datę powołania Komisji Edukacji Narodowej i wymienia jej zadania 	
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z podręcznikiem, mapą, obrazem historycznym (s. 142) i tekstem źródłowym (s. 143).</p> <p>Opcja II: miniprojekt: „Co ważnego dla Polski wydarzyło się 3 Maja 1791 roku?” – przygotowanie inscenizacji, apelu, uroczystości szkolnych z okazji Święta 3 Maja lub zorganizowanie konkursu wiedzy o Rzeczypospolitej XVIII wieku dla uczniów klas V – VI (również z zaproszonych szkół) lub zbadanie wiedzy uczniów o święcie majowym (np. przeprowadzenie ankiety, wywiadów, itp.)</p>	

Temat	Konstytucja 3 Maja	
Treści nauczania	Sejm Wielki i jego reformy, Konstytucja 3 maja, konfederacja targowicka, II rozbiór Polski, święto państwowe odbywające się 3 maja	
Podstawa programowa historii	<p>22. <i>Upadek I Rzeczypospolitej.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>podaje przykłady naprawy państwa polskiego za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, z uwzględnieniem Konstytucji 3 maja;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia znaczenie pojęcia: Sejm Wielki i lokuje w czasie jego obrady o Wymienia reformy Sejmu Wielkiego o Podaje datę i omawia postanowienia Konstytucji 3 Maja o Podaje datę oraz wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę w II rozbiórze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Ocenia znaczenie Sejmu Wielkiego i Konstytucji 3 Maja dla prób reformowania Rzeczypospolitej o Wyjaśnia przyczyny II rozbioru Polski o Odnajduje współczesne tradycje Konstytucji 3 Maja
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Opcja I: praca z podręcznikiem, mapą, ilustracjami, obrazem historycznym (s. 146) i tekstem źródłowym (s. 147)</p> <p>Opcja II: miniprojekt: „Co ważnego dla Polski wydarzyło się 3 Maja 1791 roku?” – przygotowanie inscenizacji, apelu, uroczystości szkolnych z okazji Święta 3 Maja</p>	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	lub zorganizowanie konkursu wiedzy o Rzeczypospolitej XVIII wieku dla uczniów klas V – VI (również z zaproszonych szkół) lub zbadanie wiedzy uczniów o święcie majowym (np. przeprowadzenie ankiety, wywiadów, itp.)
--	--

Temat	Powstanie kościuszkowskie	
Treści nauczania	powstanie kościuszkowskie, kosynierzy, bitwy pod Raławicami i Maciejowicami, III rozbiór Polski	
Podstawa programowa z historii	22. <i>Upadek I Rzeczypospolitej.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>omawia i sytuje w czasie wydarzenia powstania kościuszkowskiego, używając pojęć: naczelnik powstania, przysięga Kościuszki, kosynierzy;</i> 3) <i>wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do upadku państwa polskiego, podaje datę III rozbioru.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego oraz podaje jego datę o Opowiada o przysiędze Kościuszki na krakowskim rynku oraz o przebiegu bitwy pod Raławicami o Podaje datę III rozbioru Polski i wskazuje na mapie ziemie przyłączone przez zaborców 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia przyczyny upadku powstania kościuszkowskiego oraz omawia zakończenie walk w powstaniu o Ocenia skutki powstania kościuszkowskiego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Opcja I: praca z podręcznikiem, mapą i ilustracjami.</p> <p>Analiza zawartości strony poświęconej panoramie raławickiej (http://www.panoramaraławicka.pl/pl/lekcje_muzealne.html) i wirtualny spacer po panoramie (http://wroclaw360.pl/miejsce.php?q=220)</p> <p>Opcja II: wycieczka do Panoramy Raławickiej we Wrocławiu</p> <p>Opcja III: miniprojekt: „Co ważnego dla Polski wydarzyło się 3 Maja 1791 roku?” – przygotowanie inscenizacji, apelu, uroczystości szkolnych z okazji Święta 3 Maja lub zorganizowanie konkursu wiedzy o Rzeczypospolitej XVIII wieku dla uczniów klas V – VI (również z zaproszonych szkół) lub zbadanie wiedzy uczniów o święcie majowym (np. przeprowadzenie ankiety, wywiadów, itp.)</p>	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Barok i Oświecenie	
Treści nauczania	charakterystyka epok baroku i oświecenia, sztuka klasycystyczna, rozwój nauki i oświaty w XVIII w., odkrycia naukowe, <i>Wielka encyklopedia francuska</i> , Łazienki w Warszawie, pałac w Wilanowie	
Podstawa programowa z historii	<i>Treści wykraczające poza podstawę programową</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia: barok i oświecenie oraz umieszcza w czasie te epoki w dziejach kultury ○ Wskazuje charakterystyczne cechy architektury i rzeźby baroku oraz klasycyzmu ○ Rozpoznaje budowle barokowe i klasycystyczne 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje poglądy ludzi oświecenia ○ Wskazuje przykłady architektury barokowej i klasycystycznej w Polsce
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z ilustracjami i infografikami w podręczniku (s. 160 – 161), analiza informacji ze strony internetowej Pałacu w Wilanowie (http://www.wilanow-palac.art.pl/) i Łazienek Królewskich w Warszawie (http://www.lazienki-krolewskie.pl/) Informacje o Pałacu w Wilanowie oraz Łazienkach Królewskich wraz z prezentacją stron internetowych i ich analizą, mogą przygotować na lekcję chętni uczniowie (indywidualizacja nauczania i oceniania).	

KLASA VI

ROZDZIAŁ I: WALKA O ODZYSKANIE NIEPODLEGŁOŚCI





Temat	Legiony Polskie we Włoszech	
Treści nauczania	rewolucja francuska, Jan Henryk Dąbrowski – twórca Legionów i Józef Wybicki – twórca Mazurka Dąbrowskiego, powstanie Księstwa Warszawskiego	
Podstawa programowa z historii	<i>Treści wykraczające poza podstawę programową</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Legiony Polskie we Włoszech	
	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje najważniejsze skutki rewolucji francuskiej oraz rządów Napoleona ○ Opowiada o okolicznościach powołania Legionów Polskich we Włoszech i ich celach ○ Opisuje dokonania Jana Henryka Dąbrowskiego oraz Józefa Wybickiego ○ Podaje datę powstania Księstwa Warszawskiego oraz wskazuje na mapie jego obszar 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę wybuchu rewolucji francuskiej oraz datę dojścia do władzy Napoleona ○ Wskazuje związek w czasie między upadkiem Rzeczypospolitej a powstaniem Legionów ○ Opisuje działalność Legionów Polskich we Włoszech ○ Opisuje okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego ○ Ocenia znaczenie Księstwa Warszawskiego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem, mapą, ilustracjami i tekstem źródłowym. Debata „za” i „przeciw”: <i>Czy warto było współpracować z Napoleonem?</i>	

Temat	Powstanie listopadowe
Treści nauczania	powstanie Królestwa Polskiego, spisek podchorążych Piotra Wysockiego, przebieg powstania, przyczyny klęski powstania listopadowego
Podstawa programowa z historii	<p>23. <i>Formy walki o niepodległość.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>umiejscawia w czasie powstanie listopadowe i powstanie styczniowe;</i></p> <p>2) <i>wymienia cele walki powstańców oraz przykłady represji zastosowanych wobec społeczeństwa po przegranych powstaniach;</i></p>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę utworzenia i wskazuje na mapie obszar Królestwa Polskiego ○ Podaje datę wybuchu powstania listopadowego oraz wyjaśnia rolę spisku podchorążych Piotra Wysockiego w jego wybuchu ○ Wskazuje na mapie najważniejsze bitwy i zasięg powstania ○ Wskazuje skutki powstania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Omawia postanowienia Kongresu Wiedeńskiego w sprawie polskiej ○ Wyjaśnia przyczyny powstania organizacji konspiracyjnych w Królestwie Polskim po 1815 roku ○ Omawia przebieg powstania listopadowego ○ Wymienia przyczyny klęski powstania i ocenia jego skutki dla Polaków
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z osią czasu, mapą, obrazami historycznymi i tekstem źródłowym.</p> <p>Analiza SWOT: <i>Powstanie listopadowe i styczniowe. Czy Polacy powinni się „bić”?</i></p> <p>Analiza SWOT może nastąpić na lekcji o powstaniu listopadowym (i wtedy dotyczyć tylko tego powstania) lub na lekcji o powstaniu styczniowym i dotyczyć obydwu powstań narodowych.</p>	

Temat	Życie na emigracji	
Treści nauczania	Wielka Emigracja i jej najważniejsze postacie: książę Adam Czartoryski, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Zygmunt Krasiński, Joachim Lelewel, Józef Bem, Wiosna Ludów w 1848 roku	
Podstawa programowa z historii	<p>24. <i>Życie na emigracji.</i></p> <p>Uczeń:</p> <p>1) wskazuje na mapie państwa, które przyjęły najwięcej emigrantów z ziem polskich;</p> <p>2) rozróżnia emigrację polityczną i zarobkową;</p> <p>3) zbiera z różnych źródeł informacje o zasługach dla kultury polskiej: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Marii Skłodowskiej-Curie, Heleny Modrzejewskiej.</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje przyczyny emigracji Polaków po powstaniu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Rozróżnia emigrację zarobkową od politycznej





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>listopadowym</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje na mapie państwa, do których udali się Polacy po powstaniu listopadowym o Opisuje warunki życia emigrantów o Wskazuje nazwiska najwybitniejszych przedstawicieli polskiej emigracji i ich główne osiągnięcia 	<ul style="list-style-type: none"> o Opisuje działalność polityczną emigrantów i jej cele o Ocenia znaczenie twórczości emigrantów dla rozwoju kultury polskiej o Wyjaśnia dlaczego emigrację po powstaniu listopadowym określa się mianem „Wielkiej Emigracji”
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Rozmowa nauczająca, praca z mapą i ilustracjami.</p> <p>Mapa mentalna: <i>Polacy na emigracji po powstaniu listopadowym</i>. Uczniowie mogą wykonywać mapę w grupach: kierunki i przyczyny emigracji, życie emigrantów, organizacje emigrantów, wybitni przedstawiciele polskiej emigracji i ich twórczość.</p> <p>Zadanie dla chętnych (indywidualizacja nauczania i oceniania): uczniowie mogą przygotować prezentację o współczesnej emigracji Polaków.</p> <p>Przypomnienie uczniom informacji o Polonii na świecie (podręcznik klasa IV, s. 27) i analiza przyczyn różnych fal emigracyjnych (rozdzielenie emigracji zarobkowej od emigracji politycznej).</p>	

Temat	Powstanie styczniowe	
Treści nauczania	branka do rosyjskiej armii, Romuald Traugutt, wojna partyzancka, prześladowania i zesłania na Sybir	
Podstawa programowa z historii	<p>23. <i>Formy walki o niepodległość.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>umiejscawia w czasie powstanie listopadowe i powstanie styczniowe;</i></p> <p>2) <i>wymienia cele walki powstańców oraz przykłady represji zastosowanych wobec społeczeństwa po przegranych powstaniach;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Podaje datę i omawia okoliczności wybuchu powstania styczniowego o Wskazuje na mapie zasięg powstania styczniowego o Wskazuje najważniejsze cechy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia przyczyny wybuchu powstania styczniowego o Porównuje charakter walk w powstaniu listopadowym i styczniowym o Wyjaśnia przyczyny klęski





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> walk powstańczych o Charakteryzuje działalność Romualda Traugutta w powstaniu o Wskazuje skutki klęski powstania 	powstania styczniowego i ocenia jego skutki
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z mapą, ilustracjami, obrazami historycznymi i tekstem źródłowym.</p> <p>Analiza SWOT: <i>Powstanie listopadowe i styczniowe. Czy Polacy powinni się „bić”?</i></p> <p>Analiza SWOT może nastąpić na lekcji o powstaniu listopadowym (i wtedy dotyczyć tylko tego powstania) lub na lekcji o powstaniu styczniowym i dotyczyć obydwu powstań narodowych.</p>	

ROZDZIAŁ II: POD ZABORAMI

Temat	Życie pod zaborami	
Treści nauczania	germanizacja, strajk dzieci polskich we Wrześni, rusyfikacja, zesłania na Syberię, autonomia w zaborze austriackim, kultura i sztuka: Henryk Sienkiewicz, Eliza Orzeszkowa, Jan Matejko, Helena Modrzejewska, Stanisław Moniuszko, Stanisław Wyspiański, współcześni potomkowie zesłańców, repatriacja	
Podstawa programowa historii	<p>z 23. <i>Formy walki o niepodległość.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>omawia, na wybranym przykładzie, walkę o język polski w nauczaniu;</i></p> <p>4) <i>zbiera z różnych źródeł informacje o zasługach dla rozwoju kultury polskiej: Jana Matejki, Stanisława Moniuszki, Henryka Sienkiewicza i Stanisława Wyspiańskiego.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia cel germanizacji i rusyfikacji oraz wskazuje jej metody o Opisuje warunki życia Polaków w trzech zaborach w II poł. XIX wieku o Opisuje przebieg strajku dzieci we 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia czym charakteryzowała się autonomia galicyjska o Porównuje życie Polaków w trzech zaborach w II poł. XIX wieku o Wskazuje formy obrony Polaków przed wynarodowieniem o Ocenia znaczenie rozwoju kultury





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>Wrześni</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wymienia nazwiska i najważniejsze dzieła przedstawicieli kultury polskiej w II poł. XIX wieku 	<p>polskiej w II poł. XIX wieku dla zachowania tożsamości narodowej Polaków pod zaborami</p>
<p>Proponowana metoda/technika pracy na lekcji</p>	<p>Uczniowie w grupach poszukują w podręczniku informacji o germanizacji, rusyfikacji oraz formach obrony polskośći w zaborze pruskim i rosyjskim. Porządkują w tabeli: metody polityki wynaradawiania i formy opory Polaków wobec nich. W rozmowie nauczającej odpowiadają na pytanie: „<i>Jak żyło się Polakom pod zaborami w II poł. XIX wieku?</i>”, „<i>Dlaczego rusyfikacja i germanizacja były nieskuteczne?</i>”</p> <p>Zadanie dla chętnych (indywidualizacja nauczania i oceniania): uczniowie przygotowują na lekcję prezentacje o twórczości i zasługach dla kultury polskiej: Jana Matejki, Stanisława Moniuszki, Henryka Sienkiewicza i Stanisława Wyspiańskiego.</p> <p>Uczeń może także przygotować na lekcję prezentację o Polakach – współczesnych potomkach XIX wiecznych zesłańców i repatriacji.</p>	

Temat	Czasy odkrywców i wynalazców	
Treści nauczania	<p>maszyna parowa, rozwój medycyny – szczepionki, elektryczność, najważniejsze wynalazki: telegraf, telefon, fotografia, kinematograf, silnik spalinowy, samochód, samolot, Ignacy Łukasiewicz – wynalazca lampy naftowej, Maria Curie – Skłodowska – laureatka nagrody Nobla z fizyki i chemii</p>	
Podstawa programowa historii	<p>z</p> <p>25. <i>Miasto przemysłowe.</i></p> <p>Uczeń:</p> <p>1) opowiada o rozwoju uprzemysłowienia w XIX w., używając pojęć: <i>maszyna parowa, kolej żelazna, statek parowy, silnik elektryczny, telegraf, fabryka;</i></p> <p>24. <i>Życie na emigracji.</i></p> <p>Uczeń:</p> <p>3) zbiera z różnych źródeł informacje o zasługach dla kultury polskiej: <i>Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Marii Skłodowskiej-Curie, Heleny Modrzejewskiej.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wymienia najważniejsze odkrycia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Ocenia znaczenie najważniejszych





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>i wynalazki przełomu XIX i XX wieku oraz wskazuje nazwiska ich twórców</p> <ul style="list-style-type: none"> o Opisuje zmiany w życiu ludzi na przełomie XIX i XX wieku o Wymienia nazwiska i opisuje osiągnięcia najwybitniejszych przedstawicieli nauki polskiej na przełomie XIX i XX wieku 	<p>odkryć i wynalazków przełomu XIX i XX wieku dla życia ludzi i dla gospodarki państw</p> <ul style="list-style-type: none"> o Ocenia wkład Polaków w rozwój nauki na przełomie XIX i XX wieku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Drama: <i>Kongres naukowy poświęcony największym odkryciom i wynalazkom przełomu XIX i XX wieku.</i></p> <p>Uczniowie wchodzą w rolę wybitnych odkrywców i wynalazców i po przygotowaniu się wygłaszają krótkie wystąpienia, w których opisują własne dokonania, wskazują zastosowanie swoich wynalazków i oceniają ich znaczenie. Prowadzącym kongres może być nauczyciel lub wyznaczony uczeń.</p> <p>Zadanie domowe: <i>Napisz artykuł do gazety, w którym zdasz relację z kongresu naukowego, w którym brałeś/brałaś udział.</i></p>	

Temat	Rozwój przemysłu i miast	
Treści nauczania	rewolucja przemysłowa, robotnicy i fabrykanci oraz warunki ich pracy i życia, walka o prawa robotników i chłopów – organizacje socjalistyczne, życie robotników w XIX wiecznej Łodzi, rozwój przemysłu tkackiego w Łodzi,	
Podstawa programowa z historii	<p>25. <i>Miasto przemysłowe.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>opowiada o rozwoju uprzemysłowienia w XIX w., używając pojęć: maszyna parowa, kolej żelazna, statek parowy, silnik elektryczny, telegraf, fabryka;</i></p> <p>2) <i>wskazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione miasta na ziemiach polskich;</i></p> <p>3) <i>rozdziela rzemieślnicze i fabryczne (maszynowe) formy produkcji;</i></p> <p>4) <i>opisuje warunki pracy w XIX-wiecznej fabryce.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Opisuje życie robotników i fabrykantów o Wyjaśnia, czym różniła się produkcja rzemieślnicza od 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia, czym była rewolucja przemysłowa i lokuje to zjawisko w czasie o Wskazuje związek między





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> o produkcji w fabrykach o Wskazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione miasta na ziemiach polskich o Opisuje życie mieszkańców przemysłowej Łodzi 	<ul style="list-style-type: none"> o wyrazkami i odkryciami XIX wieku a rewolucją przemysłową o Ocenia skutki społeczne rewolucji przemysłowej o Wymienia formy walki o warunki pracy i prawa robotników
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem, ilustracjami, mapą i tekstem źródłowym. Metaplan: <i>Skutki rewolucji przemysłowej.</i>	

ROZDZIAŁ III: ODRODZENIE PAŃSTWA POLSKIEGO

Temat	Odzyskanie niepodległości	
Treści nauczania	I wojna światowa, dwie koncepcje odbudowy państwa polskiego: Józef Piłsudski i Roman Dmowski, odzyskanie niepodległości	
Podstawa programowa z historii	26. <i>Odrodzenie państwa polskiego.</i> <i>Uczeń:</i> 2) wymienia czynniki decydujące o odzyskaniu niepodległości przez Polskę; 3) zbiera informacje o zasługach dla państwa polskiego Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego.	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Podaje daty trwania I wojny światowej o Wskazuje skutki działań militarnych dla Europy o Opisuje działania Polaków w walce o swoje państwo w okresie I wojny światowej o Podaje datę odzyskania przez Polskę niepodległości o Wskazuje współczesne tradycje związane z odzyskaniem przez Polskę niepodległości w 1918 roku 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wymienia uczestników i wskazuje na mapie obszary działań militarnych w I wojnie światowej o Ocenia wkład Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dla odzyskania niepodległości przez Polskę o Wskazuje czynniki, które miały wpływ na odrodzenie państwa polskiego
Proponowana metoda/technika pracy	Faza I: Praca z podręcznikiem, ilustracjami, tekstem źródłowym, mapą – przygotowanie do dyskusji klasowej.	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

na lekcji	Faza II: Dyskusja: <i>Dlaczego Polska odzyskała niepodległość w 1918 roku?</i> Zadanie domowe (dla chętnych – indywidualizacja nauczania i oceniania): Uczniowie przygotowują prezentację poświęconą obchodzeniu we współczesnej Polsce Święta Niepodległości.
-----------	--

Temat	Granice II Rzeczypospolitej	
Treści nauczania	powstanie wielkopolskie, sprawa polska na konferencji paryskiej: plan Wilsona, Wolne Miasto Gdańsk, wojna z bolszewicką Rosją i bitwa warszawska, plebiscyty	
Podstawa programowa z historii	26. <i>Odrodzenie państwa polskiego.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej oraz wymienia jej sąsiadów;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje na mapie granice II RP oraz jej sąsiadów o Wskazuje na mapie zasięg powstania wielkopolskiego, obszary plebiscytów, obszar walk w wojnie polsko – bolszewickiej, Wolne Miasto Gdańsk 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Omawia postanowienia Konferencji Paryskiej w sprawie polskiej o Wyjaśnia, czym były plebiscyty i opisuje ich skutki o Podaje datę i skutki bitwy warszawskiej o Ocenia skutki walk granice II RP
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą – uczniowie na dużym plakacie wykonują wspólnie w klasie mapę konturową II RP. Na mapie, po zebraniu informacji w podręczniku, zaznaczają terytoria II RP i określają sposoby formowania się poszczególnych części granic II RP. Na koniec wyciągają wspólnie wnioski.	

Temat	II Rzeczpospolita
Treści nauczania	struktura społeczna (ziemiaństwo, autorytet wojska, mieszczenie, robotnicy i rolnicy), struktura narodowościowa odrodzonej Polski, konstytucja marcowa, zamach majowy i rządy sanacji
Podstawa programowa z historii	26. <i>Odrodzenie państwa polskiego.</i> <i>Uczeń:</i>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	1) wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej oraz wymienia jej sąsiadów; 3) zbiera informacje o zasługach dla państwa polskiego Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego.	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia grupy społeczne i narodowościowe II RP ○ Podaje datę i wymienia główne zasady konstytucji marcowej ○ Opisuje działalność polityczną Józefa Piłsudskiego w II RP 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Porównuje skład narodowościowy II RP z liczbą mniejszości narodowych we współczesnej Polsce ○ Ocenia znaczenie uchwalenia konstytucji marcowej dla budowy demokracji w Polsce ○ Opisuje okoliczności zamachu majowego i wskazuje główne cele obozu sanacji
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Mapa mentalna: uczniowie wspólnie (lub w grupach – podział zadań i fragmentów mapy mentalnej) przygotowują w formie dużego plakatu mapę mentalną: <i>II Rzeczpospolita i jej osiągnięcia</i> . Zadanie domowe (dla wszystkich lub dla chętnych): <i>Wykonaj plakat, na którym przedstawisz zasługi Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dla państwa polskiego.</i>	

Temat	Osiągnięcia II Rzeczypospolitej	
Treści nauczania	odbudowa zniszczeń wojennych, odzyskanie dostępu do morza – Gdynia, budowa Centralnego Okręgu Przemysłowego, osiągnięcia kulturalne (Władysław Reymont) i sportowe (Janusz Kusociński)	
Podstawa programowa z historii	<i>Treści wykraczające poza podstawę programową</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje największe osiągnięcia gospodarcze II RP ○ Wskazuje na mapie Gdynię i obszar Centralnego Okręgu Przemysłowego ○ Wymienia najwybitniejszych przedstawicieli kultury polskiej II 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ocenia znaczenie budowy portu w Gdyni i COP-u dla rozwoju gospodarczego II RP ○ Ocenia znaczenie rozwoju kultury II RP





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	RP i ich największe dzieła
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Mapa mentalna: uczniowie wspólnie (lub w grupach) przygotowują w formie plakatu mapę mentalną: <i>II Rzeczpospolita i jej osiągnięcia</i> .

ROZDZIAŁ IV: MIĘDZY WOJNAMI

Temat	W międzywojennym świecie	
Treści nauczania	postanowienia traktatu wersalskiego, rozpad Austro – Węgier, Liga Narodów	
Podstawa programowa z historii	<i>Treści wykraczające poza podstawę programową</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia państwa, z którymi podpisano traktaty kończące I wojnę światową ○ Podaje datę i najważniejsze postanowienia traktatu wersalskiego ○ Wyjaśnia, w jakim celu powołano Ligę Narodów 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje państwa, które miały największy wpływ na postanowienia pokojowe po I wojnie światowej ○ Wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po I wojnie światowej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem, mapą, ilustracjami i tekstem źródłowym.	

Temat	Powstanie ZSRR
Treści nauczania	Nacjonalizacja gospodarki, procesy pokazowe, likwidacja przeciwników politycznych, kult jednostki: Stalin, łagry
Podstawa programowa z historii	<i>27. Polska w okresie II wojnie światowej.</i> <i>Uczeń:</i> <i>2) podaje charakterystyczne cechy polityki Stalina i Hitlera wobec własnych społeczeństw i państw podbitych;</i>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę powstania i pełną nazwę państwa radzieckiego po I wojnie światowej ○ Wyjaśnia rolę Lenina i Stalina w budowie państwa radzieckiego ○ Wyjaśnia, czym były łagry i podaje przykłady likwidowania przeciwników politycznych w ZSRR ○ Wskazuje przykłady kultu jednostki w państwie Stalina 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje cechy polityki gospodarczej Stalina i jej skutki ○ Ocenia sytuację i prawa jednostki w państwie Stalina
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Faza I: Praca w grupach: zbieranie informacji o ZSRR w okresie rządów Stalina – praca z podręcznikiem. Połowa klasy zbiera informacje o ZSRR, a druga połowa o III Rzeszy. Obydwie grupy tworzą osobne metaplan, a następnie porównują wnioski.</p> <p>Faza II: Metaplan: <i>Życie ludzi w państwie Stalina.</i></p>	

Temat	Niemcy pod rządami Hitlera	
Treści nauczania	dojście do władzy Hitlera, budowa państwa totalitarnego, prześladowania Żydów, inwigilacja społeczeństwa	
Podstawa programowa z historii	<p>27. Polska w okresie II wojnie światowej.</p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>podaje charakterystyczne cechy polityki Stalina i Hitlera wobec własnych społeczeństw i państw podbitych;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę i omawia okoliczności dojścia do władzy Hitlera ○ Podaje przykłady kontroli wszystkich sfer życia obywateli Rzeszy ○ Opisuje sytuację Żydów w III Rzeszy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje cechy państwa totalitarnego na przykładzie III Rzeszy
Proponowana metoda/technika	Faza I: zbieranie informacji o Niemczech w okresie rządów Hitlera – praca z podręcznikiem. Połowa klasy zbiera informacje o ZSRR, a druga połowa o III	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pracy na lekcji	Rzeszy. Obydwie grupy tworzą osobne metaplany, a następnie porównują wnioski. Faza II: Metaplan: <i>Życie ludzi w państwie Hitlera.</i>
-----------------	--

Temat	Droga do wojny	
Treści nauczania	rozbudowa sił zbrojnych III Rzeszy, zajęcie Austrii przez Hitlera, żądania terytorialne III Rzeszy wobec Polski, układ monachijski, zbliżenie między III Rzeszą a ZSRR, traktat Ribbentrop - Mołotow	
Podstawa programowa z historii	27. <i>Polska w okresie II wojnie światowej.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>podaje charakterystyczne cechy polityki Stalina i Hitlera wobec własnych społeczeństw i państw podbitych;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Opisuje rozbudowę sił zbrojnych w III Rzeszy ○ Wymienia państwa, wobec których Hitler wysunął żądania terytorialne i wskazuje te obszary na mapie ○ Wskazuje sojuszników III Rzeszy i omawia postanowienia paktu Ribbentrop - Mołotow 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Opisuje włączenie Austrii do III Rzeszy oraz przejęcie Sudetów czechosłowackich ○ Wskazuje związek między polityką ekspansji Hitlera a wybuchem II wojny światowej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Faza I: praca z podręcznikiem, mapą, ilustracjami. Faza II: Rybi szkielet: <i>Dlaczego wybuchła II wojna światowa?</i> - uczniowie szukają przyczyn wybuchu II wojny światowej.	

ROZDZIAŁ V: II WOJNA ŚWIATOWA

Temat	Kampania wrześniowa
Treści nauczania	wybuch II wojny światowej (Westerplatte i Wieluń), kampania wrześniowa, obrona Westerplatte, kapitulacja Warszawy, postawa Anglii i Francji, agresja ze strony





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	ZSRR	
Podstawa programowa historii	<p>z</p> <p>27. <i>Polska w okresie II wojnie światowej.</i></p> <p>Uczeń:</p> <p>1) wskazuje na mapie państwa, które dokonały agresji na Polskę;</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Podaje datę agresji na Polskę Niemiec i ZSRR we wrześniu 1939 roku i wskazuje na mapie kierunki uderzenia o Wskazuje na mapie i opowiada o głównych punktach oporu stawianego Niemcom przez wojska polskie o Opisuje postawę Anglii i Francji wobec agresji III Rzeszy na Polskę o Wskazuje skutki klęski Polaków w kampanii wrześniowej 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia okoliczności agresji na Polskę Niemiec i ZSRR we wrześniu 1939 roku o Wyjaśnia przyczyny klęski Polaków w kampanii wrześniowej i ocenia jej skutki
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z mapą, tekstem źródłowym, ilustracjami.</p> <p>Gra edukacyjna: Gra zamieszczona na stronach IPN (można grać on-line lub zamówić grę dla szkoły).</p> <p>„Pamięć '39”, oparta na zasadach popularnej gry „Memory”, wprowadza uczniów w tematykę kampanii wrześniowej 1939 r., operując archiwalnymi zdjęciami. Dołączona do gry broszura zawiera komentarz historyczny do poszczególnych fotografii.</p> <p>http://pamiec.pl/porta/pa/1530/9604/Gra_Pamiec_39.html</p>	

Temat	Wojna ogarnia świat	
Treści nauczania	zajęcie Francji, atak III Rzeszy na ZSRR, przystąpienie USA do II wojny światowej, ataki na obiekty cywilne	
Podstawa programowa z historii	Treści wykraczające poza podstawę programową	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wymienia głównych sojuszników Niemiec oraz głównych przedstawicieli koalicji antyhitlerowskiej w czasie II wojny światowej o Wskazuje na mapie państwa zaatakowane przez III Rzeszę w Europie o Wskazuje nowe rodzaje broni zastosowane w II wojnie światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia okoliczności ataku Niemiec na ZSRR i ataku Japonii na bazę morską USA o Ocenia skutki zastosowania nowych rodzajów broni dla strat wojennych i ofiar w ludności cywilnej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z mapą i filmem dokumentalnym poświęconym działaniom wojennym w II wojnie światowej. Uczniowie przy pomocy nauczyciela przygotowują na jego podstawie kalendarium najważniejszych wydarzeń w wojnie oraz dyskutują o skutkach użycia w konflikcie nowych rodzajów broni.</p> <p>W razie pracy z filmem lekcja powinna zostać połączona z lekcją <i>Droga do zwycięstwa</i>.</p> <p>Zadanie dla chętnych (indywidualizacja nauczania i oceniania): <i>Dokonaj porównania działań militarnych w I i II wojnie światowej (państwa i strony konfliktu, rodzaje broni, zasięg działań, straty wojenne)</i>.</p>	

Temat	Holocaust – zagłada Żydów	
Treści nauczania	getta i obozy koncentracyjne, Holocaust, powstanie w getcie warszawskim	
Podstawa programowa z historii	<p>27. <i>Polska w okresie II wojnie światowej.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>podaje charakterystyczne cechy polityki Stalina i Hitlera wobec własnych społeczeństw i państw podbitych;</i></p> <p>3) <i>charakteryzuje życie ludności na okupowanych terytoriach Polski, z uwzględnieniem losów ludności żydowskiej;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Opisuje sytuację Żydów w państwach podbitych przez III Rzeszę o Wskazuje na mapie obozy niemieckie koncentracyjne i obozy zagłady na ziemiach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia znaczenie pojęcia Holocaust i ocenia konsekwencje realizacji polityki wobec Żydów w II wojnie światowej





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>polskich</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia, czym były getta żydowskie o Opowiada o powstaniu w getcie warszawskim i jego skutkach 	
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z mapą, ilustracjami, podręcznikiem, analiza zasobów edukacyjnych Muzeum Pamięci o Holocauście w Izraelu (http://www.yadvashem.org/), korelacja z językiem angielskim.</p> <p>Metaplan: Los Żydów w II wojnie światowej.</p>	

Temat	Polacy pod okupacją	
Treści nauczania	zbrodnie niemieckie na ludności cywilnej, formy oporu: partyzantka Armii Krajowej, postawa ludności cywilnej, łapanki, powstanie warszawskie	
Podstawa programowa z historii	<p>27. <i>Polska w okresie II wojnie światowej.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>podaje charakterystyczne cechy polityki Stalina i Hitlera wobec własnych społeczeństw i państw podbitych;</i></p> <p>3) <i>charakteryzuje życie ludności na okupowanych terytoriach Polski, z uwzględnieniem losów ludności żydowskiej;</i></p> <p>4) <i>omawia formy oporu społeczeństwa wobec okupantów;</i></p> <p>5) <i>opisuje postawę ludności cywilnej i żołnierzy powstańczej Warszawy</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Opisuje życie Polaków w okupowanej Polsce o Wymienia przykłady zbrodni niemieckich popełnianych na ludności cywilnej o Wskazuje formy oporu Polaków przeciwko okupacji niemieckiej o Wyjaśnia cele oraz przykłady działań Armii Krajowej o Podaje datę wybuchu powstania warszawskiego oraz jego skutki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Ocenia znaczenie podjęcia przez Polaków oporu wobec okupacji niemieckiej o Ocenia znaczenie wybuchu powstania warszawskiego o Wskazuje współczesne tradycje powstania warszawskiego
Proponowana	Praca z podręcznikiem, ilustracjami, infografiką, tekstem źródłowym.	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

metoda/technika pracy na lekcji	<p>Analiza zasobów edukacyjnych Muzeum Powstania Warszawskiego poświęconych wojnie i okupacji oraz działaniom Armii Krajowej oraz powstaniu warszawskiemu</p> <p>(http://www.1944.pl/historia/encyklopedia/wojna_i_okupcja_19391944/)</p> <p>Zadanie dla chętnych (indywidualizacja nauczania i oceniania): przygotowanie informacji o obchodach rocznicy wybuchu powstania warszawskiego lub opracowanie planu kampanii zachęcającej uczniów szkoły do obserwowania tych obchodów 1 sierpnia 2016.</p>
---------------------------------	--

Temat	Droga do zwycięstwa	
Treści nauczania	klęska III Rzeszy w ZSRR, lądowanie aliantów w Normandii, zdobycie przez polskich żołnierzy Monte Cassino, zdobycie Berlina, wybuch bomb atomowych w Hiroszynie i Nagasaki	
Podstawa programowa z historii	<i>Treści wykraczające poza podstawę programową</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Opowiada o okolicznościach klęski III Rzeszy i Japonii w II wojnie światowej ○ Opisuje zakończenia działań wojennych w Europie i na Dalekim Wschodzie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia przyczyny klęski Niemiec i Japonii w II wojnie światowej ○ Ocenia znaczenie zwycięstwa Wielkiej Koalicji dla Europy powojennej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z mapą i filmem dokumentalnym poświęconym działaniom wojennym w II wojnie światowej. Uczniowie przy pomocy nauczyciela przygotowują na jego podstawie kalendarium najważniejszych wydarzeń w wojnie oraz dyskutują o skutkach użycia w konflikcie nowych rodzajów broni.</p> <p><i>W razie pracy z filmem lekcja powinna zostać połączona z lekcją Wojna ogarnia świat.</i></p> <p>Zadanie dla chętnych (indywidualizacja nauczania i oceniania): <i>Dokonaj porównania działań militarnych w I i II wojnie światowej (państwa i strony konfliktu, rodzaje broni, zasięg działań, straty wojenne).</i></p>	

ROZDZIAŁ VII: POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Zimna wojna	
Treści nauczania	rywalizacja wschodu z zachodem, NATO i Układ Warszawski, wyścig zbrojeń, mur berliński	
Podstawa programowa z historii	<i>Treści wykraczające poza podstawę programową</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia państwa bloku wschodniego i zachodniego rywalizujące ze sobą w zimnej wojnie ○ Wskazuje na mapie „żelazną kurtynę” ○ Opisuje skutki zbudowania muru berlińskiego 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia: zimna wojna oraz wymienia przykłady jej przejawów ○ Wyjaśnia, w jakim celu powstały NATO i Układ Warszawski ○ Ocenia znaczenie zimnej wojny dla Europy i świata po 1945 roku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Rozmowa nauczająca, praca z podręcznikiem, mapą i ilustracjami. Zadanie dla chętnych (indywidualizacja nauczania i oceniania): Chętny uczeń może przygotować pokaz zdjęć muru berlińskiego i opowiedzieć jego historię.	

Temat	Powstanie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej	
Treści nauczania	nowe granice Polski, komuniści u władzy, odbudowa zniszczeń wojennych, prześladowanie opozycji	
Podstawa programowa z historii	28. <i>Polska Rzeczpospolita Ludowa.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>wskazuje na mapie granice Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i wymienia jej sąsiadów;</i> 2) <i>opowiada o Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, używając pojęć: odbudowa zniszczeń wojennych, awans społeczny i likwidacja analfabetyzmu, planowanie centralne, zależność od ZSRR, dyktatura partii komunistycznej, cenzura, opozycja demokratyczna.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie granice PRL –u i wymienia sąsiadów państwa 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia przyczyny przejścia władzy w Polsce przez partię





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>polskiego po 1945 roku</p> <ul style="list-style-type: none"> o Opowiada o odbudowie zniszczeń wojennych po II wojnie światowej o Wskazuje grupy społeczne w PRL-u i charakteryzuje warunki ich życia o Podaje nazwę partii rządzącej w PRL-u 	<p>komunistyczną</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje grupy społeczne, które otrzymały szansę awansu społecznego w PRL-u
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Faza I: Praca z mapą, podręcznikiem, tekstem źródłowym i infografiką.</p> <p>Faza II: Metaplan: <i>Życie Polaków w okresie PRL-u.</i></p> <p>Zadanie domowe: <i>Przeprowadź wywiad z jednym z członków Twojej rodziny o tym, jak żyło się w PRL-u. Postaraj się dowiedzieć jak najwięcej o realiach życia przeciętnego obywatela (także ucznia szkoły) w tym okresie.</i></p>	

Temat	Gospodarka i społeczeństwo PRL	
Treści nauczania	zależność od ZSRR, gospodarka centralnie sterowana, stalinizm w Polsce – cenzura, prześladowania	
Podstawa programowa z historii	<p>28. <i>Polska Rzeczpospolita Ludowa.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>opowiada o Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, używając pojęć: odbudowa zniszczeń wojennych, awans społeczny i likwidacja analfabetyzmu, planowanie centralne, zależność od ZSRR, dyktatura partii komunistycznej, cenzura, opozycja demokratyczna.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia, na czym polegało uzależnienie PRL-u od ZSRR o Opisuje działanie gospodarki centralnie sterowanej w PRL-u o Wskazuje przykłady prześladowań opozycji politycznej w PRL o Wyjaśnia, jak działała cenzura 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje dowody na dyktaturę partii komunistycznej w Polsce po 1945 roku o Ocenia skutki gospodarki centralnie sterowanej w okresie PRL-u o Wyjaśnia, czym był stalinizm i ocenia jego skutki
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z podręcznikiem, ilustracjami, infografiką, tekstem źródłowym.</p> <p>Gra edukacyjna: uczniowie grają w gry zamieszczone na portalu edukacyjnym IPN (można w nie grać on-line lub zamówić gry dla szkoły).</p>	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>„Kolejka” - Gra planszowa „Kolejka” opowiada o realiach życia codziennego w latach schyłkowego PRL. Zadanie graczy wydaje się proste. Muszą wystać swoją, złożoną z pięciu pionków, rodzinę do sklepów na planszy i kupić wszystkie towary z wylosowanej listy.</p> <p>http://pamiec.pl/porta/pa/1531/9610/Gra_Kolejka.html</p> <p>„Ogonek” - 200% normy! Cztery dodatki w jednym! Ogonek wprowadza do gry nowe kolejkowe emocje. Dzięki rozszerzeniu dla szóstego gracza będziecie mogli zmierzyć się z rzeczywistością lat osiemdziesiątych w jeszcze większym gronie.</p> <p>http://pamiec.pl/porta/pa/1639/9613/Dodatek_do_gry_Kolejka_Ogonek.html</p>
--	---

Temat	Jak Polacy stawiali opór komunistom?	
Treści nauczania	partyzantka antykomunistyczna, rola Kościoła katolickiego, opozycja demokratyczna, protesty społeczne w latach: 1956, 1970 i 1976	
Podstawa programowa z historii	28. <i>Polska Rzeczpospolita Ludowa.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>opowiada o Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, używając pojęć: odbudowa zniszczeń wojennych, awans społeczny i likwidacja analfabetyzmu, planowanie centralne, zależność od ZSRR, dyktatura partii komunistycznej, cenzura, opozycja demokratyczna.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje przejawy oporu Polaków przeciwko władzy komunistycznej ○ Opisuje przebieg najważniejszych protestów społecznych w okresie PRL-u oraz wymienia ich skutki 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ocenia rolę Kościoła katolickiego w stawianiu przez Polaków oporu władzy komunistycznej ○ Ocenia znaczenie działania opozycji demokratycznej w okresie PRL-u
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Faza I: Praca w grupach z podręcznikiem. Faza II: Analiza SWOT: <i>Stawianie oporu władzy komunistycznej i działalność opozycji demokratycznej.</i>	

Temat	Solidarność i stan wojenny
--------------	-----------------------------------





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Treści nauczania	powstanie Solidarności, Lech Wałęsa, Jerzy Popiełuszko, Wojciech Jaruzelski, stan wojenny, obrady okrągłego stołu	
Podstawa programowa z historii	29. <i>Solidarność i powstanie III Rzeczypospolitej.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>opisuje powstanie i działania Solidarności, używając określeń: strajk, walka bez przemocy, stan wojenny, „Okrągły Stół”;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę i opisuje okoliczności strajku w sierpniu 1980 roku oraz powstania Solidarności ○ Opisuje rolę Lecha Wałęsy w wydarzeniach sierpniowych i w Solidarności ○ Podaje datę wprowadzenia stanu wojennego w Polsce i opisuje życie Polaków w okresie jego trwania ○ Podaje datę obrad okrągłego stołu i wskazuje jego uczestników 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ocenia znaczenie porozumień sierpniowych jako metody walki bez przemocy ○ Ocenia konsekwencje stanu wojennego dla dzieła Solidarności i jej działaczy ○ Wymienia najważniejsze postanowienia okrągłego stołu
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Rybi szkielet: <i>Upadek komunizmu i powstanie III RP</i> (uczniowie poszukują ości - wydarzeń, które wpłynęły na rozpoczęcie procesu demokratyzacji Polski i powstania III RP).	

ROZDZIAŁ VII: POLSKA WSPÓŁCZESNA

Temat	Polska demokratyczna po 1989 roku
Treści nauczania	odsunięcie komunistów od władzy, pierwszy niekomunistyczny premier – Tadeusz





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	Mazowiecki, generał Wojciech Jaruzelski prezydentem Polski, Lech Wałęsa – prezydentem RP	
Podstawa programowa historii z	29. <i>Solidarność i powstanie III Rzeczypospolitej.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>wskazuje na mapie III Rzeczpospolitą i jej sąsiadów;</i> 3) <i>wyjaśnia, jakie najważniejsze zmiany zaszły w Polsce w 1989 r.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Podaje datę roczną narodzin III RP o Podaje nazwisko pierwszego niekomunistycznego premiera w Polsce po 1945 roku o Wyjaśnia znaczenie wyboru Lecha Wałęsy na Prezydenta RP o Wyjaśnia na czym polegają wolne wybory w państwie demokratycznym 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia, na czym polegało odsunięcie od władzy komunistów o Ocenia znaczenie zmian w Polsce po 1989 roku dla jej obywatela
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Projekt edukacyjny: „ <i>Jak żyje obywatel Polski współczesnej?</i> ” Uczniowie w zespołach (powstanie III RP, organy władzy w III RP i udział obywateli w rządzeniu swoim państwem, prawa i obowiązki obywatela III RP, społeczeństwo współczesnej Polski i jego problemy, Polska w Unii Europejskiej) pracują nad zrealizowaniem zaplanowanych zadań projektowych. Na zakończenie pracy w projekcie przygotowują publiczną prezentację efektów projektu dla uczniów szkoły, rodziców, społeczności lokalnej. Projekt stanowi podsumowanie pracy ucznia na historii i społeczeństwie.	

Temat	III Rzeczpospolita
Treści nauczania	organy demokratycznej władzy w Polsce (parlament, prezydent, rząd, sądy), wolność słowa, wolne media, wybory prezydenckie, parlamentarne i samorządowe
Podstawa programowa historii z	4. <i>Państwo.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>wyjaśnia, w czym wyraża się demokratyczny charakter państwa polskiego,</i>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<i>używając pojęć: wolne wybory, wolność słowa, wolne media, konstytucja;</i>	
	2) wymienia organy władzy w Rzeczypospolitej Polskiej: parlament, prezydent, rząd, sądy i omawia najważniejszą funkcję każdego z tych organów w systemie politycznym;	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej III RP ○ Omawia najważniejsze zasady udziału obywateli w wyborach prezydenckich, parlamentarnych i samorządowych ○ Wyjaśnia, kogo wybierają obywatele w wyborach parlamentarnych i samorządowych ○ Wyjaśnia, na czym polega wolność słowa 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Omawia najważniejsze zadania każdego z organów władzy w III RP ○ Wyjaśnia znaczenie wpływu obywateli na sprawy państwa w III RP ○ Ocenia znaczenie istnienia wolnych mediów w państwie demokratycznym
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Projekt edukacyjny: „<i>Jak żyje obywatel Polski współczesnej?</i>”</p> <p>Uczniowie w zespołach (powstanie III RP, organy władzy w III RP i udział obywateli w rządzeniu swoim państwem, prawa i obowiązki obywatela III RP, społeczeństwo współczesnej Polski i jego problemy, Polska w Unii Europejskiej) pracują nad zrealizowaniem zaplanowanych zadań projektowych. Na zakończenie pracy w projekcie przygotowują publiczną prezentację efektów projektu dla uczniów szkoły, rodziców, społeczności lokalnej.</p> <p>Projekt stanowi podsumowanie pracy ucznia na historii i społeczeństwie.</p>	

Temat	Prawa i obowiązki obywateli RP
Treści nauczania	konstytucja RP, prawa i obowiązki obywateli, prawa dziecka – Rzecznik Praw Dziecka
Podstawa programowa historii	<p>4. Państwo.</p> <p>Uczeń:</p> <p>3) podaje przykłady praw i obowiązków obywateli Rzeczypospolitej Polskiej;</p> <p>4) omawia wybrane prawa dziecka i podaje, gdzie można się zwrócić, gdy są one łamane.</p>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę roczną uchwalenia konstytucji III RP ○ Wymienia najważniejsze prawa i obowiązki obywatela Polski ○ Wymienia najważniejsze prawa dzieci chronione w Polsce oraz wskazuje gdzie można się zwrócić, gdy są one łamane 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje zadania i podaje przykłady działań Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka ○ Ocenia znaczenie gwarancji praw obywatela Polski dla demokratycznego charakteru państwa
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Projekt edukacyjny: „<i>Jak żyje obywatel Polski współczesnej?</i>”</p> <p>Uczniowie w zespołach (powstanie III RP, organy władzy w III RP i udział obywateli w rządzeniu swoim państwem, prawa i obowiązki obywatela III RP, społeczeństwo współczesnej Polski i jego problemy, Polska w Unii Europejskiej) pracują nad zrealizowaniem zaplanowanych zadań projektowych. Na zakończenie pracy w projekcie przygotowują publiczną prezentację efektów projektu dla uczniów szkoły, rodziców, społeczności lokalnej.</p> <p>Projekt stanowi podsumowanie pracy ucznia na historii i społeczeństwie.</p>	

Temat	Spółeczeństwo współczesnej Polski		
Treści nauczania	role poszczególnych grup społecznych, znaczenie pracy dla współczesnych Polaków, wpływ nowoczesnych technologii na życie codzienne		
Podstawa programowa z historii	<p>5. <i>Spółeczeństwo.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia znaczenie pracy w życiu człowieka i dostrzega jej społeczny podział;</i></p> <p>2) <i>opisuje różne grupy społeczne, wskazując ich role w społeczeństwie;</i></p> <p>3) <i>podaje przykłady ważnych problemów współczesnej Polski, korzystając z różnych źródeł informacji (od osób dorosłych, z prasy, radia, telewizji, Internetu).</i></p>		
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia grupy społeczne współczesnej Polski i opisuje ich warunki życia oraz role w społeczeństwie ○ Wskazuje przykłady ważnych problemów współczesnej Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ocenia znaczenie pracy dla współczesnych Polaków ○ Omawia ważne problemy współczesnej Polski korzystając z różnych źródeł informacji 	





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Projekt edukacyjny: „<i>Jak żyje obywatel Polski współczesnej?</i>”</p> <p>Uczniowie w zespołach (powstanie III RP, organy władzy w III RP i udział obywateli w rządzeniu swoim państwem, prawa i obowiązki obywatela III RP, społeczeństwo współczesnej Polski i jego problemy, Polska w Unii Europejskiej) pracują nad zrealizowaniem zaplanowanych zadań projektowych. Na zakończenie pracy w projekcie przygotowują publiczną prezentację efektów projektu dla uczniów szkoły, rodziców, społeczności lokalnej.</p> <p>Projekt stanowi podsumowanie pracy ucznia na historii i społeczeństwie.</p>
---	---

Temat	Integracja europejska	
Treści nauczania	Geneza Unii Europejskiej, symbole UE	
Podstawa programowa z historii	<p>6. <i>Wspólnota europejska.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p><i>opowiada o uczestnictwie Polski we wspólnocie europejskiej, używając pojęć: Unia Europejska, europejska solidarność, stosunki międzynarodowe, oraz rozpoznaje symbole unijne: flagę i hymn Unii Europejskiej (Oda do radości).</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia czym jest Unia Europejska i wskazuje na mapie jej członków ○ Opisuje symbole unijne – flagę i hymn UE 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Omawia początki Unii Europejskiej ○ Wskazuje najważniejsze cele i przykłady działań Unii Europejskiej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z podręcznikiem, mapą, nagraniem dźwiękowym.</p> <p>Gry i quizy o Unii Europejskiej – kącik dla dzieci i młodzieży strony poświęconej wiedzy o UE - http://europa.eu/kids-corner/index_pl.htm</p>	

Temat	Polska w Unii Europejskiej
Treści nauczania	członkostwo Polski w UE i korzyści z niego płynące
Podstawa programowa z historii	<p>6. <i>Wspólnota europejska.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p><i>opowiada o uczestnictwie Polski we wspólnocie europejskiej, używając pojęć: Unia</i></p>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<i>Europejska, europejska solidarność, stosunki międzynarodowe, oraz rozpoznaje symbole unijne: flagę i hymn Unii Europejskiej (Oda do radości).</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę roczną przystąpienia Polski do Unii Europejskiej ○ Wskazuje w swoim najbliższym otoczeniu przykłady skutków przynależności Polski do EU 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, w jaki sposób Polacy mogą mieć wpływ na decyzje podejmowane w UE ○ Wskazuje pozytywne i negatywne skutki przynależności Polski do EU
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Projekt edukacyjny: „<i>Jak żyje obywatel Polski współczesnej?</i>”</p> <p>Uczniowie w zespołach (powstanie III RP, organy władzy w III RP i udział obywateli w rządzeniu swoim państwem, prawa i obowiązki obywatela III RP, społeczeństwo współczesnej Polski i jego problemy, Polska w Unii Europejskiej) pracują nad zrealizowaniem zaplanowanych zadań projektowych. Na zakończenie pracy w projekcie przygotowują publiczną prezentację efektów projektu dla uczniów szkoły, rodziców, społeczności lokalnej.</p> <p>Projekt stanowi podsumowanie pracy ucznia na historii i społeczeństwie.</p>	

ROZDZIAŁ VIII: PROBLEMY LUDZKOŚCI

Temat	Technika we współczesnym świecie	
Treści nauczania	rozwój techniki wpływ techniki na życie ludzi i środowisko naturalne	
Podstawa programowa z historii	<p>7. <i>Problemy ludzkości.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>opisuje i ocenia na przykładach wpływ techniki na środowisko naturalne i życie człowieka;</i></p> <p>3) <i>wymienia korzyści i niebezpieczeństwa korzystania z mediów elektronicznych;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Opisuje wpływ najnowszej techniki na życie 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ocenia wpływ najnowszej techniki na życie współczesnych ludzi i





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>współczesnych ludzi i środowisko naturalne</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje korzyści i niebezpieczeństwa korzystania z mediów elektronicznych 	<p>środowisko naturalne</p> <ul style="list-style-type: none"> o Ocenia konsekwencje postępu technologicznego i rozwoju mediów elektronicznych dla życia współczesnych ludzi
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Faza I: Przygotowanie do debaty – praca z podręcznikiem, burza mózgów w grupach.</p> <p>Faza II: Debata „za” i „przeciw” – uczniowie uczestniczą w debacie klasowej: „Czy najnowsze technologie i media elektroniczne są szansą dla człowieka XXI wieku?”</p>	

Temat	Świat jako „globalna wioska”	
Treści nauczania	pojęcie globalizacji, przyczyny i skutki globalizacji	
Podstawa programowa z historii	7. <i>Problemy ludzkości.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>wyjaśnia, co oznacza powiedzenie: „świat stał się mniejszy” i wskazuje przy czymy tego zjawiska;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: o Wyjaśnia na czym polega proces globalizacji i wskazuje jego przykłady we współczesnym świecie	Uczeń: o Ocenia szanse i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Faza I: przygotowanie do analizy SWOT – praca z podręcznikiem. Faza II: Analiza SWOT: <i>Globalizacja we współczesnym świecie i jej skutki.</i>	

Temat	Trzeci świat
Treści nauczania	problem nędzy na świecie, działalność organizacji humanitarnych
Podstawa programowa z historii	7. <i>Problemy ludzkości.</i> <i>Uczeń:</i> 4) <i>opowiada o przejawach nędzy na świecie oraz formułuje własną opinię o działaniach pomocowych podejmowanych przez państwa lub organizacje</i>





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<i>pozarządowe;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Rozpoznaje na czym polega problem głodu i nędzy we współczesnym świecie i wskazuje jego przykłady ○ Podaje przykłady działań państw i organizacji pozarządowych zmierzające do rozwiązania problemu głodu i nędzy 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia przyczyny problemu głodu i nędzy na świecie ○ Ocenia skuteczność działań państw i organizacji pozarządowych zmierzających do rozwiązania problemu głodu i nędzy
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Faza I: przygotowanie do zabrania głosu w dyskusji i wyrażenia własnego stanowiska, zbudowania argumentów. Faza II: Dyskusja: „Czy świat robi wystarczająco dużo, aby rozwiązać problem głodu i nędzy na świecie?”	

Temat	Konflikty zbrojne współczesnego świata	
Treści nauczania	przyczyny współczesnych międzynarodowych konfliktów zbrojnych, skutki konfliktów dla ludzkości	
Podstawa programowa z historii	7. <i>Problemy ludzkości.</i> <i>Uczeń:</i> 5) <i>wyjaśnia na przykładach przyczyny i następstwa konfliktów zbrojnych na świecie.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie obszary najważniejszych konfliktów zbrojnych współczesnego świata ○ Wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie oraz ich skutki 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Porównuje przyczyny współczesnych konfliktów zbrojnych z przyczynami konfliktów w przeszłości ○ Ocenia konsekwencje konfliktów zbrojnych dla ludzkości
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Faza I: praca z podręcznikiem, mapą, danymi statystycznymi i innymi źródłami informacji. Faza II: Metaplan: <i>Dlaczego ludzie nie mogą żyć w pokoju we</i>	





KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<i>współczesnym świecie?”</i>
--	-------------------------------





5. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych

5.1. Osiągnięcie celów edukacyjnych z uwzględnieniem indywidualizacji pracy

Aby osiągnąć zakładane w tym programie cele edukacyjne należy zwrócić uwagę na dobór metod i technik nauczania służący budowaniu u uczniów postaw i wyposażaniu ich w konieczną wiedzę i umiejętności. Podstawowym celem nauczania historii i społeczeństwa w szkole podstawowej jest nie tylko przygotowanie ucznia do swobodnego posługiwania się wiedzą historyczną w przyszłości, do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym, przygotowanie gruntu pod dalszą naukę historii i wiedzy o społeczeństwie w szkole gimnazjalnej, ale, wydaje się, że przede wszystkim zainteresowanie historią, pokazanie uczniowi, że poznawanie przeszłości może być ciekawe, pasjonujące i potrzebne – nawet dla e-pokolenia. Budowa programu powinna pokazać uczniowi jak było i jak jest dzisiaj, prowadzić go do wyciągania wniosków, stawiania pytań, formułowania wątpliwości, definiowania problemów. Tylko pobudzenie autentycznej ciekawości może zbudować w uczniu postawę aktywnego poszukiwania odpowiedzi na postawione wcześniej pytania. Lekcje historii i społeczeństwa powinny więc ucznia przede wszystkim zainteresować, dać mu szansę na użycie wyobraźni, uczenie się przez zabawę, przeżywanie i działanie. Nauczyciel więc ma w szkole podstawowej kluczowe zadanie: podsyć w uczniu pasję poznawania przeszłości (bo takie zainteresowanie ma każde dziecko) i nie zniszczyć jej przez trzy lata, w których dziecko musi się wiele nauczyć. Warto jednak tak dobrać metody nauczania/uczenia się, aby miało ochotę na ciąg dalszy na kolejnym szczeblu edukacji.

Aby więc tak zarysowane cele osiągnąć, należy pamiętać o tym, aby:

- **uczyć przez stosowanie technik i metod aktywizujących ucznia** – nie tylko uczą współpracy, kształcą umiejętności i postawy, ale też pokazują uczniowi, że nauka historii może być interesująca, że historia i wiedza o społeczeństwie to nie ciąg dat i pojęć do „wkucia” na pamięć i odtworzenia na lekcji lub na sprawdzianie. Tak rozumiane nauczanie historii i społeczeństwa (biorąc pod uwagę stopień trudności tego przedmiotu dla większości uczniów), powoduje szybkie zniechęcenie do jej nauki, stosowanie





mechanicznych technik zapamiętywania bez zrozumienia i przyjemności, jaką może dawać odkrywanie tajemnic przeszłości. To pierwszy krok do niezrealizowania kluczowych celów nauczania historii i społeczeństwa (także przy pomocy tego programu)

- **indywidualizować proces nauczania i oceniania historii** – przedmiot ten dla jednych uczniów jest łatwy, innym stwarza duże trudności. Należy uczyć tak, aby każda z tych grup jak najbardziej efektywnie mogła wykorzystać swój potencjał. Najlepsi muszą mieć szansę na rozwijanie się w szybszym tempie niż pozostali, aby nie stracić swojego zainteresowania, aby nie wykonywać tylko zadań łatwych, które nie pobudzają ciekawości i nudzą nie rozwijając kluczowych kompetencji. Najślabsi muszą opanować choć konieczne wymagania nie tracąc przy tym wiary w siebie ani przekonania, że warto poznawać przeszłość, że oni też mogą tu odnosić sukcesy.
- **kształtować kluczowe umiejętności** – etap szkoły podstawowej to kluczowy moment do rozpoczęcia kształcenia u ucznia najważniejszych z punktu widzenia edukacji historycznej i obywatelskiej umiejętności: pracy z mapą, lokowania wydarzeń i procesów w czasie, myślenia przyczynowo – skutkowego, zajmowania stanowiska, oceny i budowy argumentacji, analizy i interpretacji wszystkich rodzajów źródeł historycznych, porównywania, wnioskowania, itp. Te kompetencje to dla ucznia szkoły podstawowej wstęp do gimnazjum, potem szkoły ponadgimnazjalnej, a w końcu, nawet przepustka na egzamin maturalny.
- **odwoływać się do związków między przeszłością a teraźniejszością** – pokazywać uczniowi (a najlepiej skłaniać go do tego, aby sam odnalazł), że historia to nie tylko nauka, o tym, co było dawno temu, ale, że to nauka, która pozwala mu lepiej rozumieć współczesność, jego miejsce w świecie, jednocześnie dając większą szansę na przyszłość. To kluczowa motywacja do nauki tego przedmiotu dla ucznia – musi ją więc w sobie odkryć. Wielka tu rola programu nauczania i nauczyciela – uczyć tak, aby uczeń rozumiał, że uczy się czegoś ważnego dla siebie, czegoś, co mimo upływającego czasu, jest nadal aktualne, istotne i warte wysiłku. W wypadku tego programu warto odwoływać się przy nauczaniu/uczeniu się historii i społeczeństwa do współczesnych obszarów życia społecznego, których nie brakuje w programie i w podręczniku.





- **wykorzystywać TIK w pracy z uczniami XXI wieku** – e – przestrzeń to naturalne środowisko przebywania i działania młodych ludzi. Szkoła powinna umieć je wykorzystać dla stworzenia dogodnej przestrzeni do nauki. Tutaj nauka o przeszłości może się dosłownie spotkać z przyszłością. Projekt, w ramach którego powstał ten program nauczania jest drogą właśnie w tym kierunku, a dodatkowe e-materiały, jakie powstaną w jego trakcie (zwłaszcza przy realizacji tego programu) wpiszą się właśnie w tę strategię nauczania.
- **wykorzystywać przy nauczaniu/uczeniu się historii wiedzę i umiejętności kształcone na innych przedmiotach** – korelacja międzyprzedmiotowa pozwala uczniowi zrozumieć, że wiedza historyczna nie istnieje w oderwaniu od innych dziedzin wiedzy, że nauka historii i społeczeństwa stanowi proces oparty na wiedzy i kompetencjach użytecznych w wielu dziedzinach, że wiedza geograficzna, przyrodnicza, matematyczna, obywatelska czy językowa stanowią niezbędną bazę do poznawania przeszłości, a sama nauka historii i wiedzy o społeczeństwie jest bazą dla kształcenia w innych dziedzinach i osiągnięciu ogólnych celów edukacyjnych.

5.2. Opis wybranych metod i technik nauczania

Program „Z przeszłości w lepszą e-przyszłość” zakłada stosowanie na lekcjach historii i społeczeństwa różnorodnych metod i technik nauczania/uczenia się oraz połączenie aktywności nauczyciela z aktywizacją ucznia na lekcji i poza nią. Techniki i metody nauczania zostały zaproponowane w rozdziale poświęconym treściom i planowanym osiągnięciom ucznia, tak, aby wskazać przykładowe procedury osiągania celów edukacyjnych już na poziomie konkretnych treści i jednostek tematycznych. Zamieszczony poniżej krótki opis wybranych metod i technik stanowi uzupełnienie konkretnych propozycji ich zastosowania o ogólne wskazówki służące efektywnemu wprowadzaniu tych metod na lekcjach historii i społeczeństwa w szkole podstawowej.





Opowiadanie – to metoda najbliższa młodszym uczniom, którzy mogą tu odwołać się do własnych wspomnień z dzieciństwa, do opowiadań rodziców czy dziadków. Nauczyciel, który ładnie i interesująco opowiada o wydarzeniach z przeszłości, o ludziach i ich dokonaniach, potrafi pobudzić wyobraźnię ucznia, wywołać pozytywne emocje. Jest to też jedna z technik łatwiejszych dla ucznia, stąd należy ją stosować zwłaszcza w klasie IV i V. Jednocześnie, ponieważ jednym z celów edukacji historycznej na poziomie szkoły podstawowej jest nauczenie ucznia wygłaszania krótkiej wypowiedzi o postaciach i wydarzeniach historycznych, to dzięki tej technice uczeń może uczyć się opowiadania od nauczyciela – mistrza.

Rozmowa nauczająca – metoda pojawiająca się na każdej lekcji historii. Służy przeniesieniu aktywności na lekcji z nauczyciela na ucznia i towarzyszy również innym metodom. W jej trakcie nauczyciel zadaje uczniowi pytania, poprzez które inspiruje ucznia do myślenia, do działania, do aktywności. Bez dobrze postawionych pytań trudno skierować ucznia we właściwym kierunku, sprowokować jego aktywność, rozpocząć pracę nad kształceniem umiejętności: poszukiwaniem związku między wydarzeniami, porządkowaniem przyczyn i skutków wydarzeń i procesów, zajmowaniem własnego stanowiska i budowaniem argumentów i ocen, itp. Metoda ta służy też indywidualizacji w pracy z uczniem – nauczyciel może zadawać inne pytania uczniom najzdolniejszym i inne uczniom mającym trudności w nauce. Dzięki temu każdy z nich może poszukiwać odpowiedzi na zadane pytania na swoim poziomie, a sukces mogą odnieść także uczniowie najslabsi.

Praca z tekstem podręcznika, tekstem źródłowym, mapą, osią czasu – to kluczowe techniki pracy z uczniem na lekcji historii i społeczeństwa. Pozwalają na kształcenie umiejętności opisanych jako podstawowe w podstawie programowej i programie nauczania.

- **Podręcznik** to dla ucznia najważniejsze źródło informacji – już w szkole podstawowej uczeń musi się nauczyć te informacje odszukać, wyselekcjonować, wykorzystać do wnioskowania, porównania, oceny. Takie kompetencje powinny być ćwiczone wielokrotnie na lekcji i poza nią, są one bowiem kluczem do sukcesu edukacyjnego ucznia – gdy nauczy się czerpać informacje z podręcznika, zrobi to z każdym innym trudniejszym źródłem informacji w przyszłości.





- Równie istotna jest dla ucznia gimnazjum **praca z mapą i osią czasu**. **Mapa** powinna pojawić się (w podręczniku, atlasie lub jako mapa interaktywna) na każdej lekcji historii, w której zrozumienie położenia czy zmian w przestrzeni jest kluczowe dla zrozumienia procesu czy wydarzenia, o którym uczy się uczeń. Nie można uczyć o przebiegu konfliktów, o zmianach kształtu państw, o polityce międzynarodowej, o wielu procesach społecznych, politycznych, gospodarczych a nawet kulturowych bez mapy. Pomaga ona przenieść myślenie abstrakcyjne na konkretny obszar, jest kluczowa i dla najlepszych uczniów i dla tych, którzy mają problemy z nauką historii. Dlatego praca z mapą to podstawowa technika pracy na lekcjach już w szkole podstawowej – uczeń może odczytywać informacje z mapy, odpowiadać na pytania do mapy postawione, wnioskować o przebiegu wydarzeń, itp. Nie mniej istotna jest w edukacji historycznej **praca z osią czasu** (w podręczniku lub rysowanej na tablicy, w zeszycie, w formie prezentacji multimedialnej) – lokowanie wydarzeń w czasie, odnajdywanie ich wzajemnych związków chronologicznych to jedna z najtrudniejszych umiejętności dla ucznia. Im więcej razy uczeń odczyta oś czasu lub ją narysuje, tym większa szansa na opanowanie przez niego kompetencji związanych z chronologią historyczną, co jednocześnie wpływa na osiąganie lepszych efektów edukacyjnych i na wyeliminowanie „zakuwania” dat na pamięć, co najczęściej prowadzi do zniechęcenia historii jako przedmiotu i podjęcia decyzji o jak najszybszym zakończeniu jej nauki. Na etapie szkoły podstawowej uczeń powinien przede wszystkim poznać i utrwalić podstawowe pojęcia związane z określeniami czasu historycznego, nauczyć się obliczać upływ czasu między wydarzeniami i dostrzegać związki między teraźniejszością a przeszłością. Nie musi jeszcze znać wszystkich dat poznawanych wydarzeń, to dla ucznia szkoły podstawowej zdecydowana trudność i nie należy wywierać presji na znajomość dat, szczególnie gdy wydarzenia, o których uczy się uczeń są dla niego odległe, abstrakcyjne czy po prostu trudne do zrozumienia.
- **Praca z tekstem źródłowym** zawartym w podręczniku lub w dodatkowych materiałach to kwintesencja nauki historii opartej na poznawaniu i interpretowaniu źródeł historycznych. Etap szkoły podstawowej jest tu kluczowy – uczeń poznaje na nim źródła i ich rodzaje, uczy się odpowiadać na pytania do nich, poszukiwać informacji z różnych źródeł, porządkować i selekcjonować informacje. Niniejszy program wielokrotnie odsyła





ucznia do kształcenia tych umiejętności, a podręcznik „Wczoraj i dziś” wydaje się dawać szansę na zrealizowanie w całości tego celu edukacji historycznej.

Praca z filmem – film to użyteczne narzędzie pracy nauczyciela historii i społeczeństwa. Pozwala nie tylko na zdobywanie wiedzy o wydarzeniach czy procesach, ale urozmaica pracę na lekcjach, może budzić ciekawość historyczną oraz wskazywać uczniowi, tak ważne z punktu widzenia motywacji do nauki historii, związki między przeszłością a współczesnością. Na lekcjach historii i społeczeństwa uczeń może dzięki filmowi nie tylko poznawać nowe dla niego zagadnienia (np. Starożytni Rzymianie, przebieg działań militarnych w II wojnie światowej, bitwa pod Grunwaldem we fragmencie filmu „Krzyżacy”), czy wykorzystywać współczesne źródła pochodzące z mediów (np. fragmenty wiadomości telewizyjnych o obchodach świąt państwowych w Polsce, otwarciu igrzysk olimpijskich w Londynie) czy stron internetowych instytucji (np. film Sejm RP – tradycje i współczesność ze strony sejmowej), ale także uczyć się przez zabawę (np. fragment animowanego filmu „Herakles”).

W pracy z filmem na lekcji historii należy pamiętać, aby wykorzystywać się technikę także dla kształcenia ważnych umiejętności pracy z tego rodzaju źródłem wiedzy. Z tego powodu warto pamiętać, o tym, aby:

- wykorzystywać w trakcie lekcji raczej krótkie fragmenty filmów (praca z nimi nie jest łatwa dla ucznia, a czasami wymaga ponownego odtworzenia fragmentu)
- przygotować ucznia do pracy z filmem: zapisać na tablicy, w zeszytach lub w kartach pracy pytania i zadania dla ucznia przed projekcją filmu
- omówić fragment filmu po jego oglądnięciu (uczniowie mogą to robić samodzielnie, w parach, w grupach, całą klasą) – dać uczniom czas na odpowiedzi na pytania, na wykonanie zadań do filmu, na wyrażenie własnych refleksji i odreagowanie ewentualnych emocji

Praca z prezentacją multimedialną i TIK – charakter projektu, w ramach którego realizowany będzie program nauczania historii i społeczeństwa wymaga zastosowania narzędzi TIK w pracy na lekcji. Ponieważ narzędzia te tworzone będą przez uczącego nauczyciela, niniejszy program ogranicza się do zaproponowania uczniom pracy z zasobami stron i portali internetowych





różnych instytucji społecznych, politycznych czy kulturalnych oraz z prezentacjami multimedialnymi tworzonymi przez nauczyciela lub przez samych uczniów (w ramach indywidualizacji nauczania i oceniania). W pracy z zasobami stron internetowych warto pamiętać o tym, aby nauczyć ucznia z nich korzystać, w celu wyszukiwania istotnych informacji, zapoznać z ich budową, sposobami korzystania z plików, odtwarzania filmów, odbywania wirtualnych spacerów po wystawach czy instytucjach oraz gry w gry edukacyjne udostępniane on – line. Warto też w już w szkole podstawowej zachęcać uczniów do indywidualnego przygotowania dla całej klasy wykorzystania zasobów strony czy portalu (uczeń przegląda stronę przed lekcją w domu, przygotowuje nawigację po niej, przegląda zakładki, materiały edukacyjne, a następnie w klasie prezentuje walory edukacyjne strony kolegom).

Prezentacja (także multimedialna) to również jedna z form narracji historycznej, którą powinien uczeń opanować w trakcie edukacji historycznej. Jej ćwiczenie przypada głównie na etap gimnazjum, ale warto zaczynać jej kształtowanie już w szkole podstawowej. Wymaga bowiem wielu prób i ćwiczeń. Ćwiczenia te najlepiej zaczynać od pracy z prezentacjami przygotowanymi lub zaproponowanymi przez nauczyciela, aby następnie przejść do pracy nad ich tworzeniem. To niełatwe zadanie dla ucznia szkoły podstawowej, a jednocześnie kluczowe z punktu widzenia przygotowania do nauki w szkole gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej.

Dyskusja i debata „za” i „przeciw” – metoda ta stosowana jest wtedy, gdy nauczyciel chce, aby uczniowie spojrzeli na dane wydarzenie, decyzję, proces z różnych punktów widzenia, aby ćwiczyli umiejętność zajmowania stanowiska, budowy argumentacji, oceny, kultury dyskusji, postawy szanowania zdania przeciwnika w dyskusji czy debacie. W luźnej dyskusji uczniowie mogą wypowiadać się w dowolnej kolejności w danej kwestii, np. poszukując odpowiedzi na pytanie: „*Kim wolał(a)byś być: średniowiecznym rycerzem, mieszczaninem czy chłopem?*”, „*Dlaczego Polska odzyskała niepodległość w 1918 roku?*” lub „*Czy świat robi wystarczająco dużo, aby rozwiązać problem głodu i nędzy na świecie?*” Warto jednak zadbać, aby każdy z uczniów mógł się wypowiedzieć, np. ustalając z góry kolejność mówców lub zachęcając do wypowiedzi uczniów mniej śmiałych lub słabszych. W debacie „za” i „przeciw” uczniowie podzieleni na dwie grupy poszukują argumentów, aby następnie zaprezentować je w klasie. Uczniowie mają kilka minut na zbudowanie argumentów (ich liczba może być określona przez nauczyciela) i określony czas na ich prezentację. Debata może kierować nauczyciel lub





wyznaczonej do tej roli uczniów. W podsumowaniu debaty uczniowie mogą udzielić odpowiedzi na pytania o jakość argumentów, o siłę ich przekonywania, itp. Przykładowe tematy debaty „za” i „przeciw” zaproponowane w programie: „*Jak ocenić skutki wielkich odkryć geograficznych*”, „*Czy warto było współpracować z Napoleonem?*”, „*Czy najnowsze technologie i media elektroniczne są szansą dla człowieka XXI wieku?*”.

Mapa myślowa/mentalna – służy do porządkowania z natury skomplikowanych zagadnień, pozwala uczniowi je uporządkować, uprościć, dokonać selekcji najważniejszych informacji, co ma służyć lepszemu zrozumieniu poznawanego zjawiska czy procesu. Najczęściej bywa łączona z pracą z tekstem podręcznika lub innym źródłem informacji. Uczniowie mogą wykonywać mapę myśli samodzielnie, w parach lub większych zespołach (w zależności od potrzeb lekcji). Wykonanie mapy mentalnej polega najczęściej na rozrysowaniu jej w postaci schematu na plakacie (np. uwzględniającego różne przyczyny, cechy, etapy procesu czy zjawiska. Proponowane przykładowe mapy myślowe w programie: „*Starożytna Mezopotamia i Egipt*”, „*Polska szlachta i jej znaczenie w XVI wieku*”, „*Polacy na emigracji po powstaniu listopadowym*”, „*II RP i jej osiągnięcia*”. Aby uczniowie nauczyli się tworzyć mapy myślowe, nauczyciel powinien pokazać im technikę ich tworzenia, pomóc wyróżnić ważne elementy, na które trzeba zwrócić uwagę, nauczyć selekcji informacji i zapisywania ich w formie krótkiej notatki. Po wykonaniu mapy myśli uczniowie prezentują ją całej klasie (pozostałym grupom), po czym następuje podsumowanie pracy i wyciągnięcie wniosków.

Metaplan – to technika służąca do rozwiązywania problemów, pozwala na analizę faktów i na formułowanie wniosków i ocen. Najczęściej polega na odpowiedzi na cztery kluczowe pytania: *Jak jest? Jak być powinno? Dlaczego nie jest tak, jak być powinno? Jakie wnioski?* Uczniowie mogą pracować tą techniką samodzielnie, w grupach lub z nauczycielem. Pytanie jak jest wymaga opisanie sytuacji w danym momencie – uczniowie muszą więc zdobyć konieczną wiedzę (np. z podręcznika, z tekstów źródłowych, dodatkowych źródeł informacji), w pytaniu o to jak być powinno uczniowie muszą opisać idealny stan danego zjawiska, w pytaniu o to, dlaczego nie jest tak, jak być powinno muszą odnaleźć przyczyny opisywanego stanu rzeczy, a na końcu wyciągnąć wnioski z całego metaplanu, które pozwolą im zrozumieć problem, przyczyny jakiegoś zjawiska, procesu, przewidzieć spodziewane konsekwencje. Przykładowe proponowane w programie problemy, które mogą być rozwiązane tą metodą: „*Dlaczego*





Rzymianie prześladowali chrześcijan?”, „Rzeczpospolita w XVII wieku – stan państwa”, „Skutki rewolucji przemysłowej”, „Życie ludzi w państwie Stalina i Hitlera”, „Życie Polaków w okresie PRL-u”.

Analiza SWOT – jest techniką analizowania i rozwiązywania problemów przez uczniów. Polega na badaniu silnych i słabych stron danego zjawiska, decyzji, procesu oraz płynących z nich szans i zagrożeń. Może być w edukacji historycznej stosowana zarówno w pracy grupowej, pracy w parach i pracy indywidualnej. Uczniowie mogą w ten sposób oceniać np. skutki powstania imperium rzymskiego, przyjęcie chrztu przez Mieszka I, unię w Krewie, sens wybuchu powstania listopadowego i styczniowego czy stawiania oporu władzy komunistycznej w okresie PRL-u.

Drzewo decyzyjne – to technika graficznego rozwiązywania problemu, która polega na zdefiniowaniu sytuacji problemowej, zaproponowaniu jej możliwych rozwiązań oraz oceny ich pozytywnych i negatywnych skutków. W ocenie skutków możliwych decyzji uczeń powinien wziąć pod uwagę cele i wartości ważne dla osoby/osób podejmujących decyzję. Podsumowaniem pracy nad drzewkiem decyzyjnym jest podjęcie decyzji, czyli wybór konkretnego rozwiązania. Jednocześnie drzewko pozwala na sformułowanie argumentów przemawiających za tą decyzją. Przy pomocy tej techniki uczniowie mogą poszukiwać rozwiązań różnych problemów, np. „*Komu powierzyć władzę królewską w Polsce po wygaśnięciu dynastii Jagiellonów?*”. Uczniowie mogą wypełniać drzewo decyzyjne samodzielnie, w grupach lub wspólnie z nauczycielem. Schemat drzewa decyzyjnego jest wtedy formą notatki z lekcji. Gdy uczniowie opanują już tę umiejętność mogą pracować tą techniką w domu w formie zadania domowego.

Rybi szkielet – to graficzna technika służąca rozwiązywaniu problemów i porządkowaniu ich przyczyn. Praca ucznia polega na skonstruowaniu szkieletu ryby, w którym główne ości to przyczyny jakiegoś zjawiska czy procesu (zapisanego w miejscu głowy ryby), a małe ości to elementy budujące tę przyczynę czy zjawisko. Np. dzięki tej metodzie uczniowie mogą znaleźć przyczyny wybuchu II wojny światowej czy okoliczności i wydarzenia prowadzące do powstania III RP. Poszukują ich z nauczycielem, przy pomocy podręcznika, samodzielnie, w parach lub w grupach. Wpisują je jako ości na szkielecie narysowanym na tablicy (i w zeszytach). Uczniowie mogą też na koniec dyskutować o tym, które przyczyny były najważniejsze i przesunąć je wtedy bliżej głowy ryby, a mniej istotne w kierunku jej ogona. Technika ta pozwala w tym wypadku





również na zajmowanie stanowiska, ocenę wydarzeń i procesów, podejmowanie dyskusji z innymi uczniami, obronę własnego stanowiska czy zrozumienie faktu różnej oceny zjawisk i procesów dokonywanej przez ludzi i historyków.

Drama – to jedna z najbardziej znanych metod aktywizujących ucznia. Pozwala na uczenie się przez przeżywanie i doświadczanie. Do najbardziej znanych technik dramy należą: improwizacja, pantomima, rzeźba, stop – klatka, płaszcz eksperta czy wywiad i dialog. Każda z tych technik może służyć uczeniu się historii i społeczeństwa, szczególnie w młodszych klasach szkoły podstawowej, gdy uczniowie bardzo chętnie angażują się w takie przedsięwzięcia. Uczniowie (cała klasa) lub wybrana grupa mogą przygotować dramę na lekcji lub w domu (pozwoli to indywidualizację nauczania i oceniania). Jest ona szansą także dla uczniów słabszych na aktywny udział w lekcji. Na lekcjach historii i społeczeństwa uczniowie mogą np. zaprezentować organy władzy szkoły i ich zadania, oprowadzić turystów po starożytnej Grecji i Atenach, wystawić inscenizację zjazdu gnieźnieńskiego, zorganizować konferencję prasową z Mikołajem Kopernikiem czy kongres naukowy poświęcony odkryciom i wynalazkom przełomu XIX i XX wieku. Metoda ta wyzwala energię uczniów, pobudza emocje, zaangażowanie w lekcję ale i wymaga solidnej wiedzy historycznej.

Jigsaw – puzzle – to technika umożliwiająca uczenie się we współpracy. Uczniowie uczą się samodzielnie, a następnie przekazują kolegom w grupie część materiału, przez co stają się odpowiedzialni nie tylko za swoją wiedzę, ale i za wiedzę pozostałych członków zespołu. Najczęściej w fazie I układanki uczniowie pracują nad konkretną częścią materiału w kilkusobowym zespole (choć mogą to robić także samodzielnie), w którym wyjaśniają ewentualne wątpliwości, dokonują wspólnej selekcji istotnych informacji, które muszą przekazać pozostałym. Po upływie kilku minut następuje faza II – zmiana zespołów uczniowskich. Każdy z uczniów zespołu I (eksperckiego) znajduje się teraz w grupie z członkami zespołów pracującymi nad innymi treściami. Zadaniem zespołu jest nauczanie się całości materiału, które polega na tym, że każdy z członków grupy uczy pozostałych swojej części dbając, aby nauczyli się jak najwięcej. Po upływie kilkunastu minut (określonych z góry przez nauczyciela) następuje podsumowanie pracy i sprawdzenie jej wyników. Użyteczny tu może być test – powtórka, w którym uczniowie odpowiadają na pytania z każdej części materiału. Metoda ta nie jest łatwa dla uczniów, zwłaszcza na początku nauki, warto więc systematycznie wdrażać w nią uczniów. W





szkole podstawowej uczniowie mogliby przy pomocy tej metody nauczyć się opowiadać legendy o powstaniu państwa polskiego.

Portfolio (teczka) – to prosta metoda, która polega na zbieraniu i gromadzeniu w teczce przez uczniów różnorodnych materiałów (informacji, ilustracji, źródeł historycznych, artykułów i notatek z ich przeczytania, prac uczniowskich na dany temat, wykresów, danych statystycznych, itp.). Uczniowie mogą je gromadzić przez kilka tygodni lub miesięcy według instrukcji przygotowanej przez nauczyciela. Po przygotowaniu portfolio i jego ocenie materiały w nim zgromadzone mogą służyć do pracy nad danym problemem czy zagadnieniem na lekcji. Na historii i społeczeństwie uczniowie mogą gromadzić w teczce np. materiały o tym, co Rzymianie pozostawili dla nas współczesnych. Wykonanie teczki mogłaby być także jednym z zadań ucznia w projekcie kończącym klasę VI. Portfolio to także szansa na indywidualizację nauczania i oceniania.

Wycieczka edukacyjna – wyjście ucznia poza szkołę, to wyjątkowo atrakcyjna i skuteczna metoda nauczania. Sama zmiana organizacji nauki z tej w ławkach szkolnych na tę w plenerze, instytucji czy muzeum, pozwala na włączenie w proces uczenia/nauczania się wielu nowych bodźców, motywacji, pobudzenia zainteresowania odejściem od szkolnej rutyny, nie mówiąc już o przyswojeniu przez ucznia wiedzy, z reguły nowej i trudnej. Szkoła powinna proponować uczniowi wycieczki w zależności od swoich możliwości organizacyjnych i zasobów finansowych rodziców. Nie zawsze istnieje więc możliwość wjazdu do odległych, choć atrakcyjnych edukacyjnie miejsc. Warto więc w szkole podstawowej wykorzystać w tym celu zasoby lokalne, tym bardziej, że uczeń w klasie IV od poznawania historii „małej ojczyzny” rozpoczyna właśnie swoją przygodę z historią. Uczniowie mogliby więc udać się w trakcie lekcji historii do karczmy w Chocianowicach, aby rozmawiać o materialnych źródłach historycznych czy tradycjach swojej miejscowości. Nauczyciel może też w klasie IV zorganizować spotkanie z przedstawicielem mniejszości niemieckiej w Chocianowicach czy wyjazd na stanowisko archeologiczne w Byczynie. W klasie V warto zachęcić uczniów do oglądnięcia Panoramy Raławickiej we Wrocławiu. Można też pamiętać o uwzględnieniu treści historycznych w planach dalszych wycieczek uczniowskich np. do Krakowa czy Warszawy. Alternatywą dla tych ostatnich, trudnych do zorganizowania ze względu na wysokie koszty, są wirtualne wycieczki po muzeach i ekspozycjach, ze względu na wyposażenie szkoły, łatwe i tanie do zorganizowania w klasie szkolnej.





5.3. Metoda projektu edukacyjnego

Projekt edukacyjny to jedna z metod nauczania, która od kilku lat wykorzystywana jest w szkole podstawowej coraz częściej. Stało się tak głównie z powodu wprowadzenia na szczeblu edukacji gimnazjalnej obowiązkowych projektów edukacyjnych. Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 roku w zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. nr 156, poz. 1046)* uczeń gimnazjum bierze udział realizacji projektu edukacyjnego, który jest zespołowym, planowym działaniem uczniów, mającym na celu rozwiązanie konkretnego problemu, z zastosowaniem różnorodnych metod. Ponieważ więc już na etapie gimnazjum projekt jest metodą obowiązkową, również już szkoły podstawowe wdrażają ucznia do współdziałania w jego realizacji. Poza tym jednym z celów edukacji historycznej i obywatelskiej w szkole podstawowej jest przygotowanie ucznia do współdziałania z innymi w sprawach publicznych. Jak skuteczniej nauczyć ucznia współpracy z innymi – wspólnego planowania, podziału zadań i wywiązywania się z nich – niż poprzez projekt edukacyjny opisany w rozporządzeniu.

Zakres tematyczny projektu może dotyczyć wybranych treści nauczania określonych w podstawie programowej lub wykraczać poza te treści. W wypadku edukacji historycznej i obywatelskiej, projekt edukacyjny może więc dotyczyć określonego zakresu treści z podstawy programowej, może te treści poszerzać lub łączyć treści z kilku przedmiotów (projekt międzyprzedmiotowy). Ważne, aby projekt wynikał z autentycznych zainteresowań uczniów, zaspakajał ich ciekawość, był odpowiedzią na problem przez uczniów zdefiniowany i dla nich istotny. Należy pamiętać, że projekt jest działaniem uczniów pod opieką nauczyciela, a tym samym uczniowie powinni uczestniczyć we wszystkich jego etapach: etapie planowania (wybór tematu projektu, określenie jego celów i zaplanowanie etapów realizacji), etapie realizacji działań (wykonanie zaplanowanych zadań) oraz w publicznym przedstawieniu efektów projektu.





Nie oznacza to, że nauczyciel nie może zaproponować uczniom tematu projektu choć należy zadbać, aby temat projektu nie był narzucony uczniom bez ich zgody, żeby jak najlepiej wpisał się w potrzeby i możliwości grupy uczniów, aby pozwolić uczniom na przejęcie odpowiedzialności za ich projekt już na etapie jego inicjowania i planowania.

W ramach tak opisanego w projekcie powinny znaleźć się również treści edukacji historycznej i obywatelskiej (w projekcie przedmiotowym lub ponadprzedmiotowym). Należy bowiem podkreślić, że poza możliwością realizacji przy pomocy tej metody treści opisanych w podstawie programowej, projekt edukacyjny posiada wiele zalet:

- może być stosowany na wszystkich poziomach nauczania
- umożliwia odejście od nauczania przedmiotowego i od systemu klasowo- lekcyjnego
- sprawia, że nauczyciel przestaje być ekspertem w swojej dziedzinie – nieomylnym „podawaczem wiedzy”, a staje się raczej animatorem wspierającym ucznia na drodze zdobywania wiedzy
- wykorzystuje najrozmaitsze formy pracy grupowej
- posiada interdyscyplinarny charakter – realizacja projektu wymaga penetrowania wiedzy z różnych przedmiotów nauczania
- „wymusza” współdziałanie nauczycieli różnych przedmiotów
- zaleca, by projekt realizowany był w szerszym środowisku społecznym – w fabryce, bibliotece, domu pomocy społecznej, teatrze, muzeum, zoo, itp. co sprzyja zacieraniu granic między życiem szkolnym i pozaszkolnym
- sprawia, że we wszystkich fazach realizacji projektu uwzględniane są indywidualne zainteresowania, zdolności, aspiracje i potrzeby ucznia
- scala proces uczenia się zorganizowanego i planowego z uczeniem „mimo woli” i „ z życia”
- umożliwia zdobywanie wiedzy poprzez samodzielne rozwiązywanie problemów, a nie na zasadzie pamięciowego przyswajania z jednoczesnym wykorzystywaniem wiedzy w praktyce





- wzmacnia aktywność uczniów, skłania do korzystania z innych - niż podręcznik – źródeł informacji
- uatrakcyjnia naukę szkolną – szkoła staje się miejscem wyzwania postaw twórczych uczniów
- rozbudza postawy badawcze i innowacyjne, budzi ciekawość
- wyzwala wyobraźnię i rozwija krytycyzm
- uczy planowania pracy
- umożliwia odejście od tradycyjnego sposobu oceniania uczniów - procedura oceniania jest częścią projektu toteż sami uczniowie uczestniczą w jej tworzeniu i tym samym ją akceptują, oceniania dokonuje się raczej w fazie realizacji projektu, a nie w fazie końcowej, ocenie podlega bowiem jakość wspólnej pracy, a nie efekt końcowy

Projekt edukacyjny z historii i społeczeństwa może otwierać naukę uczniów w szkole podstawowej (aby przygotować uczniów do nauki historii i wyposażyć ich w kluczowe kompetencje do tego zadania), przebiegać w trakcie realizacji programu nauczania (jako realizacja wybranych treści podstawy programowej lub jej poszerzenie) lub zamykać naukę ucznia (jako podsumowanie trzyletniej nauki i przygotowanie do etapu następnego na etapie szkoły gimnazjalnej). Każdy moment jest dobry na projekt edukacyjny, szczególnie wtedy, gdy uczniowie dostrzegą problem, który chcieliby rozwiązać a nauczyciel chce ich w tym wesprzeć.

Niniejszy program zawiera propozycje czterech projektów:

1. Miniprojekt – *Źródła historyczne i tradycje mojej rodziny* (przewidziany jako pierwszy krok ucznia w uczeniu się historii)
2. Miniprojekt – *Jak przybliżyć młodszym kolegom początki państwa polskiego? - Inscenizacja zjazdu w Gnieźnie dla uczniów klas I – III*
3. Miniprojekt – *Co ważnego wydarzyło się w Polsce 3 Maja 1791 roku? – przygotowanie obchodów święta Konstytucji 3 Maja w szkole*





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4. Projekt edukacyjny kończący edukację historyczną i obywatelską uczniów szkoły podstawowej: *Jak żyje obywatel Polski współczesnej?*





6. Sposoby oceniania

Ocenianie efektów pracy ucznia to jedno z najtrudniejszych zadań nauczyciela. W wypadku historii i społeczeństwa nauczyciel musi brać pod uwagę zarówno obowiązującą podstawę prawną (*Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 roku w sprawie warunków i sposobów oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych oraz Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania zawartym w Statucie Zespołu Gimnazjalno Szkolno Przedszkolnego w Chocianowicach*) oraz specyfikę i cele edukacyjne i wychowawcze edukacji historycznej.

Te ostatnie wydają się skłaniać nauczyciela do uwzględnienia w ocenianiu osiągnięć ucznia:

- Wiedzy przedmiotowej wynikającej z określonych w programie osiągnięć ucznia
- Umiejętności przedmiotowych opisanych w celach edukacyjnych (praca z mapą, osią czasu, tekstem źródłowym, wnioskowanie, porównywanie, argumentowanie, ocena)
- Wypowiedzi ustnych lub pisemnych (jako elementów tworzenia narracji historycznej)
- Pracy ucznia na lekcji (aktywność)
- Portfolio
- Projektu edukacyjnego

6. 1. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia

Wiedza

W wypadku wiedzy przedmiotowej nauczyciel może stosować tradycyjne metody oceniania (odpowiedź ustną, test/sprawdzian, kartkówka) przewidziane w przedmiotowych i szkolnych zasadach oceniania, które uczeń powinien poznać na początku każdego roku szkolnego wraz z





wymaganiami przedmiotowymi. Zasady te powinny oczywiście uwzględniać wszystkie formy i metody oceniania ucznia przewidziane przez nauczyciela.

Umiejętności

Ocena poziomu opanowania umiejętności przedmiotowych to istotny element składający się na ocenę ucznia z historii i społeczeństwa. Nauczyciel może sprawdzać umiejętności razem w wiedzę w trakcie sprawdzianów czy testów lub oceniać je osobno. Powinien wtedy ustalić z uczniami jakie umiejętności i w jaki sposób będą oceniane. Konieczne jest również przygotowanie kryteriów do takiej oceny. W skład oceny umiejętności mogą wchodzić: ocena pracy z tekstem źródłowym (każdego rodzaju: pisany, ilustracją, statystycznym, itp.), mapą, osią czasu. Uczeń może wykonywać w trakcie semestru zadania (w klasie lub w domu), które będą miały za zadanie ocenę konkretnych umiejętności. Zadania te mogą polegać na wypełnieniu zadań w zeszytach ćwiczeń, karty pracy z tekstem źródłowym czy ilustracją, kartkówki z mapy, przygotowaniu osi czasu. Nauczyciel może oceniać je oceną szkolną (od 1 do 6), plusami, punktami lub oceną kształtującą (patrz: ocenianie kształtujące).

Wypowiedzi ustne lub pisemne

Wypowiedź ustna (lub pisemna) to kluczowy składnik narracji historycznej. Już w szkole podstawowej uczeń powinien uczyć się konstruować krótkie wypowiedzi - opowiadania o postaci czy wydarzeniu historycznym, w których potrafi posłużyć się poznanymi pojęciami, przedstawić własne stanowisko i spróbować je uzasadnić. Aby uczeń na koniec klasy VI opanował tę umiejętność, powinien wykonywać liczne ćwiczenia przez trzy lata nauki, a nauczyciel poprzez ocenianie (także kształtujące) może ucznia w tym procesie wspierać.

Należy pamiętać o tym, aby każda praca ucznia – ustna czy pisemna zawierała kryteria oceny (to jeden z fundamentów oceniania kryterialnego i kształtującego). Dobrze, aby uczeń znał kryteria przed przygotowaniem wypowiedzi czy napisaniem pracy, sprzyja to skoncentrowaniu się ucznia na mówieniu/pisaniu na temat i unikaniu kopiowania zadań z Internetu.

Przykładowe kryteria oceniania wypowiedzi ustnej/opowiadania





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Kryteria oceniania	Punktacja
Uczeń: Wprowadza do opowiadania/wypowiedzi – np. mówi o czym opowiada, kiedy to się zdarzyło, o czym jest opowiadanie, dlaczego to ważne wydarzenie, itp.	0-1
Omawia przebieg wydarzenia uwzględniając jego chronologię, wymienia najważniejsze etapy, zdarzenia, opisuje przebieg zdarzeń	0-6 (punkty przyznawane w zależności od uwzględnienia w opowiadaniu wszystkich ważnych elementów, opisu ich, rozwinięcia wypowiedzi o kolejne zdania)
Ocena wydarzenia/postaci – np. dlaczego to wydarzenie było ważne, jakie były skutki, dlaczego warto o nim pamiętać, własna ocena ucznia, itp.	0-3
Praca jest poprawna pod względem językowym i stylistycznym	0-1
Razem:	11 pkt

Ocena:

11 pkt	celujący
9 – 10 pkt	bardzo dobry
7 – 8 pkt	dobry
5 – 6 pkt	dostateczny
3 – 4 pkt	dopuszczający

Prezentacja (multimedialna)

Prezentacja to jedna z form narracji, którą uczeń powinien umieć tworzyć i posługiwać się na zakończenie klasy III gimnazjum. Aby to było możliwe uczniowie powinni uczyć się przygotowywać prezentacje już w szkole podstawowej, Wydaje się też, że specyfika projektu, w ramach którego powstaje ten program, silnie opartego o technologie multimedialne i





współczesne warunki funkcjonowania szkoły, wskazuje na konieczność kształcenia ucznia w przygotowywaniu prezentacji multimedialnych. Uczniowie spotykają się z nimi po raz pierwszy w szkole podstawowej a, jak pokazują doświadczenia autorki programu, nawet na wyższych szczeblach nauczania prezentacja multimedialna to jedna z najtrudniejszych form narracji dla ucznia. Zwykle bowiem uczniowie rozumieją taką formę prezentacji jako wklejenie na slajdy skopiowanego z Internetu materiału (często bez dokonania niezbędnej selekcji) i odczytanie tego następnie przed klasą. Taka forma prezentacji nie pozwala na osiągnięcie lepszych wyników niż tradycyjny referat – często nie na temat, nudny, niezrozumiały i nieatrakcyjny dla pozostałej części uczniów. Trzeba więc już ucznia szkoły podstawowej nauczyć przygotowania dobrej prezentacji i trzy lata edukacji historycznej i obywatelskiej stanowi odpowiednią przestrzeń do takich ćwiczeń (choć oczywiście umiejętność ta jest doskonała także na innych przedmiotach).

Aby nauczyć ucznia przygotowania prezentacji, należy więc dać mu szansę na kolejne próby (i taką możliwość program stwarza, uwzględniając dodatkowo konieczność indywidualizacji pracy z uczniem) oraz wprowadzić kryteria oceniania prezentacji, aby pokazać uczniowi, z jakich elementów powinna się ona składać i na co musi zwrócić uwagę w jej przygotowaniu i prezentacji. Uczniowie często bowiem oczekują oceny bardzo dobrej lub celującej za każde przygotowanie kilku slajdów na lekcję. Warto więc systematycznie od klasy IV doskonalić tę umiejętność, także poprzez ocenianie kształtujące (patrz niżej).

Przykładowe kryteria oceny prezentacji multimedialnej:

Kryterium	Liczba punktów
Zgodność z tematem (dobra selekcja materiału, jest to, co być powinno, brak elementów zbędnych, poprawność merytoryczna)	0 -3
Różnorodność materiałów (prezentacja zawiera obok tekstu ilustracje, zdjęcia, mapy, filmy oraz inne źródła informacji ułatwiające zrozumienie tematu/problemu)	0 -2
Estetyka i przejrzystość prezentacji (slajdy zawierają odpowiednią ilość tekstu, są logiczne poukładane i powiązane, czytelne, łatwe i przyjemne w odbiorze, stanowią przemyślaną całość, prezentacja nie zawiera zbyt dużo elementów rozpraszających uwagę oglądającego)	0 - 3





Czas trwania prezentacji (prezentacja zawiera odpowiednią ilość slajdów – o ile została ona wcześniej określona, nie przekracza czasu przeznaczanego na jej prezentację)	0 -2
Sposób prezentacji (uczeń nie czyta tekstu prezentacji, ale omawia zagadnienie, mówi z pamięci posługując się informacjami na slajdach, omawia i wyjaśnia problem odwołując się do zawartości prezentacji, zachowuje kontakt wzrokowy z wysłuchującymi prezentacji, sprawnie prezentuje całość prezentacji)	0 -3
Razem	13 pkt

Ocena:

13 pkt	celujący
12 – 11 pkt	bardzo dobry
10 – 9 pkt	dobry
6 – 8 pkt	dostateczny
5 – 4 pkt	dopuszczający

Aktywność

Wydaje się, że ze względu na próbę aktywizacji ucznia zaproponowaną w tym programie, nauczyciel powinien ustalić z uczniami zasady oceniania pracy ucznia na lekcji (punkty, plusy, oceny). Warto doceniać zaangażowanie uczniów w dramie, rozmowie nauczającej, dyskusji, debacie, wypełnianiu drzewka decyzyjnego, tworzeniu metaplanu oraz mapy mentalnej, konstruowaniu rybiego szkieletu, dokonywaniu analizy SWOT czy w końcu pracy z tekstem podręcznika, mapą czy tekstem źródłowym. Pozytywna ocena aktywności na lekcji zachęca ucznia do udziału w niej. Pozwala też na indywidualizację oceniania: najlepszych zachęca do podejmowania kolejnych wysiłków, najsłabszych zachęca do wzmocnienia poziomu aktywności. Uczeń, który osiąga słabe wyniki nauczania z testów i prac klasowych, ma szansę na pozytywną ocenę dzięki pracy na lekcji. Uczniowi najlepszemu możemy podnosić poprzeczkę i zachęcać go do podejmowania coraz trudniejszych wyzwań. Warto zachęcać więc do aktywności każdego ucznia i nagradzać tę aktywność oceną (choć niekoniecznie na każdej lekcji – może być to ocena wpisana do dziennika raz na semestr lub za konkretną aktywność, zgodnie z zasadami oceniania).





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Portfolio

Ocena portfolio może zależeć od wskazówek dotyczących jego zawartości, które nauczyciel przekazuje uczniowi w momencie zadania pracy. Nauczyciel określa wymagania i zasady oceniania portfolio w zależności od celów wykonania takiej pracy.

Przykładowe kryteria oceny portfolio:

Kompletność teczki (zgodność z wymaganą zawartością)	3	2	1	0
Oryginalność materiałów (samodzielność przygotowania, niepowtarzalność, oryginalność ujęcia, dobór źródeł i materiałów)	3	2	1	0
Forma, estetyka teczki	3	2	1	0
Podanie źródeł informacji (odwołania do publikacji lub linki do stron internetowych)	3	2	1	0
Praca końcowa	3	2	1	0
Razem:	max. 12 pkt			

Ocena:

12 pkt	celujący
11 – 10 pkt	bardzo dobry
9 – 8 pkt	dobry
7 – 6 pkt	dostateczny
5 – 4 pkt	dopuszczający

Projekt edukacyjny





Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Szkoła podstawowa może wprowadzić wewnętrzne zasady oceniania projektu edukacyjnego. Jeżeli więc w szkole istnieją kryteria i sposoby oceny projektu edukacyjnego, nauczyciel powinien je zastosować w ocenie udziału ucznia w projekcie na lekcjach historii i społeczeństwa. Może również ustalić takie kryteria z uczniami do konkretnego projektu (o ile nie przewidziano takiej regulacji w statucie szkoły). Należy pamiętać jednak, aby uczniowie mogli uczestniczyć w powstawaniu tych kryteriów i ich akceptacji przed rozpoczęciem ich udziału w projekcie.

Przykładowe kryteria oceny projektu edukacyjnego:

Kryterium oceny	Liczba punktów			
	3	2	1	0
Udział w doborze tematu, wyznaczeniu jego zakresu, określaniu celów i planowaniu zadań.	3	2	1	0
Terminowość, systematyczność i odpowiedzialność w wywiązywaniu się z przyjętych zadań.	3	2	1	0
Rzetelność w wykonywaniu zadań, realizowanie zadań zgodnie z instrukcją projektu, innowacyjność i oryginalność rozwiązań.	3	2	1	0
Umiejętność pracy w grupie, zastosowanie się do przyjętych zasad współpracy, umiejętność rozwiązywania pojawiających się problemów.	3	2	1	0
Prezentacja efektów projektu.	3	2	1	0
Przygotowanie karty pracy zespołu oraz sprawozdania z realizacji projektu	3	2	1	0
Dokonanie samooceny pracy ucznia w projekcie oraz oceny pracy grupy.	2	1	0	
Suma punktów:	Max: 20 punktów			

Ocena:

20 -19 pkt	celujący
18 – 16 pkt	bardzo dobry
15 – 13 pkt	dobry
12 - 9 pkt	dostateczny
8 – 7 pkt	dopuszczający

6.2. Ocenianie kształtujące





Ocenianie kształtujące to sposób oceniania wskazany zarówno w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562)* jak i *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół ((Dz.U. 2012 nr 0 poz. 977)*. W rozporządzeniu w sprawie oceniania jednym z zadań oceniania wewnątrzszkolnego jest m.in. udzielanie uczniowi pomocy w planowaniu jego rozwoju oraz motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce. Podstawa programowa zaś jako jedną z umiejętności, którą uczeń powinien opanować na II etapie edukacyjnym wymienia umiejętność uczenia się jako sposobu zaspakajania naturalnej ciekawości świata, odkrywania swoich zainteresowań i przygotowania do dalszej edukacji

Poza tym szkoła powinna indywidualizować wspomaganie rozwoju każdego ucznia stosownie do jego potrzeb i możliwości. Nie ulega więc wątpliwości, że ocenianie kształtujące w edukacji historycznej i obywatelskiej wynika zarówno z aktów prawnych obowiązujących w szkole jak i ze specyficznych potrzeb kształcenia historycznego i obywatelskiego.

Elementy oceniania kształtującego, które warto zastosować na lekcjach historii i społeczeństwa w szkole podstawowej to:

- Cele lekcji (także w języku ucznia) – wyznaczają nauczycielowi i uczniom cel i kierunek pracy, motywują do jego osiągnięcia
- Kryteria sukcesu (nacobezu lub wymagania) – pomagają nauczycielowi i uczniowi dowieść, że cele lekcji zostały zrealizowane. Mogą być też formułowane do sprawdzianu, pracy domowej, projektu, prezentacji. W niniejszym programie zostały opisane jako przewidywane osiągnięcia ucznia po lekcji i przykładowych kryteriach oceniania
- Informacja zwrotna, którą uczeń może otrzymać w formie ustnej lub pisemnej. Informacja taka składa się z czterech elementów:
 - Wskazanie mocnych stron w pracy ucznia (co już umie i potrafi)
 - Wskazanie tego, czego uczeń jeszcze nie umie
 - Przekazanie konkretnej wskazówki dotyczącej tego, jak poprawić to, czego uczeń jeszcze nie umie





- Wskazanie uczniowi kierunku pracy na przyszłość, elementów, nad którymi powinien pracować w przyszłości

Każdy z wyżej wskazanych elementów oceniania kształtującego może mieć szczególne znaczenie w realizacji celów i osiągnięć planowanych w programie nauczania.

Nauczyciel historii i społeczeństwa może wprowadzić ocenę kształtującą w wybranych elementach podlegających ocenianiu. W edukacji historycznej i obywatelskiej idealnie nadają się do tego celu umiejętności przedmiotowe. Ponieważ powinny być one opanowane w ciągu trzech lat nauki oraz wymagają szeregu ćwiczeń, nauczyciel może zaplanować ich ocenianie w klasie IV (lub IV i V) tylko w formie oceniania kształtującego. To oznacza, że zamiast oceny sumującej (od 1 do 6) za wybrane umiejętności uczeń otrzyma informację zwrotną, która pozwoli mu na kształcenie tej umiejętności na swoim poziomie, dostosowanym do możliwości rozwojowych i potencjału ucznia. Dzięki takiej informacji uczeń najslabszy będzie mógł się doskonalić wykonując wskazówki nauczyciela do konkretnej pracy (bez konsekwencji oceny niedostatecznej, która na pewno nie zmotywuje go do dalszej nauki), uczeń najzdolniejszy będzie mógł dzięki wskazówkom nauczyciela nie tylko doskonalić swoje umiejętności, ale i wykonywać zadania trudniejsze, bardziej ambitne, zgodnie ze swoimi potrzebami rozwojowymi.

Przykładowy podział na ocenianie sumujące i kształtujące na lekcjach historii:

Ocenianie sumujące	Ocenianie kształtujące – klasa IV i V
Testy, sprawdziany, kartkówki	Kształcenie umiejętności (praca z osią czasu, mapą, tekstem źródłowym)
Zadania domowe, zeszyt ćwiczeń	Tworzenie narracji historycznej – np. opowiadanie
Portfolio	Tworzenie prezentacji (multimedialnej)
Projekt edukacyjny	
Aktywność	

